

Antidoping - Suomen Taitoluisteluliiton ja maajoukkueurheilijan välinen valmennustukisopimus

Heidi Kohtamäki

Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma

<p>Tekijät Kohtamäki Heidi</p>	<p>Ryhmä LS07B</p>
<p>Opinnäytetyön nimi Antidoping - Suomen Taitoluisteluliiton ja maajoukkueurheilijan välinen valmennustukisopimus</p>	<p>Sivu- ja liitesivumäärä 83 + 4</p>
<p>Ohjaajat Mielityinen Sampo</p>	
<p>Opinnäytetyössä tutkittiin Suomen Taitoluisteluliiton ja maajoukkueurheilijan välisen valmennustukisopimuksen antidopingia koskevien sopimusehtojen yhteneväisyyttä Maailman antidopingsäännösten, Suomen antidopingsäännösten ja Kansainvälisen luisteluliiton antidopingsäännösten kanssa. Lisäksi opinnäytetyössä tutkittiin, miten testauspooleihin kuuluvat maajoukkueurheilijat, erityisesti muodostelmaluistelijat, ovat käytännössä dopingtestaajien tavoitettavissa. Tutkimus koostuu siis kahdesta suuresta kokonaisuudesta, joita on molempia tutkittu laadullisia tutkimusmenetelmiä käyttäen.</p> <p>Urheilun sääntelyjärjestelmä perustuu pääosin urheilun itsesääntelyyn, jossa keskeisessä asemassa ovat urheilujärjestöjen omat säännöt ja yksilölliset sopimussuhteet. Koska urheilujärjestöt voivat antaa sitovia sääntömääräyksiä vain omille jäsenilleen, STLL:n on saatettava maajoukkueurheilijat sääntelyvaltansa alaisuuteen valmennustukisopimuksen avulla. Sopimus on tyypillinen lailla sääntelemätön vakiosopimus, jonka keskeisin ongelma on sopimussuhteen epätasapainoisuus sopimuksen laatijan hyväksi. Jotta sopimuksen antidopingia koskevat sopimusehdot olisivat kohtuullisia urheilijalle, niiden tulee olla antidopingsäännösten mukaiset. Tutkimuksen kohteena olevat antidopingia koskevat sopimusehdot on jaettu noudatettaviin säännöstöihin, dopingtestaukseen, yhteys- ja olinpaikkatietoihin ja riitojen ratkaisuun. Sopimusehdot osoittautuivat pääsääntöisesti antidopingsäännösten mukaisiksi, mutta pientä huomautettavaakin löytyi. Lisäksi olinpaikkatietomääräysten laiminlyönnistä määrättävä enimmäisrangaistus ei ollut antidopingsäännösten mukainen.</p> <p>Olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuus liittyy keskeisesti testauspooliurheilijoiden tavoitettavuuden seurantaan. Testauspoolilla tarkoitetaan kansainvälisen lajiliiton ja kansallisen antidopingtoimiston luomaa huippu-urheilijoista koostuvaa poolia, joiden jäsenet kuuluvat erityisesti kilpailujen ulkopuolisen dopingtestauksen piiriin. Jotta urheilijat voidaan tavoittaa kilpailujen ulkopuoliseen testaukseen, he ovat velvollisia ilmoittamaan olinpaikkatietonsa testauspoolin ylläpitäjälle. STLL:n maajoukkueurheilijat voivat kuulua ISUn ja/tai ADT:n rekisteröityyn testauspooliin tai ADT:n II-pooliin. Rekisteröityyn testauspooliin kuuluva urheilija ilmoittaa olinpaikkatietonsa Kansainvälisen testausstandardin määräysten mukaisesti. ADT:n II-pooliin kuuluva urheilija puolestaan ilmoittaa tietonsa ADT:n vaatimusten mukaisesti, jotka ovat pitkälti IST:n määräyksien kaltaiset. Tutkimuksen mukaan testauspooleihin kuuluvat urheilijat ilmoittavat olinpaikkatietonsa vaatimusten mukaisesti. Muodostelmaluistelijat elävät kuitenkin vielä siirtymävaihetta, sillä osa urheilijoista ilmoittaa tietonsa itse ja osassa tapauksista tiedoista huolehtii vielä joukkueenjohtaja. Urheilijat ovat siis dopingtestaajien tavoitettavissa koko ajan.</p>	
<p>Asiasanat valmennustukisopimus, antidoping, olinpaikkatiedot, testauspooli</p>	

Degree Programme in Modern Languages and Business Studies for Management Assistants

<p>Authors Kohtamäki Heidi</p>	<p>Group LS07B</p>
<p>The Title of the Thesis Anti-doping - Training Support Agreement between Finnish Figure Skating Association and Athlete of National Team</p>	<p>Number of pages and appendices 83 + 4</p>
<p>Supervisors Mielityinen Sampo</p>	
<p>It was studied in the thesis if the terms of the training support agreement between Finnish Figure Skating Association and an athlete of the National Team regarding anti-doping are consistent with the World Anti-Doping Code, the Finnish Anti-Doping Rules and ISU Anti-Doping Rules. It was also studied how the athletes of National Team, who belong to the testing pools, can be reached for doping tests in reality. Therefore, the thesis is composed of two extensive parts, which both have been studied by using qualitative research methods.</p> <p>The regulation system of sports is mainly based on self-regulation, where the rules of sports associations and individual contract relations have central status. Because the sports associations can pass conclusive regulations only to the members of their own, Finnish Figure Skating Association has to conclude a training support agreement with the athletes of National Team in order to pass regulations to the athletes. The agreement is a typical non-legal adhesion contract, the most central problem of which is the imbalance of the contract relation in the draftsman's favour. So that the terms of agreement in question regarding anti-doping would be reasonable for the athlete they should be consistent with the anti-doping rules. The terms of agreement regarding anti-doping, here studied, are divided into complied regulations, doping testing, whereabouts information and dispute resolution. The terms of agreement proved mainly to be consistent with anti-doping rules but some minor issues were also found. In addition, the maximum punishment for whereabouts failure was not consistent with anti-doping rules.</p> <p>The obligation to report one's whereabouts is highly related to the follow-up of testing pool athletes. Testing pool is a pool of top-level athletes established separately by each international federation and national anti-doping organization who are especially subject to out-of-competition testing. To be reached for out-of-competition testing athletes are obliged to report their whereabouts to the administrator of the testing pool. Finnish Figure Skating Association's athletes of National Team may belong to ISU and/or FINADA registered testing pool or FINADA II-pool. An athlete who belongs to registered testing pool reports his/her whereabouts according to the International Standard for Testing. An athlete who belongs to FINADA II-pool reports his/her whereabouts according to FINADA instructions which are much like the regulations in the IST. According to the study the athletes who belong to testing pools do report their whereabouts according to the requirements. However, the synchronized skaters are going through a transitional phase, because some of the athletes report their whereabouts themselves and in some cases the whereabouts are taken care of by the manager. Now, the athletes can be reached for doping tests all the time.</p>	
<p>Key words training support agreement, anti-doping, whereabouts information, testing pool</p>	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Urheilun liittorakenne	4
3	Urheilun sääntelyjärjestelmä	6
3.1	Lainsäädäntö	6
3.2	Yhteisön sääntely	9
3.3	Sopimussääntely	11
3.3.1	Valmennustukisopimus	14
3.3.2	Sopimussääntelyn ongelmat	17
4	Antidoping	23
4.1	Noudatettavat säännöt	27
4.2	Dopingtestaus	31
4.3	Yhteys- ja olinpaikkatiedot	35
4.4	Riitojen ratkaisu	39
5	Testauspooli	43
5.1	Valintakriteerit	45
5.2	Olinpaikkatiedot	47
5.3	Dopingrikkomus	53
6	Tutkimus testauspooliurheilijoiden tavoitettavuuden seurannasta	58
6.1	Tutkimuksen toteutus	58
6.2	Tutkimuksen luotettavuus	60
6.3	Tutkimustulokset	62
6.3.1	Dopingvalvonta	63
6.3.2	Testauspooli	65
7	Päätelmät	72
7.1	Antidoping	72
7.2	Testauspooliurheilijoiden tavoitettavuuden seuranta	75
	Lähteet	78

Liitteet

Liite 1. Urheilijakysely.....	84
Liite 2. Saate urheilijakyselyyn	86
Liite 3. Muistutus urheilijakyselystä	87

Lyhenteet

ADAMS	Anti-Doping Administration & Management System
ADT	Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry
CAS	Kansainvälinen urheilun välimiesoikeus, Court of Arbitration for Sport
EU	Euroopan Unioni
EY	Euroopan Yhteisö
FINADA	Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry, Finnish Antidoping Agency
HE	Hallituksen esitys
HolhtL	Laki holhoustoimesta
IPC	Kansainvälinen Paralympiakomitea
IST	Kansainvälinen testausstandardi, International Standard for Testing
ISU	Kansainvälinen luisteluliitto, International Skating Union
KOK	Kansainvälinen Olympiakomitea
OikTL	Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista
OM	Opetusministeriö
PL	Suomen perustuslaki
RL	Rikoslaki
SLU	Suomen Liikunta ja Urheilu ry
STLL	Suomen Taitoluisteluliitto ry
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
WADA	Maailman Antidopingtoimisto, World Anti-Doping Agency
WADC	Maailman antidopingsäännöstö, World Anti-Doping Code
YhdL	Yhdistyslaki

1 Johdanto

Urheilu-oikeuteen kohdistuva tutkimus on hyvin nuorta niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa. Suomessa urheilun oikeuskysymyksiin kohdistuva kiinnostus alkoi 1990-luvun alkuvuosina, jolloin ensimmäisiä urheilua koskevia, käänteentekeviä tuomioistuini- ja viranomaisratkaisuja annettiin sekä Suomessa että ulkomailla. (Halila 2006, 21.) Kiinnostusta urheilu-oikeuteen on lisännyt huippu-urheilun luonteen muuttuminen, johon ovat vaikuttaneet keskeisesti urheilun kaupallistuminen ja ammattilaistuminen. Urheilu-oikeus onkin uusimpia aloja, jotka hakevat paikkaansa oikeustieteen kentässä. (Halila 2006, 17.)

Urheilun normeja ei aluksi pidetty oikeudellisina (Halila & Hemmo 2008, 278). Nykyään urheilu-oikeudella tarkoitetaan kuitenkin kaikkia niitä normeja, jotka ylittääkään liittyvät urheiluun ja sen piirissä ilmeneviin oikeudellisiin kysymyksiin (Halila 2006, 2). Urheilussa on aina ollut paljon sääntöjä niin kansainvälisellä kuin kansallisellakin tasolla ja urheilun sääntelyjärjestelmä perustuikin aikaisemmin urheilujärjestöjen omiin sääntöihin, urheilun itsesääntelyyn (Halila & Hemmo 2008, 278). Urheilun luonteen muuttuminen on kuitenkin johtanut siihen, ettei urheilun itsesääntely enää riitä samanlaiseen urheilijoiden ja muiden urheilun toimijoiden sitouttamiseen kuin aikaisemmin, vaan nykyään erilaisten sopimusten merkitys urheilun toimijoiden välillä korostuu. Puhutaan urheilun sopimusoikeudellistumisesta, jossa sopimusten velvoittavuus on vahvempaa kuin yhdistyksen suoraan tai välilliseen jäsenyyteen perustuvat määräykset. (Halila & Hemmo 2008, 280; Halila 2006, 9.)

Eräät huippu-urheilijoita velvoittavat keskeiset säännöt ovat antidopingsäännöt, joilla pyritään turvaamaan urheilijoiden oikeus tasavertaiseen ja puhtaaseen urheiluun. Taistelu dopingia vastaan alkoi jo 1900-luvun alussa, suurin piirtein samaan aikaan kuin dopingaineiden käyttö. Ensimmäiset dopingia koskevat pykälät liitettiin urheilujärjestöjen sääntöihin 1930-luvulla, mutta määrätietoisien dopingin vastaisen taistelun katsotaan alkaneen 1960-luvulla, jolloin ensimmäiset dopingtestit tehtiin. (Mäkipää 1985, 18–19; WADA 2009e.) Suomessa antidopingtyö aloitettiin vakavasti vuonna 1984, jolloin opetusministeriö puuttui antidopingtoiminnan tehottomuuteen (Kasurinen 1990, 1).

Vuonna 1998 pyöräilyn Ranskan ympäriajossa Tour de France'ssa tapahtunut suuri dopingpaljastus korosti itsenäisen kansainvälisen dopingin vastaisen urheilujärjestön tarpeellisuutta. Kansainvälinen olympiakomitea kutsuikin koolle suuren dopingin vastaisen konferenssin, jonka seurauksena dopingin vastainen yleismaailmallinen järjestö Maailman antidopingtoimisto perustettiin. WADAn tehtäväksi asetettiin eri urheilujärjestöjen antidopingsäännösten yhte-

näistäminen ja eri urheilujärjestöjen ja maailman hallitusten dopingin vastaisen taistelun kordinointi. (Tarasti 2004b, 246; WADA 2009e.) WADAn ensimmäinen suuri saavutus olikin eri urheilujärjestöjen antidopingsääntöjen yhtenäistäminen Maailman antidopingsäännöksi, joka tuli voimaan 1.1.2004 (Tarasti 2008, 177). Säännöstö osoittautui oikeudellisesti vahvaksi dopingin vastaisessa taistelussa, joten sitä päivitettiin kokemusten ja oikeuskäytännön pohjalta vastaamaan nykyisiä ja tulevia tarpeita (Viertola 2007, 83–84). WADC:n päivitetty versio tuli voimaan 1.1.2009.

Opinnäytetyön tekijä sai aiheen työlle Suomen Taitoluisteluliitolta, joka on Suomessa toimivien, yhdistysrekisteriin merkittyjen taitoluisteluseurojen valtakunnallinen keskusjärjestö (STLL 2005–2008a). Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia **STLL:n ja maajoukkueurheilijan välisen valmennustukisopimuksen antidopingia koskevien sopimusehtojen yhteneväisyyttä Maailman antidopingsäännöstön ja sen myötä Suomen Antidopingtoimikunnan ja Kansainvälisen luisteluliiton antidopingsäännöstöjen kanssa**. Lisäksi tutkijan tarkoituksena on selvittää, **miten testauspooleihin kuuluvien urheilijoiden tavoitettavuuden seuranta käytännössä toteutuu**, erityisesti muodostelmaluistelijoiden osalta. Pääpaino asioiden tarkastelussa on luonnollisesti STLL:n ja maajoukkueurheilijan välisissä oikeudellisissa kysymyksissä.

STLL:lle ei ole aikaisemmin tehty tutkimusta maajoukkueurheilijan valmennustukisopimuksesta eikä antidopingasioista, joten tutkimus perustuu STLL:n omiin tarpeisiin (Palkama, M. 25.11.2008). Tutkimus onkin hyvin ajankohtainen, sillä antidopingsäännöt ovat juuri uudistuneet. Näin ollen myös tutkimuksen kohteena oleva valmennustukisopimus on päivitettävä antidopingsäännöstöjen mukaiseksi.

Opinnäytetyö koostuu siis kahdesta suuresta kokonaisuudesta tutkimustehtävien mukaisesti. Ensimmäinen kokonaisuus (luvut 2–4) keskittyy valmennustukisopimukseen ja sen antidopingia koskeviin sopimusehtoihin ja toinen kokonaisuus (luvut 5–6) keskittyy testauspooliurheilijoiden tavoitettavuuden seurantaan. Opinnäytetyön valmennustukisopimusta koskevan kokonaisuuden teoreettisessa osassa (luvut 2–3) avataan ensin lukijalle urheilun omaa erityisluonnetta ja urheilujärjestöjen järjestäytymistä liittorakenteiksi. Lisäksi tutkija pyrkii valottamaan lukijalle urheilun sääntelyjärjestelmää keskittyen urheilijan ja lajiliiton väliseen sopimussuhteeseen. Sopimussääntelyn kannalta keskeisessä asemassa on luonnollisesti tutkimuksen kohteena oleva maajoukkueurheilijan valmennustukisopimus. Tutkija pyrkiikin selvittämään lukijalle tyypillisen valmennustukisopimuksen piirteet ja nostamaan esiin valmennustukisopimuksen kannalta keskeisiä sopimussääntelyn ongelmia.

Antidopingia koskevassa luvussa 4 tutkija avaa ensin lukijalle antidopingia koskevia keskeisiä käsitteitä ja antidopingtoiminnan sääntelyjärjestelmää keskittyen eri tahojen tehtäviin. Muuten antidopingia koskeva kokonaisuus keskittyy valmennustukisopimuksen antidopingia koskevien sopimusehtojen tarkasteluun. Sopimusehdot jakautuvat neljään kohtaan, joista jokaista tarkastellaan tutkimuksessa erikseen.

Opinnäytetyön toinen kokonaisuus alkaa testauspooliin liittyvällä teoreettisella osuudella (luku 5), jota seuraa empiirinen tutkimus testauspooliurheilijoiden tavoitettavuuden seurannasta (luku 6). Teoreettisessa osuudessa tutkija kuvailee yleisesti nykyisen testauspoolijärjestelmän, testauspoolien valintakriteerit, olinpaikkatietoja koskevat velvoitteet sekä olinpaikkatietomääräysten laiminlyönnin. Koska tutkimuksessa ollaan erityisesti kiinnostuneita testauspooleihin kuuluvien muodostelmaluistelijoiden tavoitettavuuden seurannasta, tutkija nostaa erikseen esiin joukkueita koskevat olinpaikkatietomääräykset sekä dopingrikkomuksesta joukkueille määrättävät sanktiot. Empiirisestä tutkimuksesta selvitetään ensin, miten tutkimus käytännössä toteutettiin ja mitkä asiat vaikuttavat tutkimuksen luotettavuuteen. Lopuksi tutkija analysoi tutkimustulokset. Koko opinnäytetyö päättyy luonnollisesti tutkijan omiin päätelmiin, joissa tarkastellaan kumpaakin opinnäytetyön kokonaisuutta erikseen (luku 7).

Urheiluoikeudelliset tutkimukset ovat yleensä menetelmiltään laadullisia, kuten tämäkin tutkimus. Oikeustieteellisenä tutkimusmenetelmänä puhutaan lainopista eli oikeusdogmatiikasta, joka tarkoittaa yksinkertaisesti ilmaistuna oikeuslähteiden tulkintaa ja jäsentämistä. (Husa, Mutanen & Pohjolainen 2008, 20). Keskeisimpiä tutkimusmetodeita oikeustieteellisessä tutkimuksessa on sisällönerittely eli tekstianalyysi, mutta myös empiirisiä tutkimusmenetelmiä käytetään. Tutkimusmenetelmien sijaan oikeudellisessa tutkimuksessa puhutaan kuitenkin usein empiirisistä näkökulmista, sillä empirian tarkoitus on usein lisäarvon tuottaminen tutkimukselle. (Husa ym. 2008, 25–26.)

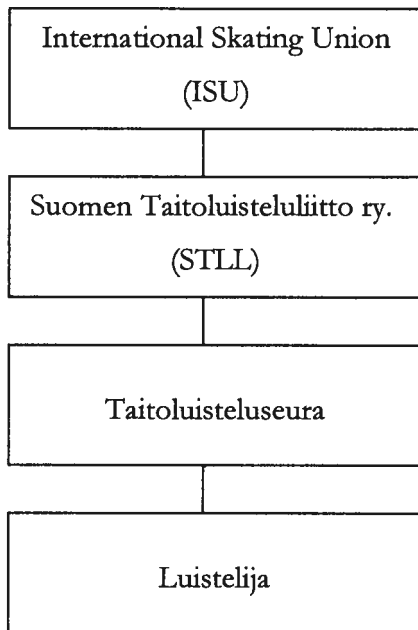
Tämä tutkimus on toteutettu juuri yllä kuvattuja laadullisia tutkimusmenetelmiä käyttäen. Tutkimuksen ensimmäinen osuus, jossa tutkija tarkastelee valmennustukisopimuksen sopimusehtojen yhteneväisyyttä antidopingsäännösten kanssa, on hyvin tyypillistä oikeuslähteiden tulkintaa ja jäsentämistä, jossa keskeisenä tutkimusmenetelmänä käytettiin sisällönerittelyä. Tutkimuksen toisessa osuudessa sen sijaan on kyse empiirisestä tutkimusmenetelmästä, jolla pyritään tuottamaan lisäarvoa tutkimukselle.

2 Urheilun liittorakenne

Urheilurakenteilla on oma erityisluonteensa, jonka keskeisimpiä piirteitä ovat muun muassa urheiluorganisaatioiden itsenäisyys ja moninaisuus, urheilun organisoituminen kansalliselta pohjalta ja yhden lajikohtaisen liiton periaate (Euroopan Yhteisöjen Komissio 2007). Urheilu on organisoitunut erilaisiin järjestöihin sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Kansallisen tason toimijoita ovat muun muassa urheiluseurat, kansalliset lajiliitot sekä erilaiset muut urheilujärjestöt, joista esimerkkeinä mainittakoon SLU, joka toimii suomalaisten liikuntajärjestöjen katto- ja palvelujärjestönä, sekä ADT, joka on vastuussa dopingvalvonnasta Suomessa (SLU 2009). Kansainvälisen tason keskeisiä toimijoita puolestaan ovat kansainväliset lajiliitot ja muut urheilutoiminnan organisaatiot kuten WADA, jonka tehtävänä on muun muassa maailmanlaajuisen antidopingtyön yhtenäistäminen (ADT 2009a).

Urheilun erityisluonteen mukaisesti eri urheilujärjestöt ovat itsenäisiä toimijoita, jotka organisoituvat toimintaperiaatteidensa perusteella. Keskeisin organisoitumisen muoto on luonnollisesti järjestäytyminen urheilulajin mukaan. Saman lajin urheilijoita on ympäri Suomea ja urheilijoita palvelevat itsenäiset urheiluseurat ympäri maata. Esimerkiksi taitoluisteluseuroja on Suomessa 65 (STLL 2005–2009b). Saman lajin urheiluseurat järjestäytyvät usein vielä yhdeksi keskusjärjestöksi, lajiliitoksi, jonka keskeisimpiä tehtäviä ovat urheilulajin edistäminen, kehittäminen ja valvominen sekä jäsenjärjestöjensä valtakunnallisena yhdyselimenä toimiminen (STLL 2005–2009a; Suomen Pesäpalloliitto ry 2004). Näin urheilu organisoituu kansallisella tasolla ja tähän viittaa myös yhden lajikohtaisen liiton periaate.

Urheilun kansallinen järjestäytyminen yhdessä kansainvälisten kilpailujen kanssa johtivat aikoinaan kansainvälisten lajiliittojen syntyyn (ISU 2009a). Kansainväliset lajiliitot toimivat eri urheilulajien kansallisten lajiliittojen keskusjärjestönä kansainvälisellä tasolla samalla tavalla kuin kansallinen lajiliitto toimii urheiluseurojen keskusjärjestönä valtakunnallisella tasolla. Näin lajikohtaiset urheilujärjestöt organisoituvat lopulta yhden kansainvälisen liiton alle. Kokonaisuudesta käytetään nimitystä urheilun liittorakenne, jossa urheilija on seuran jäsen, seura on kansallisen lajiliiton jäsen ja kansallinen lajiliitto on kansainvälisen lajiliiton jäsen (Rauste 1997, 27).

Kuvio 1. Taitoluistelun liittorakenne (Rauste 1997, 28.)

Tutkimuksen kannalta olennainen on taitoluistelun liittorakenne, jossa luisteliija on seuransa jäsen, seura on STLL:n jäsen ja STLL on ISUn jäsen. Varsinaisen liittorakenteen lisäksi jokaisen osapuolen ympärillä toimii erilaisia kansallisia ja kansainvälisiä urheilujärjestöjä, jotka eivät kuitenkaan kuulu kyseessä olevaan liittorakenteeseen. Tällaisia järjestöjä ovat muun muassa antidopingorganisaatiot.

3 Urheilun sääntelyjärjestelmä

Yksittäisen henkilön toimintaa ohjaavia oikeudellisesti sitovia sääntöjä annetaan yleisesti kolmella eri tavalla: kansallisen tai ylikansallisen lainsäädännön, yhteisön sääntömääräysten ja erilaisten sopimussuhteiden avulla. Kaikkia edellä mainittuja sääntelytapoja hyödynnetään myös urheilutoiminnassa. (Rauste 1997, 4.) Suomessa urheilun sääntelyjärjestelmä perustuu pääosin urheilun itsesääntelyyn, jossa keskeisessä asemassa ovat yhteisön sääntömääräykset ja yksilölliset sopimussuhteet (Rauste 1997, 67–68).

3.1 Lainsäädäntö

Suomen urheilutoiminnassa **valtiovallan edustajana toimii opetusministeriö** samalla tavalla kuin muissakin Euroopan maissa. Opetusministeriön tärkeimmät tehtävät ovat valtion apurahojen myöntäminen ja antidopingtoiminta. Vastuu lainsäädännön valmistelusta jakautuu kuitenkin eri ministeriöiden kesken. (Halila 2006, 39.)

Suomessa urheilua on perinteisesti pidetty vapaan kansalaistoiminnan muotona, johon lainsäätäjät ei ole halunnut puuttua (Rauste 1997, 7). Urheilun ammatillistuminen ja huippu-urheilun luonteen muuttuminen ovat kuitenkin muuttaneet tätä perinteistä näkökulmaa ja nykyään lainsäätäjät ottavatkin yhä enemmän kantaa urheilutoimintaan. (Rauste 1997, 8.) Urheilua koskevaa erityislainsäädäntöä on kuitenkin vielä varsin vähän. Omia erityislakejaan ovat muun muassa laki urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta (2000/575) sekä liikuntalaki (1998/1054). Erityislakien lisäksi urheiluun liittyvää keskeistä lainsäädäntöä ovat myös yleisiin lakeihin sisältyvät urheilun erillissäädökset, joista esimerkkinä mainittakoon rikoslain (RL 1889/39) sisältämät säädökset dopingista. (Rauste 1997, 7.) **Erityislakien ja erillissäädösten lisäksi urheilutoimintaan liittyvä lainsäädäntö perustuu siis yhteiskunnan eri aloja koskeviin yleisiin lakeihin** (Rauste 1997, 8).

Kansallisen lainsäädännön lisäksi urheilutoimintaan vaikuttaa myös ylikansallinen lainsäädäntö. Suomen kannalta merkittävin rooli on luonnollisesti **EU-lainsäädännöllä**. Muuta ylikansallista lainsäädäntöä ovat erilaiset **valtioiden väliset sopimukset** (Rauste 1997, 8). Urheilu ei tällä hetkellä ole EU:n oikeudellisen toimivallan alainen, joten urheilua koskevaa EU-lainsäädäntöä ei ole (European Commission 2008; Rauste 1997, 13). Urheilutoiminnan EU-lainsäädäntö perustuukin nykyään jäsenvaltioiden välisiin sopimuksiin sekä yleisiin lakeihin, jotka luonnollisesti vaikuttavat myös suomalaiseen urheiluun. Suuri merkitys on myös **EY-tuomioistuimen oikeuskäytännöllä**.

Urheilun luonteen muuttuminen ja erityisesti ammattilaisurheilun merkityksen kasvu ovat vaikuttaneet myös EU:n toimintaan ja urheilu otetaan yhä enenevässä määrin huomioon EU:n säädöksissä, politiikassa ja erilaisissa ohjelmissa (Euroopan Yhteisöjen Komissio 2007). Esi-merkkinä mainittakoon Euroopan komission heinäkuussa 2007 hyväksymä urheilun valkoinen kirja, jonka päätavoitteita ovat muun muassa urheilun näkyvyyden vahvistaminen EU:n päätöksenteossa sekä alan tarpeiden ja erityispiirteiden yleisen tietoisuuden parantaminen (European Commission 2008). Urheilun valkoinen kirja on komission ensimmäinen aloite, jossa käsitellään kattavasti urheiluun liittyviä kysymyksiä. Aloitteessa pyritään selvittämään muun muassa EU-lainsäädännön soveltamista urheiluun. (Euroopan Yhteisöjen Komissio 2007.)

Euroopan Komissio korostaa urheiluorganisaatioiden ja jäsenvaltioiden vastuuta sekä kunnioittaa järjestöjen autonomiaa ja jäsenvaltioiden roolia urheiluun liittyvissä asioissa (European Commission 2008). Se korostaa myös lajiliittojen keskeistä asemaa. Komission mukaan urheilujärjestöt ovat vastuussa oman lajinsa organisoinnista ja edistämisestä sekä kansallisen että yhteisön lainsäädännön puitteissa. Urheiluorganisaatioiden kanssa käytyjen keskustelujen perusteella komissio kuitenkin katsoo, että EU:n tulisi ottaa vahvempi rooli urheiluun liittyvässä lainsäädännössä. (Euroopan Yhteisöjen Komissio 2007.) Merkkinä tästä on Lissabonin sopimus, joka sisältää säännöksiä urheilusta (European Commission 2008). Mikäli kaikki EU:n jäsenvaltiot ratifioivat sopimuksen, urheilusta tulee virallisesti EU:n oikeudellisen toimivallan alainen (Lissabonin sopimus). Jos ja kun näin käy, urheilua koskeva erityislainsäädäntö tulee EU-lainsäädännön myötä hyvin todennäköisesti lisääntymään myös Suomen kansallisessa lainsäädännössä.

Sekä kansallinen että ylikansallinen lainsäädäntö sitoo urheilun liittorakenteen eri osapuolia hieman eri tavalla. Kansallisia osapuolia, joita ovat urheilija, seura ja kansallinen lajiliitto, sitoo luonnollisesti kansallinen lainsäädäntö. Kansainvälisen lajiliiton on puolestaan oman kansallisen lainsäädäntönsä lisäksi otettava toiminnassaan huomioon myös EU-lainsäädäntö sekä kunnioitettava kaikkien niiden valtioiden lakeja, joissa sillä on toimintaa. Jos kansainvälisen lajiliiton säännöt ovat ristiriidassa jonkin valtion kansallisen lainsäädännön kanssa, lajiliiton säännöt saavat usein väistyä lainsäädännön tieltä. (Rauste 1997, 40–41.) Sveitsissä päämajaansa pitävä kansainvälinen luisteluliitto ISU noudattaa siis Sveitsin kansallista lainsäädäntöä, kunnioittaa kaikkien niiden valtioiden lainsäädäntöä, joissa sillä on toimintaa, sekä lisäksi se on velvollinen ottamaan huomioon EU-lainsäädännön vaikutukset päättäessään lajia koskevista toimenpiteistä (Rauste 1997, 1).

Urheilutoiminnassa ei tällä hetkellä ole virallista oikeudellisesti sitovaa ylikansallista lainsäädäntöä, joten valtioiden välisillä sopimuksilla ja EY-tuomioistuimen ratkaisulla on merkittävä rooli kaikkien urheilun liittorakenteen osapuolten kannalta (Rauste 1997, 11). Valtioiden väliset sopimukset eivät kuitenkaan suoranaisesti vaikuta urheilijoiden, urheiluseurojen tai lajiliittojen oikeusasemaan, ellei sopimuksia ole erikseen saatettu lakina voimaan. Jos sopimus on saatettu lakina voimaan, siitä tulee osa kansallista lainsäädäntöä ja näin ollen osapuolia oikeudellisesti sitovaa. (Rauste 1997, 11.) Suomessa on saatettu lakina voimaan muun muassa Euroopan neuvoston dopingin vastainen yleissopimus sekä UNESCO:n kansainvälinen dopingin vastainen yleissopimus (ADT; Laki kansainvälisen dopingin vastaisen yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 1243/2006).

Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittyneet valtiot sitoutuvat järjestämään antidopingtoimintaa maassaan (ADT). Vaikka sopimus on saatettu osaksi Suomen lainsäädäntöä, se velvoittaa vain sopimuksen allekirjoittanutta valtiota. UNESCO:n sopimuksen tavoitteena puolestaan on maailmanlaajuisen dopingin vastaisen toiminnan edistäminen sekä WADAn aseman tunnustaminen kansainvälisen antidopingtoiminnan koordinoijana. Käytännössä sopimuksen voimaansaattaminen lailla ei tuonut muutoksia Suomen voimassa olevaan lainsäädäntöön, sillä lainsäädäntö yhdessä urheilujärjestöjen omien sääntöjen kanssa täytti sopimuksessa sopimusosapuolille asetetut vaatimukset. (HE 191/2006.)

UNESCO:n antidopingsopimus velvoittaa sopimusvaltioita osallistumaan dopingvalvonnan ja antidopingtoiminnan sääntelyn yhtenäistämiseen sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Veloitteiden noudattamisessa sopimusvaltiot voivat kansallisella tasolla toimia yhteistyössä antidopingorganisaatioiden ja urheilujärjestöjen kanssa. (HE 191/2006.) Vaikka sopimus on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä, se ei siis todellisuudessa vaikuta urheilijoiden, urheiluseurojen tai lajiliittojen oikeusasemaan, sillä Suomen valtio antaa sääntelyvallan suurelta osin urheilujärjestöille itselleen.

Sopimukset, joita ei ole saatettu lakina voimaan, sitovat oikeudellisesti vain Suomen hallitusta (Rauste 1997, 11). EY-tuomioistuimen ratkaisujen oikeudellinen sitovuus koskee myös vain Suomen riippumattomia tuomioistuimia eikä suoranaisesti yksittäistä urheilijaa, seuraa tai lajiliittoa. Näin ollen suomalaisen urheilun kannalta voidaan todeta, että urheilun alalla olevaa oikeudellisesti sitovaa ylikansallista lainsäädäntöä on kansallisen lainsäädännön tapaan nykyään hyvin vähän.

3.2 Yhteisön sääntely

Kansallisen ja ylikansallisen lainsäädännön lisäksi **urheilutoiminnan sääntely perustuu ensisijaisesti eri järjestöjen itsesääntelyyn** (Rauste 1997, 8). Jos jollakin alalla ei ole voimassa olevaa pakottavaa lainsäädäntöä, kansalaisilla on oikeus järjestää keskinäiset oikeussuhteensa periaatteessa vapaasti. Keskinäisiä suhteita voidaan säädellä joko erillisillä sopimuksilla, jolloin on kyse **sopimusvapaudesta**, tai yksityisiä yhteisöjä perustamalla, jolloin on kyse **yhdistymisvapaudesta**. (Rauste 1997, 17, 19.)

Yksityinen yhteisö voidaan perustaa jotain tiettyä yhteistä toimintaa varten. Perustamissopimuksessa yhteisöön liittyvät jäsenet luovuttavat osan sopimusvapauteen perustuvasta toimivallastaan yhteisölle sen toimintapiiriin kuuluvissa asioissa. Näin yhteisön jäsenet antavat yhteisölle oikeuden säännellä jäsenien välisiä oikeudellisia suhteita sääntömääräyksillään. (Rauste 1997, 18.)

Urheilujärjestöt ovat pääsääntöisesti aatteellisia yhdistyksiä, joita velvoittaa Yhdistyslaki (YhdL 1989/503). Laissa säädetään yhteisön sisäisestä päätöksenteosta ja määritellään yhteisön ja sen jäsenten väliset suhteet. Yhdistyslaki siis ohjaa ja rajoittaa yksityishenkilöiden toimintaa yhteisössä. (Rauste 1997, 18.) Yhdistyslain lisäksi urheilujärjestöjen sääntelyvaltaa rajoittaa merkittävästi myös muu pakottava lainsäädäntö, joka asettaa yhteisölle rajat sääntömääräysten antamisesta (Rauste 1997, 22). Tällaista urheilun kannalta merkittävää lainsäädäntöä on annettu muun muassa kilpailunrajoitusoikeuden, työoikeuden ja kansalaisten perusoikeuksien alueilta (Rauste 1997, 70). Kansainvälisen lajiliiton sääntelyvaltaa rajoittaa sen oman kansallisen lainsäädännön lisäksi kaikkien niiden valtioiden pakottava lainsäädäntö, joiden alueella järjestöllä on toimintaa (Rauste 1997, 41).

Pakottavan lainsäädännön lisäksi aatteellisen yhdistyksen sääntelyvaltaa rajoittavia tekijöitä ovat muun muassa yhdistyksen toiminta- ja henkilöpiiri (Rauste 1997, 22, 26). **Toimintapiiriä** rajoittavat tekijät vaikuttavat yhdistyksen sääntelyvalttaan merkittävästi, sillä aatteellinen yhdistys ei ole luonteeltaan kaupallisen toiminnan muoto (Rauste 1997, 22). Yhdistyksen tarkoituksena ei siis ole voiton tai muun välittömän taloudellisen edun hankkiminen eikä toiminnan laatu muutenkaan ole pääasiassa taloudellista (YhdL 2 §). Näin ollen yhdistys ei voi antaa sääntömääräyksiä, jotka vaikuttavat jäsenten taloudelliseen oikeusasemaan. Jäsenen maksuvelvollisuus rajoittuukin yleensä jäsenmaksun maksamiseen. (Rauste 1997, 22.) Urheilijan varallisuusoikeudellisten oikeuksien käyttäminen on hyvä esimerkki kielletystä taloudellista asemaa koskevasta sääntömääräyksestä. Yhdistys ei voi antaa sääntömääräystä, jonka mukaan

se voisi käyttää urheilijan nimeä tai kuvaa kaupallisesti yhteistyökumppaniensa mainonnassa. (Rauste 1997, 23.) Tällainen varallisuus oikeudellisten oikeuksien luovutus edellyttää aina yhdistyksen ja jäsenen välistä henkilökohtaista luovutussopimusta (Rauste 1997, 24). Vaikka varallisuus oikeudelliset sääntömääräykset ovatkin yhdistyksen sääntömääräyksiä mitättömiä, ne voidaan saattaa urheilijaa sitoviksi sopimussuhteen avulla (Rauste 1997, 25).

Yhdistyksen toimintapiiriin lisäksi urheilutoiminnan sääntelyvaltaa rajoittaa keskeisesti myös yhdistyksen **henkilöpiiri**, sillä yhdistys voi antaa sitovia sääntömääräyksiä vain omille jäsenilleen. Jäsenet ovat luovuttaneet yhdistykselle oikeuden itseään koskevien sääntöjen antamiseen liittymällä yhdistyksen jäseneksi. Yhdistys ei näin ollen voi antaa oikeudellisesti sitovia sääntömääräyksiä henkilöille, jotka eivät ole yhdistyksen jäseniä ja näin luovuttaneet yhdistykselle toimivaltaa sääntömääräysten antamiseen. Tämä johtaa urheilutoiminnassa kahdenlaisiin ongelmiin. Ensimmäisen ongelmaryhmän muodostavat urheiluseuroihin kuulumattomat urheilijat ja toisen urheilun **liittorakenteen aiheuttamat ongelmat**. (Rauste 1997, 26.) Koska kaikki maajoukkueluistelijat kuuluvat jäsenenä taitoluisteluseuraan, tutkija ottaa esille vain liittorakenteen aiheuttamia ongelmia.

Urheilun liittorakenteen mukaan urheilija on urheiluseuran jäsen, mutta jäsenyys suhde puuttuu sekä urheilijan ja kansallisen lajiliiton että urheilijan ja kansainvälisen lajiliiton väliltä. Urheilijaa koskeva sääntelyvalta on siis vain urheiluseuralla, jonka jäsen urheilija on. Lajiliitoilla ei näin ollen ole toimivaltaa antaa urheilijaa koskevia sitovia sääntömääräyksiä, sillä urheilija ei ole liittynyt suoraan niiden jäseneksi. (Rauste 1997, 27.) Kansallisen ja kansainvälisen lajiliiton sääntömääräykset eivät siten sido urheilijaa yhdistysoikeudellisesti, vaan sääntöjen sitovuus on välillistä (Rauste 1997, 28, 30). Vaikka lajiliittojen sääntömääräykset eivät suoraan sido urheilijaa, ne voidaan urheiluseuran sääntöjen kautta saattaa urheilijaa sitoviksi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että urheiluseura hyväksyy lajiliiton antamat säännöt osaksi omiaan. Näin lajiliiton säännöt sitovat seuran jäseninä olevia yksittäisiä urheilijoita. (Rauste 1997, 30.) Teoriassa tämä on täysin mahdollista, mutta käytännössä sääntöjen sitovuuden toteuttaminen on yhdistysoikeudellisesti mahdotonta (Rauste 1997, 31). Tämän vuoksi lajiliiton sääntömääräysten sitovuus yksittäisille urheilijoille perustetaan usein sopimusoikeudelliselle pohjalle (Rauste 1997, 38). Esimerkiksi STLL on saattanut maajoukkueluistelijat kilpailutoimintaa ohjaavien sääntöjen ja niihin liittyvien kurinpitomääräysten piiriin valmennustukisopimuksen avulla (Valmennustukisopimus).

Edellä mainitut yhdistyksen sääntelyvaltaan kohdistuvat rajoitukset johtavat siihen, ettei urheilutoiminnan säänteleminen ainoastaan yhteisösääntelyn avulla ole mahdollista (Rauste 1997,

37). Yhteisösääntelyn käyttäminen on mahdollista esimerkiksi urheiluseuran sisäisessä ja seurojen keskinäisessä päätöksenteossa. Ongelmia ei ole myöskään urheiluseurojen ja kansallisten lajiliittojen välisessä yhteisösääntelyssä, kun otetaan huomioon yhteisön sääntelyn käyttöalaa rajoittavat tekijät. (Rauste 1997, 38.) Kuten jo aikaisemmin varallisuus oikeudellisten sääntö- määräysten osalta todettiin, yhteisösääntelyn ulkopuolelle jäävistä asioista säädellään erillisillä sopimuksilla. Myös jäsenyyssuhteen puuttuessa sopimusoikeudelliset oikeussuhteet ovat merkittävässä asemassa urheilutoiminnassa.

3.3 Sopimussääntely

Urheilun sääntelyjärjestelmän keskeisin sääntelykeino on siis sopimuksiin perustuva sääntely, sillä yhteisösääntely ei yksittäisten urheilijoiden ja lajiliiton välisessä suhteessa ole mahdollinen. Näin ollen urheilujärjestöjen on käytettävä muita sääntelytapoja, jos ne haluavat yksittäiset urheilijat oikeudellisesti sääntelyvaltansa alaiseksi. Ainoa mahdollisuus onkin sopimuksiin perustuva sääntely. Yksilöllisten sopimusten avulla urheilijat voivat sitoutua noudattamaan urheilujärjestöjen antamia sääntöjä. (Rauste 1997, 43.)

Sopimus on kaksipuolinen oikeustoimi, jonka syntyminen edellyttää kahden osapuolen yhtäläistä tahdonilmaisua (Rauste 1997, 43). Sopimus syntyy tarjouksesta ja siihen annettavasta hyväksyvästä vastauksesta ja se on laillisesti pätevä, kun se tehdään molempien osapuolten vapaasta tahdosta (OikTL 1 §, 28 §). Vapaan tahdon lisäksi urheilutoiminnassa on erityisesti otettava huomioon oikeustoimikelpoisuudelle asetettu 18 vuoden ikäraja. Lain mukaan henkilö saavuttaa oikeustoimikelpoisuutensa tullessaan täysi-ikäiseksi, lain termein täysivaltaiseksi. (Rauste 1997, 44.) Alle 18-vuotias on puolestaan vajaavaltainen, jolla ei ole yksin oikeutta sopimuksen tekemiseen (HolhtL 2 §, 23 §). Poikkeuksena tästä mainittakoon työsopimus, jonka voi lain mukaan tehdä itsenäisesti 15 vuotta täyttänyt. Vajaavaltaisen henkilön puolesta sopimuksen voi pätevästi tehdä vain hänen edunvalvojansa, joka on yleensä myös lapsen huoltaja (HolhtL 3–4 §).

Sopimusvapaus mahdollistaa sen, että urheilujärjestöt ja yksittäiset urheilijat voivat pakottavan lainsäädännön asettamissa rajoissa sopia keskenään vapaasti (Rauste 1997, 45). Koska erilaisiin sopimuksiin kohdistuva lainsäädäntö vaihtelee sopimustyyppistä riippuen, sopimusoikeus erotelee erilaiset sopimustyyppit toisistaan (Halila & Hemmo 2008, 14). Erilaisia sopimustyyppisiä ovat muun muassa toimeksiantosopimus sekä kuluttajapalvelu- ja urheilusopimukset (Halila & Hemmo 2008, IX, XII). Sopimustyyppin ratkaisee lopulta osapuolten keskenään päättämä

sopimuksen sisältö. Kyseessä olevaa sopimustyyppiä koskeva lainsäädäntö ja yleiset periaatteet täydentävät sopimusta niiltä osin kuin osapuolet eivät ole toisin sopineet. (Halila & Hemmo 2008, 17.)

Urheilusopimukset ovat pääosin lailla sääntelemättömiä, sillä sopimusten lainoppi on vielä niin vakiintumatonta ja sopimustyyppit ovat vielä niin nuoria. Poikkeuksen muodostavat ne sopimukset, jotka täyttävät työsopimuksen tunnusmerkistön. (Halila 2006, 191.) Esimerkkinä tällaisesta sopimuksesta voidaan mainita joukkueurheilussa tyypilliset pelaajasopimukset, jotka saatetaan katsoa kuuluvaksi työoikeuden alaan. (Halila & Hemmo 2008, 281).

Sopimustyyppikohtaisesta lainsäädännöstä huolimatta jokaisessa sopimuksessa on noudatettava tiettyä pakottavaa lainsäädäntöä (Hemmo 2003a, 28). Keskeisintä lainsäädäntöä on luonnollisesti Suomen perustuslaki. Lailla sääntelemättömissä urheilusopimuksissa perusoikeuksien merkitys korostuu enemmän kuin sopimuksissa yleensä (Halila & Hemmo 2008, 281). Esimerkkinä mainittakoon perustuslain 18 §, joka turvaa urheilijoiden oikeuden hankkia elantonsa valitsemassaan ammatissa (PL 18 §; Halila & Hemmo 2008, 281). Perustuslain lisäksi varallisuusoikeudellisista oikeustoimista säännellään yleislailla. OikTL sääntelee yleisesti sopimusten syntymistä, pätemättömyyttä ja sopimussuhteisiin liittyvää valtuutusta. Sen sijaan muista sopimusoikeuden kannalta keskeisistä kysymyksistä, kuten sopimusvelvoitteiden sisällöstä, sopimusrikkomuksista ja niihin liittyvistä oikeuskeinoista, ei säännellä yleisellä lailla. (Hemmo 2003a, 28.) Näiden keskeisten kysymysten osalta sopimusoikeudessa vallitsee kuitenkin yleisiä periaatteita. Pakottavan lainsäädännön lisäksi lailla sääntelemättömiä sopimuksia koskevat siis yleiset sopimusoikeuden opit, jotka täydentävät lailla säänneltyjen sopimustyyppien normistoa niiltä osin kuin laissa ei ole toisin säädetty. Esimerkkeinä tällaisista yleisistä opeista mainittakoon heikomman suoja ja vakioehtojen käyttöä koskevat periaatteet. (Hemmo 2003a, 29.)

Lailla sääntelemättömien sopimusten vakiintuneisuus perustuu usein vakiosopimuksiin, jos sopimuksen tunnusmerkistö ja oikeusvaikutukset ovat vakiintuneet (Halila 2006, 191). Urheilutoiminnassa suurin osa sopimuksista on juuri vakiosopimuksia (Rauste 1997, 44). Vakiosopimuksella tarkoitetaan sopimusta, jossa sopimusehtoina käytetään ainakin joiltain osin vakioehtoja. Jokainen vakiosopimus sisältää kuitenkin myös joitain yksilöllisiä kohtia. (Wilhelmsson 2008, 35.)

Vakioehdot laaditaan aina niin, että niitä voidaan käyttää useissa yksittäisissä sopimuksissa ja myöhempiä sopimussuhteita silmällä pitäen. Ehtoja on siis tarkoitus käyttää useiden sopimus-kumppaneiden kanssa eikä niitä muodosteta vain jotain tiettyä sopimussuhdetta ajatellen tai

yksittäisen sopimuksen konkreettiset tarpeet huomioon ottaen (Wilhelmsson 2008, 36.) Vakioehdot laaditaan myös yleensä etukäteen (Hemmo 2003a, 148). Näin ollen yksittäisen sopimusosapuolen erityistarpeita ei tietenkään voida ottaa huomioon ehtoja laadittaessa. (Wilhelmsson 2008, 36.) Urheilusopimuksissa tyypillisiä vakioehtoja ovat muun muassa erilaiset urheilujärjestöjen säännöt, jotka järjestö on laatinut kaikille urheilijoille niin, ettei yksittäinen urheilija voi saada erityisehtoja omaan sopimukseensa (Rauste 1997, 44). Konkreettisenä esimerkkinä mainittakoon erilaiset antidopingsäännöt.

Vakioehdot ovat käytännössä hyvin erilaisia ja erilaajuisia. Ehdot voivat olla osana itse sopimusasiakirjaa tai ne voivat olla erillisenä asiakirjana sopimuksen liitteenä. (Wilhelmsson 2008, 36.) Lisäksi vakioehdot on voitu julkaista erillisenä asiakirjana tai vihkona tai ne voivat olla näkyvillä ehtojen laatijan Internet-sivuilla (Hemmo 2003a, 148). Perinteisesti vakioehtoina on pidetty vain sopimuksen liitteenä olevia ehtoja. Toisaalta myös yksittäisen sopimusasiakirjan ehtoja voidaan pitää vakioehtoina, jos ne on laadittu etukäteen. (Wilhelmsson 2008, 36.)

Vakioehdot erotellaan usein sen mukaan, kuka ehdot on laatinut. Toisaalta ehdot on laadittu yksipuolisesti ja toisaalta yhteisesti. Yksipuolisesti laaditut vakioehdot ovat sellaisia, jotka toinen sopimusosapuoli on yksin laatinut. Yksipuolisesti laadittuina ehtoina pidetään myös sellaisia ehtoja, jotka toista osapuolta edustava järjestö on laatinut jäsentensä käyttöön. Yhteisesti laadittuja ehtoja puolestaan ovat sellaiset, jotka on laadittu molempien sopimusosapuolten edustajien keskenään käymissä neuvotteluissa. (Wilhelmsson 2008, 37.) Urheilusopimuksissa on useimmiten kyse yksipuolisista sopimusehdoista, sillä sopimuksen osapuolena oleva urheilujärjestö tai sitä edustava järjestö on laatinut ehdot valmiiksi tiettyä urheilijajoukkoa varten (Rauste 1997, 44).

Urheilun sääntelyjärjestelmän vuoksi **urheilutoiminnassa tehdään runsaasti erilaisia sopimuksia**. Osa sopimuksista on sellaisia, joiden oikeudelliseen arvioon ei liity urheilutoiminnan erityispiirteitä. Esimerkkeinä tällaisista sopimuksista mainittakoon urheilupaikkojen vuokra- ja rakennusurakkasopimukset. Monet urheilutoimintaan liittyvät sopimukset voidaan kuitenkin määrittää urheilutoiminnan erityispiirteitä ilmentäviksi sopimuksiksi. Tällaisissa sopimuksissa toisena osapuolena on lähes aina urheilija tai urheiluorganisaatio ja sopimus kohdistuu muun muassa urheilun harrastus-, valmentautumis- tai kilpailutoimintaan. (Halila 2006, 187.)

Urheilutoiminnan keskeisin sopimus on joukkueurheilun pelaajasopimus, jota pidetään urheilusopimusten perustyyppinä. Sopimuksessa tulevat esiin monet urheilutoiminnan, erityisesti

joukkueurheilun tunnusomaiset piirteet kuten pelaajien lisenssijärjestelmä, pelaajaoikeuden käsite sekä kysymys työsuhteen tunnusmerkistön täyttymisestä. Yksilöurheilijan sopimukset puolestaan liittyvät ensisijaisesti valmennus-, kilpailu- ja sponsoritoimintaan. (Halila 2006, 188.) Urheilusopimus ei siis sinänsä ole olemassa itsenäisenä sopimuksena, vaan yleiskäsitteenä puhuttaessa urheilutoimintaan liittyvistä sopimuksista (Halila 2006, 187).

3.3.1 Valmennustukisopimus

Yksi keskeinen urheilusopimus on valmennustukisopimus, joka solmitaan urheilijan ja häntä tukevan tahon välillä (Rauste 1997, 46; Halila 2006, 189). Yleisimmin sopimusosapuolina ovat lajiliitto ja huipputason urheilija (Rauste 1997, 46). Sopimuksen toisena osapuolena voi olla myös olympiakomitea, opetusministeriö tai jopa urheilijan oma seura (Rauste 1997, 808). Tutkimuksessa keskitytään kuitenkin lajiliiton ja urheilijan väliseen sopimukseen, sillä tutkimuksen kohteena on nimenomaan STLL:n ja maajoukkueurheilijan välinen sopimus.

Valmennustukisopimus on **yksilöllinen sopimus**, jonka lajiliitto solmii yleensä kaikkien lajiliiton valmennusryhmiin kuuluvien urheilijoiden kanssa. (Rauste 1997, 46–47.) Tyypillisiä valmennusryhmiä ovat muun muassa erilaiset maajoukkueet. Kun sopimuksen toisena osapuolena on maajoukkueeseen kuuluva urheilija, puhutaan erityisesti maajoukkueurheilijan valmennustukisopimuksesta (Halila 2006, 189).

Sopimuksessa lajiliitto sitoutuu tarjoamaan urheilijalle valmennus- ja huoltopalveluja. (Halila 2006, 189.) Erityisen tärkeässä roolissa on valmennuspalveluihin sisältyvä urheilijalle maksettava apuraha, valmennustuki (Rauste 1997, 47). Urheilija puolestaan sitoutuu valmentautumiseen ja urheilemiseen lajiliiton määräämällä tavalla sekä olemaan käytettävissä maajoukkue tehtäviä varten (Rauste 1997, 47; Halila 2006, 189). Sopimus sisältää usein myös immateriaalioikeuksien luovuttamista ja dopingista pidättymistä koskevia lausekkeita (Halila 2006, 189). Lisäksi sopimus sisältää yleensä ehdon, jonka mukaan urheilija sitoutuu noudattamaan lajiliiton antamia sääntöjä (Rauste 1997, 47). Näin urheilija saadaan oikeudellisesti lajiliiton sääntelyvallan piiriin.

Valmennustukisopimuksen sääntelytapa ei ole kuitenkaan aivan aukoton, sillä sopimus solmitaan yleensä vain pienen urheilijajoukon kanssa, tässä tapauksessa maajoukkueurheilijoiden. Valmennustukisopimuksen avulla vain kunkin urheilulajin urheilijoiden ydinjoukko saadaan oikeudellisesti lajiliiton sääntelyvallan piiriin. Sääntelyvallan ulkopuolelle jäävät näin ollen kaikki valmennusryhmiin kuulumattomat urheilijat. Näiden urheilijoiden osalta sääntöjen sitovuus

tulisi perustaa johonkin muuhun lajiliiton ja urheilijan väliseen sopimukseen, esimerkiksi kilpailijalisenssiin. (Rauste 1997, 47.)

Suomen Taitoluisteluliitto solmii yksilöllisen valmennustukisopimuksen kaikkien valmennustukea saavien maajoukkueurheilijoiden kanssa (Palkama, M. 25.11.2008). Maajoukkueurheilijoihin kuuluu niin yksin- ja muodostelmaluistelijoita kuin jäätanssijoitakin (STLL 2005–2009c). Karkeasti luistelijat voidaan siis jakaa yksilö- ja joukkueurheilijoihin. Osa urheilijoista on alaikäisiä, joten sopimuksessa on otettava huomioon oikeustoimikelpoisuudelle asetettu 18 vuoden ikäraja. Mikäli sopimusosapuolena on alaikäinen urheilija, STLL:n valmennustukisopimuksen allekirjoittaa sekä urheilija että hänen huoltajansa (Valmennustukisopimus). Näin sopimuksen oikeudellinen sitovuus toteutuu.

Valmennustukisopimus on perinteisesti yksilöurheilijoille suunnattu sopimus (Rauste 1997, 808). Joukkueurheilijat solmivat valmennustukisopimuksen sijaan yleensä pelaajasopimuksen. Joukkueurheilun käsite viittaaakin urheiluoikeudessa tavallisesti joukkuepeleihin kuten jalkapalloon tai jääkiekkoon. Vaikka muodostelmaluistelussa on kyse joukkueurheilusta, urheilijat solmivat liiton kanssa nimenomaan valmennustukisopimuksen eivätkä pelaajasopimusta. Näin ollen urheiluoikeuden näkökulmasta voitaisiin todeta, että kaikki maajoukkueisiin kuuluvat taitoluistelijat ovat yksilöurheilijoita.

STLL:n sopimus on hyvin tyypillinen valmennustukisopimus, sillä se sisältää muun muassa kaikki yllä mainitut sopimukselle ominaiset piirteet. Sopimusehdot sisältävät niin lajiliiton kuin urheilijankin velvollisuudet sekä immateriaalioikeuksien luovuttamista ja dopingista pidättymistä koskevat lausekkeet. Sopimus sitouttaa urheilijan myös liiton kilpailutoimintaa ohjaavien sääntöjen ja niihin liittyvien kurinpitosäännösten piiriin. (Valmennustukisopimus.) Näin luistelija on saatettu oikeudellisesti STLL:n sääntelyvallan alaiseksi.

Sopimus on myös hyvin **tyypillinen vakiosopimus**, jossa ainoat yksilölliset kohdat ovat urheilijan henkilötiedot sekä sopimusosapuolten allekirjoitustiedot (Valmennustukisopimus). Vaikka vakioehdot ovat perinteisesti vain sopimuksen liitteenä olevia ehtoja, tässä tapauksessa myös sopimusasiakirjan ehtoja voidaan pitää vakioehtoina. STLL on laatinut sopimusasiakirjan etukäteen ja sopimusehdot ovat tismalleen samanlaiset kaikille maajoukkueurheilijoille. Samoja sopimusehtoja käytetään hyvin pitkälti myös kansainvälisiin kilpailuihin osallistuvan edustusurheilijan sopimuksessa. Edustusurheilija ei siis ole STLL:n maajoukkueurheilija. (Edustusurheilijan sopimus.) Luonnollisesti sopimus sisältää myös perinteisinä vakioehtoina tunnettuja sopimuksen liitteenä olevia ehtoja. Näitä ovat maajoukkueluistelijan sopimusliite, epäur-

heilijamaisen käytöksen muodot sekä kurinpitomenettely (Valmennustukisopimus). Lisäksi sopimus sisältää myös liitteiksi verrattavia vakioehtoja. Nämä ehdot on mainittu itse sopimustekstissä urheilijaa velvoittavina, mutta niitä ei ole konkreettisesti liitetty sopimukseen liitteinä. Tällaisia ehtoja ovat liiton kilpailutoimintaa ohjaavat säännöt ja niihin liittyvät kurinpitomääräykset sekä eri järjestöjen antidopingsäännöt.

Sopimusrikkomuksella tarkoitetaan tilannetta, jossa ainakin toisen sopimusosapuolen velvoitteita on jäänyt täyttämättä sopimuksen edellyttämällä tavalla (Hemmo 2003b, 109–110). Tällöin sopimus ei ole toteutunut odotetusti, mikä usein aiheuttaa vahinkoa sopimuskumppanille (Hemmo 2003b, 110). Sopimusrikkomuksen uhri voi tällöin vaatia sopimuksen rikkojalta korvausta vahingoistaan. Vahingonkorvausoikeuden mukaisesti korvausta voidaan vaatia kärsimästään vahingosta silloin, kun korvauksen vaatimiselle on erilliseen sopimussuhteeseen perustuva oikeusperuste. (Rauste 1997, 799.) Korvausvastuu sopimussuhteessa syntyykin sopimuksen aiheuttaman velvoitteen rikkomisesta (Rauste 1997, 800).

Vahingonkorvauksen vaatiminen sopimussuhteessa on yksinkertaista, sillä sopimussuhteessa korvataan taloudellinen vahinko. Sopimusta rikkoneen on saatettava sopimuskumppani siihen taloudelliseen asemaan, jonka hän olisi saavuttanut, jos sopimusta ei olisi rikottu. Taloudelliset menetykset kattavat siis myös sopimuskumppanin saamatta jääneet tulot. (Rauste 1997, 800.) Vaikka vahingonkorvausta pidetäänkin sopimusoikeuden seuraamusjärjestelmän kulmakivenä, seuraamusjärjestelmään kuuluu suuri joukko myös muita oikeuskeinoja (Hemmo 2003b, 171, 217). Näitä ovat muun muassa suorituksesta pidättäminen, sopimuksen purkaminen ja irtisanominen sekä erilaiset osapuolten keskinäiseen sopimukseen perustuvat seuraamukset kuten sopimussakko (Hemmo 2003 b, 171–172).

Urheilija syyllistyy perinteisesti valmennustukisopimuksen rikkomiseen, jos hän sopimuksen voimassaoloaikana jää kiinni dopingrikkomuksesta. Sopimusrikkomuksena pidetään myös sitä, että urheilija lopettaa kilpailemisen tai harjoittelemisen kokonaan sopimuksen voimassaoloaikana. Tällöin lajiliitolle syntyy oikeus purkaa sopimus ennaikaisesti. Lisäksi lajiliitto voi vaatia urheilijaa palauttamaan sen osan valmennustuesta, jonka katsotaan kohdistuvan sopimuksen voimassaolon jäljellä olevaan aikaan. (Rauste 1997, 808–809.) Edellä mainitut rikkomukset ovat tyypillisiä kaikille valmennustukisopimuksille sopimuksen perusluonteen mukaisesti. Luonnollisesti urheilija voi syyllistyä sopimusrikkomukseen myös muusta syystä riippuen sopimuksensa sisällöstä. Tietenkin myös lajiliitto voi syyllistyä sopimusrikkomukseen, mikäli se ei täytä sopimuksen mukaisia velvoitteitaan.

3.3.2 Sopimussääntelyn ongelmat

Kuten jo aikaisemmin on käynyt ilmi sopimussääntely mahdollistaa sen, että yksittäinen urheilija saadaan lajiliiton sääntelyvallan piiriin sopimussuhteen avulla (Rauste 1997, 48–49).

Useimmat urheilusopimukset ovat kuitenkin sopimussuhteiltaan epämääräisiä, sillä ne jättävät monet lajiliiton sääntöjen sitovuuden kannalta keskeiset kysymykset avoimiksi. Tämä johtuu siitä, että sopimusten alkuperäinen tarkoitus on joku muu kuin sitovan sääntelysuhteen luominen lajiliiton ja urheilijan välille. (Rauste 1997, 49.) Esimerkiksi tutkimuksen kohteena olevan valmennustukisopimuksen ensisijainen tarkoitus on lajiliiton sitouttaminen valmennustuen maksamiseen ja urheilijan sitouttaminen aktiiviseen harjoitteluun ja kilpailemiseen.

Sopimuksen pääasiallisen tarkoituksen vuoksi lajiliiton sääntöjen sitovuuden varmistava sopimusehto on saatettu ottaa sopimukseen vain sivutuotteena eikä sääntöjen sitovuusongelmaan ole siksi kiinnitetty sopimuksessa juurikaan huomiota. Lajiliiton sääntöjä koskeva sopimusehto on saatettu sisällyttää sopimukseen vain yleisluonteisena sopimusehtona, jossa urheilija sitoutuu yleisluonteisesti noudattamaan lajiliiton sääntöjä. Tällainen yleisluonteinen viittaus jättää kuitenkin sääntöjen sitovuuden kannalta monia keskeisiä kysymyksiä avoimiksi ja sääntöviittauksen tarkka sisältö jää usein epäselväksi. (Rauste 1997, 49.)

Keskeisen ongelman urheilijan ja lajiliiton väliselle sopimussuhteelle muodostaakin se, mikä on kulloisenkin **sopimussuhteen yksityiskohtainen sisältö**. Lajiliitolla on useita eriasteisia sääntöjä ja määräyksiä eikä urheilija yleensä tule sopimussuhteen ansiosta sidotuksi kaikkiin lajiliiton sääntöihin. (Rauste 1997, 51–52.) Ongelmia voivat aiheuttaa myös **eri urheilujärjestöjen antamat keskenään ristiriitaiset säännöt**. Tällöin joudutaan pohtimaan, minkä järjestön antamiin sääntöihin urheilijan ja lajiliiton sopimussuhteessa itse asiassa viitataan. (Rauste 1997, 52.) Valmennustukisopimuksessa on kuitenkin yleensä erikseen mainittu kaikki urheilijaa sitovat säännöt (Rauste 1997, 53).

STLL:n valmennustukisopimuksessa lajiliiton sääntöjen sitovuus on otettu huomioon, sillä urheilijaa velvoittavat säännöt on ilmoitettu yksityiskohtaisesti eikä vain yleisluonteisesti. Tällöin sopimuksen yksityiskohtainen sisältö on selkeä eikä sopimussuhteen sisältö aiheuta urheilijan ja lajiliiton välille ongelmia. Sopimuksen mukaan ”urheilija sitoutuu noudattamaan Liiton kilpailutoimintaa ohjaavia sääntöjä ja niihin liittyviä kurinpitomääräyksiä” (Valmennustukisopimus). Lisäksi sopimus velvoittaa urheilijan noudattamaan eri tahojen antidopingsääntöjä. Näitä ovat ADT:n, STLL:n, ISUn ja KOK:n antidopingsäännöt.

Kaikkien yllä mainittujen sääntöjen osalta ongelmia voivat periaatteessa aiheuttaa eri urheilujärjestöjen antamat keskenään ristiriitaiset säännöt. Käytännössä sääntöjen ei kuitenkaan pitäisi olla ristiriitaisia. STLL on ISUn jäsen, joten se noudattaa toiminnassaan ISUn sääntöjä (STLL 2008, 4). Näin ollen STLL:n kilpailutoimintaa ohjaavat säännöt ja niihin liittyvät kurinpitomääräykset ovat yhteneväiset ISUn sääntöjen kanssa. Mikäli säännöissä kuitenkin ilmenee joitain ristiriitaisuuksia, ISUn säännöt ovat määräävät. Myös antidopingsäännösten pitäisi olla keskenään yhteneväiset, sillä kaikkien eri tahojen säännöt pohjautuvat Maailman antidopingsäännösten, WADC:hen. Näiden eri säännösten keskinäiseen suhteeseen palataan myöhemmin kohdassa 4.1.

Sopimusehtojen tarkka määrittäminen on ennen kaikkea lajiliiton edun mukaista, sillä mahdollisessa epäselvässä tilanteessa sopimussuhteen sisältöä koskevat erimielisyydet ratkaistaan urheilijan eduksi. Sopimusoikeudellisen periaatteen mukaisesti epäselvyyksiä tulkitaan sen osapuolen vahingoksi, joka on laatinut ja muotoillut sopimustekstin. Tämä perustuu luonnollisesti siihen, että sopimuksen laatija voi vaikuttaa sopimuksen täsmällisyyteen ja muuhun sisältöön. Sopimuksen laatija kantaa siis riskin, jos sopimus ei ole tarpeeksi täsmällinen. (Rauste 1997, 53.)

Urheilujärjestöjen laatimissa vakiosopimuksissa, joihin valmennustukisopimuskin kuuluu, lajiliiton säännöt ovat sopimussuhteen osana yleisinä vakioehtoina. Koska lajiliiton säännöt ja muut sopimusehdot ovat liiton yksipuolisesti laatimia eikä yksittäisellä urheilijalla ole käytännössä mahdollisuutta vaikuttaa ehtoihin, lajiliitto on selkeästi sopimuksen laatija. Tämän vuoksi epäselvät sääntömääräykset ja sopimusehdot tulkitaan urheilijan eduksi ja lajiliiton vahingoksi. Tämä on luonnollisesti myös syy siihen, että lajiliitto pyrkii määrittämään sääntöjä koskevat sopimusehdot mahdollisimman yksiselitteisesti. (Rauste 1997, 54.)

Sopimussuhteen sisältöön liittyvän ongelman muodostaa myös se, **miten urheilija saa tiedon urheilujärjestöjen säännöistä ja muista määräyksistä**. Urheilija voidaan velvoittaa noudattamaan vain sellaisia sopimusehtoja, joista hänellä on mahdollista saada tieto. Erilaisten sopimussuhteen kohteena olevien sääntöjen on siis oltava urheilijan saatavilla. (Rauste 1997, 54.) Tiedottamisvelvollisuus säännöistä on luonnollisesti sopimuskumppanilla eli tässä tapauksessa lajiliitolla (Rauste 1997, 55). Ongelmia aiheuttaa usein tilanne, jossa urheilija ei ole tiennyt sääntöjen sisältöä. Tällöin tilanteen arviointiin vaikuttaa se, olisiko urheilijalla ollut mahdollisuus saada tieto säännöistä. (Rauste 1997, 54.) Jos urheilijalla ei ole ollut mahdollisuutta saada tietoa sääntöjen sisällöstä, säännöille ei voida antaa merkitystä sopimussuhteen ehtoina (Rauste 1997, 55).

STLL:n valmennustukisopimuksessa mainitut liiton kilpailutoimintaa ohjaavat säännöt ja niihin liittyvät kurinpitomääräykset sekä STLL:n antidopingsäännöt on julkaistu painettuna vihkosena, joten säännöt ovat urheilijan saatavilla (STLL 2008; Rauste 1997, 54). Urheilijaa velvoittavat ADT:n, ISUn ja KOK:n antidopingsäännöt ovat myös urheilijan saatavilla, sillä ne ovat julkisesti kaikkien saatavilla Internetissä. Lisäksi STLL hoitaa tiedottamisveloitettaan sopimuksen välityksellä, sillä valmennustukisopimuksessa on mainittu sekä ADT:n että ISUn Internet-sivut, joista antidopingsäännöt löytyvät. (Valmennustukisopimus).

Oman ongelmansa sopimussääntelyyn muodostavat myös **urheilujärjestöjen sääntöjen muutokset** (Rauste 1997, 56). Yhdistyksen sisäisessä toiminnassa sääntömuutokset tulevat automaattisesti kaikkia yhdistyksen jäseniä sitoviksi, mutta sääntömuutosten toteuttaminen urheilijan ja lajiliiton välisessä sopimussuhteessa ei ole niin yksinkertaista, sillä urheilija ei ole lajiliiton jäsen. Lajiliitolla ei siis ole toimivaltaa muuttaa sopimussuhteen ehtoja yksipuolisella päätöksellä toisen osapuolen tietämättä. Tällaisia sääntömuutostilanteita varten urheilijan ja lajiliiton tulisikin selvästi sopia menettelytavoista. (Rauste 1997, 57.) Sääntömuutokset tulevat urheilijaa oikeudellisesti sitoviksi vasta sen jälkeen, kun muutoksesta on tiedotettu urheilijalle (Rauste 1997, 58).

Oikeudellisesti ehkä vaikeimman urheilun sopimussääntelyyn liittyvän ongelman muodostaa urheilujärjestön ja urheilijan välisen **sopimussuhteen epätasapainoisuus**. Yksittäisellä urheilijalla ei ole juurikaan vaikutusmahdollisuuksia sopimussuhteen ehtojen määrittelyssä, joten urheilijan on vain tyydyttävä lajiliiton tarjoamiin ehtoihin, mikäli hän haluaa sopimuksen tehdä. (Rauste 1997, 58). Urheilijan tosiasiallinen sopimusvapaus on näin ollen hyvin rajallinen ja puhutaankin jopa sopimuspakosta (Wilhelmsson 2008, 10, 55). Sopimussuhteen epätasapainoon liittyy omat oikeudelliset riskinsä sekä urheilijan että lajiliiton kannalta (Rauste 1997, 58).

Urheilijan vaihtoehdot voidaan sopimusvapaus huomioon ottaen karkeasti jakaa sopimuksen hyväksymiseen ja urheilu-uran lopettamiseen (Rauste 1997, 58). Maajoukkueurheilijan valmennustukisopimuksen allekirjoittamatta jättäminen ei kuitenkaan periaatteessa johda urheilu-uran lopettamiseen. Jos urheilija ei allekirjoita sopimusta, hän ei kuitenkaan voi saada taloudellista tukea lajiliitolta eikä hän voi osallistua maajoukkue toimintaan. Periaatteessa uran jatkaminen on kuitenkin mahdollista jopa kansainvälisellä tasolla. Käytännössä maajoukkueurheilijat ovat niitä, jotka ottavat urheilun kaikkein ammattimaisimmin. Monille maajoukkueurheilijoille urheilu on myös pääasiallinen toimeentulon lähde. (Rauste 1997, 47.) Taloudelliset intressit ovatkin niin suuret, ettei urheilija halua luopua paikastaan maajoukkueessa, onhan kyse urheili-

jan ammatinharjoittamisesta. Näin ollen valmennustukisopimuksen hyväksyminen ja maajoukkueeseen kuuluminen ovat urheilijan ammatinharjoittamisen ehtoja.

Sopimussuhteen epätasapainoisuus heijastuu monin tavoin lajiliiton ja urheilijan välisen sopimuksen sisältöön. Sopimusehdot muodostuvat usein ainoastaan urheilujärjestön säännöistä, joihin urheilijoilla ei ole ollut vaikutusvaltaa. Koska säännöt ja muut sopimusehdot ovat usein yksinomaan lajiliiton antamia vakioehtoja, urheilijoiden velvollisuudet lajiliittoa kohtaan on määritelty hyvin tarkkaan. (Rauste 1997, 60.) Vakioehtojen avulla lajiliitto voikin pyrkiä saavuttamaan paremman oikeusaseman urheilijaan nähden (Wilhelmsson 2008, 7). Toisaalta, mitä epätasapainoisempia sopimusehdot lajiliiton hyväksi ovat, sitä todennäköisemmin ehtoja voidaan pitää kohtuuttomina urheilijalle. (Wilhelmsson 2008, 67).

Sopimussuhteen epätasapainoisuus on siis merkittävä oikeudellinen riski myös lajiliitolle. Sopimusoikeudessa vallitsevien yleisten oppien mukaan heikomman sopimusosapuolen kannalta kohtuuttomina pidettävät ehdot voidaan tuomioistuimissa katsoa oikeudellisesti pätemättömiksi. (Rauste 1997, 61.) Lain mukaan sopimusehtojen kohtuuttomuutta arvioitaessa otetaan huomioon muun muassa ehtojen koko sisältö sekä osapuolten asema (OikTL 36 §). Riski sopimusehtojen kohtuuttomuudesta kasvaa, jos kyseessä on heikompaan sopimusosapuoleen nähden monopoliasemassa olevan osapuolen antama vakioehto. Urheilun sopimussääntelyssä tilanne on useimmiten juuri tällainen, sillä lajiliitolla on monopoliasema oman lajinsa piirissä. Monet urheilujärjestöjen säännöt ja sopimusehdot ovat niin yksipuolisia, että pätemättömyyden riski on hyvin todennäköinen. (Rauste 1997, 61.)

Lähtökohtaisesti urheilija tulee sidotuksi vakioehtoihin, kun hän lähemmin ehtoihin tutustuttuaan antaa nimenomaisen tahdonilmaisun ehtojen hyväksymisestä, vaikka kyse ei välttämättä olekaan tosiasiallisesta osapuolitahdosta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että urheilija allekirjoittaa valmennustukisopimuksen. Vakiosopimuksia solmittaessa vastapuoli ei kuitenkaan useimmiten tutustu ehtojen sisältöön. Tällaisessakin tapauksessa ehtojen voidaan katsoa sitovan urheilijaa, mikäli ne ovat sisällöltään tavanomaisia. (Wilhelmsson 2008, 69.)

Vakioehtojen kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon muun muassa sopimusehtojen sisältö ja laatu. Mitä epätasapainoisempia ehdot lajiliiton hyväksi ovat, sitä suurempia vaatimuksia ehdoille voidaan asettaa, jotta ne tulisivat urheilijaa sitoviksi. Vakioehdot on helpompi hyväksyä osapuolia sitoviksi, jos kyseessä ovat yhteisesti laaditut vakioehdot yksipuolisesti laadittujen sijaan. Ehtojen sitovuutta arvioitaessa otetaan myös huomioon vastapuolen asema. Vastapuolen ollessa asiantunteva ja muutoinkin resursseiltaan vahva, hänelle voidaan asettaa

suurempia vaatimuksia. Toisaalta, mitä heikompi vastapuoli on, sitä enemmän informaatiota hänelle on annettava ehtojen sisällöstä. (Wilhelmsson 2008, 67–68.) Mitä ankarampi vakioehto on urheilijalle, sitä selvemmin hänelle tulee ehdosta huomauttaa, jotta se saisi sitovan vaikutuksen (Wilhelmsson 2008, 96). Vakiosopimuksen laatijan informaatiovelvollisuus urheilijalle on siis sopimusehtojen kohtuullisuutta arvioitaessa todella suuri.

Sopimusehtojen kohtuuttomuutta arvioitaessa on myös otettava huomioon kaikkien sopimusehtojen yhteisvaikutus kyseisessä tilanteessa (Wilhelmsson 2008, 127). Yksittäistä ehtoa ei pidä tarkastella irrallisena vaan yhteydessä muuhun sopimuksen sisältöön (Wilhelmsson 2008, 126). Luonnollisesti myös yksittäinen ehto voi olla sellaisenaan kohtuuton, joten ehtojen kokonaisvaltaista ratkaisutapaa ei tule viedä liian pitkälle. Ehtojen kohtuullisuuden arviointiin vaikuttaa myös kyseessä oleva sopimustyyppi sekä sopimusehtojen tarkoitus. (Wilhelmsson 2008, 127, 145.)

Kohtuuttomia sopimusehtoja ovat luonnollisesti pakottavan lainsäädännön vastaiset ehdot (Wilhelmsson 2008, 151). Muita kohtuuttomina pidettäviä ehtoja voivat olla tapauksesta riippuen muun muassa yksipuolista päätösvaltaa koskevat ehdot, irtisanomis- ja purkamislausekkeet sekä vastuulausekkeet (Wilhelmsson 2008, 158, 160, 163). Myös sopimussakko ja muut vastaavat sopimusrikkomuksen seuraamukset sekä riidanratkaisulausekkeet voidaan joissain tapauksissa katsoa kohtuuttomiksi (Wilhelmsson 2008, 164, 172). Riidanratkaisulausekkeista todettakoon, että lausekkeet voivat olla kohtuuttomia, jos ne rajoittavat sopimuspuolen mahdollisuuksia oikeussuojan saamiseen (Wilhelmsson 2008, 172).

Vakioehtojen kohtuullisuuteen voidaan pyrkiä vaikuttamaan neuvottelemalla valmisteilla olevista säännöistä ja ehdoista etukäteen urheilijapuolen kanssa (Rauste 1997, 63). Yhteisesti laaditut vakioehdot ovat kohtuullisuutta arvioitaessa helpompi hyväksyä kuin yksipuolisesti laaditut (Wilhelmsson 2008, 67). Maajoukkueurheilijoiden valmennustukisopimuksen kannalta sääntöjen ja sopimuksen kohtuullisuutta voidaan siis ilmeisesti parantaa neuvottelemalla suunniteltavista muutoksista maajoukkueurheilijoiden kanssa (Rauste 1997, 63). Yhteisesti laaditut vakioehdot eivät kuitenkaan varmasti poista sitä, etteivätkö ehdot joiltain osin voisi olla yksipuolisia (Wilhelmsson 2008, 37).

STLL:n valmennustukisopimuksen antidopingia koskevia sopimusehtoja tarkasteltaessa voidaan todeta, että kyseessä oleva sopimustyyppi ja sopimusehtojen tarkoitus puoltavat vakioehtojen kohtuullisuutta. Urheilusopimukset, joissa toisena osapuolena on urheilija, sisältävät yleensä dopingista pidättymistä koskevia lausekkeita. Näin on myös valmennustukisopimuk-

nessa. Sopimusehtojen tarkoitus puolestaan on sitouttaa urheilija antidopingsääntöihin urheilun eettisten periaatteiden mukaisesti. Koska antidopingsääntöjen tarkoitus on turvata urheilijoiden oikeus tasavertaiseen kilpailuun ja jokainen kilpaurheilija on tarkoitus saattaa sääntöjen piiriin, antidopingia koskevia sopimusehtoja voidaan kokonaisuudessaan pitää urheilutoiminnassa hyvin tavanomaisina (Tarasti 2004a, 205). Näin sopimustyyppi ja sopimusehtojen tarkoitus huomioon ottaen antidopingia koskevat vakioehdot ovat lähtökohtaisesti kohtuullisia.

Tutkimuksen kohteena olevat antidopingia koskevat ehdot jakautuvat sopimuksessa neljään kohtaan: noudatettavat säännöt, dopingtestaus, yhteys- ja olinpaikkatiedot sekä riitojen ratkaisu. Noudatettavia säännöistä koskevat lausekkeet sisältävät ne säännöt, joihin urheilija on velvollinen sitoutumaan. Näitä ovat ADT:n, STLL:n, ISUn ja KOK:n antidopingsäännöt. Sopimusehtoja voidaan pitää kohtuullisina, sillä omien antidopingsääntöjensä lisäksi myös STLL on toimintasääntöjensä mukaan velvollinen noudattamaan ADT:n, ISUn ja KOK:n säännöistä (STLL 2005–2009a). Näin ollen noudatettavia säännöistä koskevia lausekkeita ei voida pitää epätasapainoisina lajiliiton hyväksi.

Myöskään muita antidopingia koskevia sopimusehtoja ei voida pitää epätasapainoisina, sillä sopimuslausekkeet perustuvat suoraan antidopingsääntöihin, joihin sekä urheilija että lajiliitto ovat sitoutuneet. STLL:n omia antidopingsääntöjä lukuun ottamatta lajiliitolla ei urheilijan tapaan ole ollut mahdollisuutta suoranaisesti vaikuttaa antidopingsääntöihin. Koska STLL on kuitenkin ottanut säännöt sopimukseensa vakioehtoina, sillä on velvollisuus tiedottaa säännöistä ja ilmoittaa mahdollisista sääntömuutoksista urheilijalle. Sopimusehtojen kohtuullisuutta arvioitaessa tämä informaatiovelvollisuus on todella merkittävässä asemassa. Jotta yksittäiset sopimusehdot ylipäätään olisivat kohtuullisia, niiden tulee olla yhteneväisiä antidopingsääntöjen kanssa.

Antidopingia koskevien sopimusehtojen kohtuuttomuutta arvioitaessa on luonnollisesti otettava huomioon antidopingsääntöjen sisältö. Mitä yksityiskohtaisemmin antidopingsääntöissä kuvataan tietyt ehdot, sitä suuremmaksi säännösten vaikuttavuus sopimusehtojen kohtuullisuutta arvioitaessa voidaan ennakoida. (Wilhelmsson 2008, 42.) Mikäli sopimusehdot eivät ole yhteneväiset sääntöjen kanssa, säännöt vaikuttavat sopimusehtojen kohtuullisuuden arviointiin merkittävästi. Sitä, ovatko ehdot sääntöjen kanssa yhdenmukaiset, tutkitaan jäljempänä tarkemmin. Kokonaisuudessaan antidopingia koskevat sopimusehdot vaikuttavat kuitenkin täsmällisinä ja yksiselitteisinä kohtuullisilta.

4 Antidoping

Antidopingtoiminnalla tarkoitetaan laajasti kaikkea toimintaa, jolla pyritään kitkemään dopingurheilusta. Tyypillisimmillään toiminta on dopingvalvontaa, mutta erityisen tärkeä rooli on muun muassa koulutustoiminnalla. Dopingilla puolestaan tarkoitetaan urheilijan suorituskyvyn parantamista elimistölle vierain keinoin (ADT). Tällaisia keinoja ovat kemiallisten aineiden, kuten lääkkeiden, tai muiden lääketieteellisten menetelmien käyttö (ADT 2009b). Urheilusuorituksen parantamisen lisäksi doping voi aiheuttaa urheilijan terveydelle vakavia vahinkoja. Tämä on yksi syy siihen, että dopingin käyttö on urheilun hengen vastaista. (HE 191/2006; ADT.) Toinen syy on se, ettei yksittäisellä urheilijalla saa olla oikeutta keinotekoiseen etuun kilpailijoihinsa nähden (ADT).

Dopingvalvonnan tarkoitus on estää terveydelle vaarallisen ja suorituskykyä parantavan dopingin käyttö. Valvonnalla pyritään turvaamaan urheilijoiden oikeus reiluun ja puhtaaseen kilpailuun sekä puolustamaan urheilun oikeudenmukaisuutta ja luotettavuutta. (HE 191/2006.) Lisäksi dopingvalvonnassa kunnioitetaan sekä urheilun että lääketieteen etiikkaa (ADT). Maailman antidopingsäännösten mukaan dopingvalvonta kattaa kaikki vaiheet aina dopingtestauksen suunnittelusta mahdolliseen muutoksenhaun päätökseen. Valvonnan eri vaiheita ovat muun muassa olinpaikkatietojen ilmoittaminen, näytteenotto ja käsittely, laboratoriotutkimus, erivapaudet lääkkeiden käyttöä varten sekä tulosten käsittely ja kuulemiset. (WADC, Appendix 1.) Dopingvalvonta käsittää siis sekä dopingtestauksen että urheilijoiden valvonnan. Urheilijoiden valvonnalla tarkoitetaan niin urheilijoiden tavoitettavuutta kuin esimerkiksi dopingaineiden levittämisen estämistä. (Huotari, K. 1.12.2008.)

Antidopingtoiminta, erityisesti dopingvalvonta **perustuu muun urheilutoiminnan sääntelyn tavoin ensisijaisesti urheilujärjestöjen itsesääntelyyn**. Urheilun sääntelyjärjestelmän mukaisesti dopingvalvontaan vaikuttaa kuitenkin myös kansallinen lainsäädäntö sekä urheilujärjestöjen ja valtioiden väliset ylikansalliset sopimukset (Viertola 2006, 77–78). Suomessa lainsäädännön avulla pyritään ehkäisemään dopingaineiden laitonta saatavuutta ja näin vaikuttamaan dopingin käytön estämiseen. Urheilussa kiellettyjen aineiden saatavuutta rajoitetaan rikos-, lääke- ja huumausainelainsäädännöllä. Kyse on yleisestä lainsäädännöstä, jota ei ole erityisesti kohdennettu urheilutoimintaan. Huumausaineiksi luokiteltavia aineita lukuun ottamatta lainsäädännön perusteella ei kuitenkaan voida rangaista dopingin käytöstä, vaan dopingaineiden ja -menetelmien käytön estäminen perustuvat urheilun sisäisiin kansainvälisiin ja kansallisiin sääntöihin. (HE 191/2006.)

Kansallisen lainsäädännön lisäksi Suomen valtio on sitoutunut antidopingtoiminnan järjestämiseen ja edistämiseen hyväksyttyään Euroopan neuvoston dopingin vastaisen yleissopimuksen sekä UNESCO:n kansainvälisen dopingin vastaisen yleissopimuksen. Kuten jo aikaisemmin on käynyt ilmi sopimukset mahdollistavat antidopingtoiminnan järjestämisen yhteistyössä antidopingorganisaatioiden ja urheilujärjestöjen kanssa. Suomen valtio onkin antanut antidopingtoiminnan sääntelyvallan suurelta osin urheilujärjestöille itselleen. Valtiolla on kuitenkin merkittävä rooli antidopingtoiminnassa esimerkiksi rahoittajana. Valtiovallan edustaja toiminnassa on opetusministeriö, joka koordinoi kansainvälistä yhteistyötä ja ohjaa suomalaisia urheilujärjestöjä aktiiviseen dopingin vastaiseen toimintaan. Opetusministeriö toteuttaa valvonta- ja ohjaustehtävänsä jakaessaan valtionavustuksia valtakunnallisille urheilujärjestöille sekä valmennus- ja harjoitteluapurahoja yksittäisille urheilijoille. (Viertola 2006, 79.) Avustuksen ja apurahan saajat ovat velvollisia noudattamaan Suomen antidopingsäännöstöä (Viertola 2006, 80).

Maa­ilman­laajuista antidopingtoimintaa edistää, koordinoi ja valvoo dopingin vastainen yleismaailmallinen järjestö WADA (HE 191/2006; WADA 2009a). WADA on muodoltaan itsenäinen urheilujärjestö, jonka rahoituksesta ja hallinnosta vastaavat puoliksi olympialiike ja maailman hallitukset (WADA 2009a). Järjestön perusideana on yhdistää urheilujärjestöt ja hallitukset samaan organisaatioon dopingvalvonnan tehostamiseksi (Tarasti 2004a, 205). WADAn toiminnan tavoitteita ovatkin dopingin kitkeminen urheilusta, urheilun etiikan vahvistaminen sekä reilun pelin edistäminen. Tavoitteiden saavuttamiseksi WADA kehittää antidopingsääntöjä ja standardeja, joiden avulla antidopingtoiminta voidaan yhdenmukaistaa ja urheilijoiden oikeusturva taata (ADT).

WADAn antidopingohjelman pääelementit ovat säännöstö, kansainväliset standardit ja parhaiden käytäntöjen mallit ja ohjeet. Säännöstön ja ohjelman tarkoitus on taata yhdenmukaiset, koordinoitujen ja tehokkaiden antidopingohjelmien niin kansainvälisellä kuin kansallisellakin tasolla. (WADC.) Näin WADA pyrkii harmonisoimaan antidopingsäännöt ja menettelytavat kaikissa urheilumuodoissa ja kaikissa maissa (Tarasti 2008, 177). Tähän mennessä WADAn tärkein saavutus on ollut kirjaviiden dopingsääntöjen yhtenäistäminen Maailman antidopingsäännöstöksi, WADC:ksi (WADA 2009a; Tarasti 2004a, 206). Ensimmäinen WADC hyväksyttiin Maailman antidopingkonferenssin yhteydessä 5.3.2003 ja se tuli voimaan 1.1.2004. Koska säännöstö osoittautui oikeudellisesti vahvaksi dopingin vastaisessa taistelussa, sitä on uudistettu viime vuosien aikana ja uusi WADC astui voimaan 1.1.2009. (Viertola 2007, 83.) Säännöstöä tukemaan WADA kehittää kansainvälisiä standardeja ja parhaiden käytäntöjen malleja ja ohjeita, joiden tarkoituksena on yhdenmukaistaa antidopingorganisaatioiden toimintaa. WADC:n

noudattaminen edellyttää WADAn hyväksymien kansainvälisten standardien noudattamista. Parhaiden käytäntöjen mallit ja ohjeet puolestaan ovat vain suositeltavia, eivät sitovia. (WADC.)

WADC on urheilujärjestöjen ja muiden yhteisöjen välinen kansainvälisoikeudellinen yksityisoikeudellinen sopimus, joka velvoittaa siihen sitoutuneita yhteisöjä (Tarasti 2004a, 206). Näihin yhteisöihin kuuluvat muun muassa Kansainvälinen Olympiakomitea, suurimmat eri urheilumuotojen kansainväliset lajiliitot ISU mukaan luettuna sekä kansalliset olympiakomiteat ja antidopingorganisaatiot (HE 191/2006; Tarasti 2004a, 206; WADA 2009b). Koska WADC on yksityisten urheilujärjestöjen ja muiden yhteisöjen välinen sopimus, hallitukset eivät voi velvoittautua siihen suoraan. WADAn tarkoituksena on kuitenkin urheilujärjestöjen ja hallitusten välinen yhteistyö, joten WADC on toimeenpantu valtioiden tasolla UNESCO:n kansainvälisen dopingin vastaisen yleissopimuksen välityksellä. (Tarasti 2004a, 206–207.) Suomessa WADC:n ovat valtion lisäksi hyväksyneet Suomen Liikunta ja Urheilu ry, Suomen Olympiakomitea, Suomen Paralympiakomitea sekä Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry (HE 191/2006).

Suomessa urheilun dopingvalvonnan ja antidopingtoiminnan koordinointi ja edistäminen ovat ADT:n vastuulla. ADT on oikeudelliselta muodoltaan rekisteröity yhdistys, jonka jäseniä ovat Suomen valtio edustajanaan opetusministeriö, SLU, Suomen Olympiakomitea, Suomen Paralympiakomitea sekä Suomen Urheilulääkäriyhdistys. (Viertola 2006, 80; ADT.) Pääosan rahoituksestaan ADT saa opetusministeriöltä (ADT).

ADT:n päätoimintoja ovat dopingvalvonta, koulutus ja kansainvälinen toiminta ja sen tärkeimpiin tehtäviin kuuluu Suomen Antidopingsäännösten julkaiseminen (ADT; WADC art. 20.5.1). Lisäksi organisaation toimintaan kuuluvat viestintä, lääketieteelliset ja oikeudelliset asiat sekä tutkimustoiminnan koordinointi. ADT on kansainvälisesti tunnustettu antidopingorganisaatio ja se tekeekin yhteistyötä kansainvälisten antidopingorganisaatioiden kanssa. Kansainvälisellä toiminnallaan ADT vaikuttaa maailmanlaajuisen antidopingtyön kehittämiseen ja yhtenäistämiseen. (ADT.) Kansallisella tasolla ADT toimii yhteistyössä antidopingtyötä tekevien organisaatioiden kanssa (WADC art. 20.5.2). Esimerkkinä tällaisesta organisaatiosta mainittakoon urheilun kansalliset lajiliitot kuten Suomen Taitoluisteluliitto.

Kansallisilla lajiliitoilla, kuten STLL:llä ei ole virallista roolia dopingvalvonnassa, vaan niiden tehtävä on niin sanotusti välillistä valvontaa (Huotari, K. 1.12.2008). Lajiliitot ovat luonnollisesti velvollisia perehtymään kaikkiin sitä tai urheilijoita koskeviin antidopingsääntöi-

hin ja menettelytapoihin. Lisäksi ne ovat velvollisia noudattamaan näitä sääntöjä. Vaikka lajiliitolla ei ole virallista vastuuta dopingvalvonnassa, sen tärkeimpiä tehtäviä ovat yhteistyö urheilijoiden testaukseen liittyvissä asioissa eri antidopingorganisaatioiden kanssa. (WADC art. 21.2.) Suomen antidopingsäännösten mukaan ADT voikin siirtää tiettyjä dopingvalvontaan liittyviä velvollisuuksia lajiliitolle. Esimerkkinä mainittakoon testauspooleihin liittyvät velvollisuudet, joihin palataan myöhemmin kohdassa 5. (Huotari, K. 1.12.2008.) Esimerkkinä välillisestä valvonnasta mainittakoon kansainvälisten kilpailujen järjestäminen (ADT 2009c). STLL:n järjestäessä kilpailuja sillä on velvollisuus huolehtia kilpailuihin dopingtestaus (Huotari, K. 1.12.2008). Testausta varten kilpailunjärjestäjän velvollisuuksiin kuuluu tarpeellisten olosuhteiden ja tilojen sekä tarvittaessa dopingtestauksessa avustavien henkilöiden järjestäminen (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 5.3.4 §). Välillinen valvontatehtävä mahdollistaa myös sen, että lajiliitto voi antaa ADT:lle rahaa urheilijoiden testaukseen. Nämä lajiliitolta saadut rahat ADT kohdistaa tiettyihin urheilijoihin lajiliiton toiveiden mukaisesti. (Huotari, K. 1.12.2008.)

Virallisen roolin puuttuessa lajiliiton tärkeimmät tehtävät liittyvät viestintään ja koulutukseen (Huotari, K. 1.12.2008). Lajiliiton onkin käytettävä vaikutusvaltaansa urheilijoiden arvojen ja dopinginvastaisten asenteiden edistämiseksi sekä koulutettava ja opastettava urheilijoita antidopingsäännöissä ja -menettelytavoissa (WADC art. 18.2, 21.2.3). Tiedotus- ja koulutusohjelmien ensisijainen tavoite on ennaltaehkäisy. Ohjelmien toteuttaminen perustuu antidopingorganisaatioiden ja lajiliiton väliseen yhteistyöhön, jossa koulutusvastuu on kuitenkin lajiliitolla. (WADC art. 18; Rasila, S. 9.12.2008.)

Koulutusyhteistyö jaetaan lajiliiton tapahtumiin, ohjaaja- ja valmentajakoulutukseen, erillisiin koulutustapahtumiin sekä lajiliiton antidopingohjelmaan (Rasila, S. 9.12.2008). Koulutuksen tulee sisältää tietoa muun muassa kielletyistä aineista ja menetelmistä, dopingrikkomuksista ja niiden seuraamuksista, dopingtestitapahtumasta, urheilijoiden oikeuksista ja vastuista sekä dopingin vahingollisesta vaikutuksesta urheiluhuoneeseen. Koulutusta ei pidä rajata vain huippu-urheilijoihin, vaan kohderyhmään kuuluvat myös huipulle pyrkivät nuoret, urheilijoiden tukihenkilöt kuten valmentajat ja joukkueenjohtajat, urheiluoppilaitokset sekä media. (Rasila, S. 9.12.2008; WADC art. 18.2.)

Koulutusyhteistyöhön kuuluva antidopingohjelma on lajiliiton oma ohjelma, joka sisältää vähintään liiton eettiset linjaukset, koulutusohjelman ja tiedotussuunnitelman, lajiliiton vastuhenkilöt, johdon ohjeet kriisitilanteiden varalle sekä ohjelman toteutumisen arvioinnin (ADT 2009d). Jokaisella lajiliitolla tulee olla oma antidopingohjelma, jonka toteutumista se itse seuraa (Huotari, K. 1.12.2008). Vaikka lajiliitolta puuttuu virallinen rooli dopingvalvonnassa, sillä on

erityisen tärkeä rooli antidopingtoiminnassa niin antidopingorganisaatioiden kuin urheilijoidenkin yhteistyökumppanina.

Urheilijan rooli antidopingtoiminnassa rajoittuu pääosin antidopingsäännösten noudattamiseen. Urheilija on velvollinen perehtymään häntä velvoittaviin menettelytapoihin ja määräyksiin ja hän on itse vastuussa näiden sääntöjen ja määräysten noudattamisesta. Urheilijan tulee myös olla tavoitettavissa dopingtestiä varten. (WADC art. 21.1.) Vaikka antidopingsäännöt asettavat urheilijalle monia velvollisuuksia, säännöt antavat urheilijalle myös oikeuksia. Urheilijalla on esimerkiksi oikeus vaatia kanssakilpailijoita noudattamaan samoja sääntöjä. Tästä on kyse puhuttaessa reilun pelin periaatteesta. (Tarasti 2004a, 213.) Oikeuksien ja velvollisuuksien lisäksi urheilijan tehtävä on edistää antidopingtoimintaa omalla toiminnallaan. Eriyisesti huippu-urheilijoiden rooli antidopingtoiminnassa on merkittävä, sillä he toimivat muun muassa esikuvina nuorille urheilijoille. Näin urheilijoiden dopingin vastaisella käyttäytymisellä ja heidän asenteillaan on erittäin suuri merkitys nuorten urheilijoiden asenteisiin ja toimintaan.

Antidopingsäännöt määräävät kilpailusääntöjen tapaan niitä ehtoja, joiden puitteissa urheilija osallistuu kilpailuihin. Tämän vuoksi urheilijat ovat velvollisia hyväksymään säännöt heitä sitoviksi. Antidopingorganisaatioiden, tässä tapauksessa ADT:n ja ISUn tehtävä onkin luoda sellaiset säännöt ja menettelytavat, joilla myös jäsenjärjestöjen eli STLL:n alaisuudessa toimivien yksittäisten urheilijoiden sitovuus säännöstöön voidaan varmistaa. (WADC, Introduction.) Kuten aikaisemmin on käynyt ilmi, oikeudellisesti varmin tapa sitovan sääntelysuhteen luomiseksi on sopimuksen tekeminen urheilijan kanssa, sillä urheilija ei ole suoraan lajiliiton jäsen. STLL on ottanut antidopingsäännöt muun muassa osaksi maajoukkueurheilijan kanssa tehtävää valmennustukisopimusta. Seuraavaksi tarkastellaankin STLL:n ja maajoukkueurheilijan välisen valmennustukisopimuksen antidopingia koskevien sopimusehtojen yhteneväisyyttä erityisesti ADT:n ja ISUn sekä niiden myötä myös WADAn antidopingsäännösten kanssa.

4.1 Noudatettavat säännöt

Maailman antidopingsäännöstö, WADC on kirjaviiden dopingsääntöjen harmonisoinnin tulos ja se velvoittaa kaikkia siihen sitoutuneita yhteisöjä (Tarasti 2004a, 206). Säännösten allekirjoittaneet urheilujärjestöt ovat siis sidottuja WADC:n pakottaviin säännöksiin (Tarasti 2008, 179). Kaikki WADC:n säännökset ovatkin sisällöltään sitovia ja jokaisen antidopingorganisaation, urheilijan ja urheilijan tukihenkilön on noudatettava sääntöjä soveltuvin osin (WADC, Introduction). WADC:tä ei kuitenkaan voida suoraan soveltaa urheilijoihin tai heidän tukihenkilöihin, joihin muun muassa STLL:n henkilökunta kuuluu, sillä WADAlla ei ole suoraa oikeu-

denkäyttövaltaa yksittäisiin henkilöihin nähden. Tämän vuoksi kaikkien WADC:n hyväksyneiden antidopingorganisaatioiden, kuten KOK:n, kansainvälisten lajiliittojen ja kansallisten antidopingtoimistojen tulee luoda omat WADC:hen sopeutetut antidopingsäännöt. (Tarasti 2004a, 206; Tarasti 2008, 179.)

WADC sisältää niin sanotut minimisäännöt muiden antidopingorganisaatioiden säännöille (Huotari, K. 1.12.2008). Toisaalta WADC määrittelee hyvin tarkasti dopingvalvonnan keskeisiä osa-alueita ja toisaalta se sallii joustavat menettelyt muilla osa-alueilla (Tarasti 2004b, 249). WADC sisältääkin sekä sääntöjä, jotka on sisällytettävä antidopingorganisaation omiin antidopingsääntöihin ilman oleellisia muutoksia että sääntöjä, jotka ovat luonteeltaan sitovia periaatteita, joita antidopingorganisaatiot voivat soveltaa joustavasti omissa säännöissään (Tarasti 2004b, 249; WADC, Introduction). Ne säännöt, jotka on sisällytettävä jokaisen antidopingorganisaation sääntöihin ilman oleellisia muutoksia, luetaan WADC:n artiklassa 23.2.2 (WADC, Introduction). Näitä ovat muun muassa dopingin määritelmä, dopingrikkomukset, WADAn päätös kiellettyjen aineiden ja menetelmien luettelosta, yksilöön ja joukkueeseen kohdistuvat seuraamukset sekä muutoksenhaku joiltain osin (WADC art. 23.2.2).

Yksittäisessä dopingtapauksessa ei siis sovelleta WADC:tä, vaan kunkin kansainvälisen lajiliiton, sen velvoittaman kansallisen lajiliiton tai muun antidopingorganisaation sääntöjä. WADC:llä on kuitenkin tulkintavaikutusta mahdollisissa epäselvissä tapauksissa. (Tarasti 2004a, 206.) Mikäli antidopingorganisaatioiden sääntöjen välillä on ristiriitaisuuksia, WADC on määräävä (WADC art. 24.6).

STLL:n maajoukkueurheilijan valmennustukisopimuksen mukaan urheilija ”sitoutuu noudattamaan kulloinkin voimassa olevaa Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:n vahvistamaa antidopingsäännöstöä.” Urheilija sitoutuu myös noudattamaan STLL:n, ISUn ja KOK:n kulloinkin voimassa olevia antidopingsääntöjä, joiden osalta urheilija myös ”sitoutuu selvittämään ja tutustumaan näiden antidopingsäännöstöjen sisältöön”, KOK:n säännöstön osalta ”mukaan lukien säännöissä mainitut testausmuodot.” (Valmennustukisopimus.)

Suomen Taitoluisteluliitto ja sen jäsen seurat ovat liiton toimintasääntöjen mukaan sitoutuneita noudattamaan muun muassa kulloinkin voimassa olevia Suomen Antidopingtoimikunnan, Kansainvälisen luisteluliiton ja Kansainvälisen Olympiakomitean antidopingsäännöstöjä (STLL 2005–2009a). STLL:n sääntöjen mukaan urheilijat puolestaan ovat liiton alaisissa kilpailuissa velvollisia noudattamaan ISUn, KOK:n, WADAn ja kansallisella tasolla ADT:n ja STLL:n antidopingsäännöstöjä (STLL 2008, 2 §). Koska luistelijat eivät ole suoraan STLL:n sääntely-

vallan alaisia, on itsestään selvää, että maajoukkueurheilijat velvoitetaan noudattamaan antidopingsääntöjä sopimussuhteen avulla. WADAn säännöstöä lukuun ottamatta säännöt velvoittavatkin sekä STLL:ää että urheilijaa. STLL ei kuitenkaan voi velvoittaa urheilijoita noudattamaan WADAn sääntöjä, sillä WADC ei suoraan sido yksittäisiä urheilijoita. WADC:n noudattaminen erikseen on muutenkin tarpeetonta, sillä kaikki muut kyseessä olevat antidopingsäännöt ovat yhteneväisiä sen kanssa. STLL ei valmennustukisopimuksessaan velvoitakaan maajoukkueurheilijaa noudattamaan WADC:tä, joten muiden säännösten yhdenmukaisuus WADC:n kanssa on selkeästi otettu huomioon sopimusehtoja laadittaessa.

KOK, ISU ja ADT ovat kaikki allekirjoittaneet Maailman antidopingsäännösten, joten ne ovat velvollisia luomaan omat WADC:hen sopeutetut antidopingsäännöt. **KOK:n antidopingsäännöt** velvoittavat olympialaisiin osallistuvia urheilijoita ja jokaisen olympialiikkeeseen osallistuvan kansainvälisen lajiliiton on tunnustettava sen säännöstö (WADC art. 20.1). KOK on tunnustanut ISUn kansainvälisenä lajiliittona, jonka urheilijat osallistuvat olympialaisiin, joten ISU on velvollinen noudattamaan KOK:n antidopingsäännöstöä (ISU Constitution and General Regulations 2008, art 1.1). **ISUn antidopingsäännöstö** puolestaan velvoittavaa sen jäsenenä olevia kansallisia lajiliittoja kuten STLL:ää sekä kaikkia urheilijoita, jotka osallistuvat ISUn tai sen jäsenjärjestön alaiseen kilpailuun. Kansallisena lajiliittona STLL:n tehtävä on luoda säännöt, joissa kaikki sen tai sen jäsenjärjestön eli taitoluisteluseuran kilpailuihin osallistuvat urheilijat sitoutuvat noudattamaan ISUn antidopingsääntöjä. (WADC art. 20.3.)

STLL:n omat antidopingsäännöt ovat identtiset ISUn sääntöjen kanssa, sillä liiton sääntökirjassa on antidopingsääntöjen kohdalla viittaus ISUn säännöstöön. Viittaus on tosin nykyisessä sääntökirjassa virheellinen, sillä uusi ISUn antidopingsäännöstö tuli muiden antidopingsäännösten tapaan voimaan 1.1.2009 ja sääntökirjassa viitataan vielä vanhaan säännöstöön. Antidopingpykälässä tarkennetaan kuitenkin, että kilpailuissa noudatetaan ”kulloinkin voimassa olevia säädöksiä”. (STLL 2008, 18 §.)

ISUn jäsenenä STLL on velvollinen noudattamaan kaikkia ISUn antamia sääntöjä ja määräyksiä, joten ISUn antidopingsääntöjen ottaminen osaksi omia sääntöjä on luonnollista. Näin STLL on saattanut kaikki sen jäsenenä olevat taitoluisteluseurat sekä STLL:n tai seurojen kilpailuihin osallistuvat urheilijat ISUn antidopingsääntöjen alaisiksi. Maajoukkueurheilijat osallistuvat STLL:n lisäksi ISUn järjestämiin kilpailuihin, joten urheilijoiden velvoittaminen STLL:n ja ISUn antidopingsäännöksiin on perusteltua. KOK:n antidopingsäännöt puolestaan velvoittavat Suomen Taitoluisteluliittoa ISUn kautta. Koska maajoukkueurheilijat ovat potentiaa-

lisiä olympialaisiin osallistuvia, urheilijoiden sitouttaminen KOK:n sääntöihin sopimussuhteen avulla on mahdollista ja luontevaa.

ADT:n vahvistama **Suomen Antidopingsäännöstö** on kansallinen säännöstö, jota ovat velvollisia noudattamaan kaikki Suomessa rekisteröidyt urheilujärjestöt sekä sellaiset henkilöt, jotka jäsenyyden, kilpailu- tai vastaavan lisenssin tai sopimuksen perusteella edustavat tällaista urheilujärjestöä. (Suomen antidopingsäännöstö 2009, Johdanto säännöstöön, 1 §). Säännöstöä sovelletaan myös sellaiseen urheilijaan, joka osallistuu säännöstöä noudattavan urheilujärjestön toimintaan, vaikka hän ei muuten kuuluisikaan säännöstön piiriin. Kuten jo aikaisemmin on käynyt ilmi, säännöstön noudattaminen on myös valtion tuen saamisen ehtona. (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 1 §). STLL on Suomessa rekisteröity yhdistys, joten se on velvollinen noudattamaan Suomen antidopingsäännöstöä. Lisäksi STLL saa valtiolta rahallista avustusta (OM 2009). Myös maajoukkueurheilija on velvollinen noudattamaan säännöstöä, sillä hän edustaa STLL:ää valmennustukisopimuksen perusteella. Osa maajoukkueurheilijoista saa myös apurahaa valtiolta.

Maajoukkueurheilijan sitouttaminen ADT:n, STLL:n, ISUn ja KOK:n antidopingsäännöstöihin on yllä olevan mukaisesti hyvin perusteltua. Sopimussuhteen avulla urheilijaa velvoittavat säännöstöt saadaan oikeudellisesti häntä sitoviksi. Sen sijaan lausekkeet, joiden mukaan urheilija sitoutuu selvittämään ja tutustumaan antidopingsäännöstöjen sisältöön, KOK:n osalta mukaan lukien erilaiset testausmuodot, ovat periaatteessa turhia. Urheilija on aina itse vastuussa siitä, että hän perehtyy kaikkiin häntä velvoittaviin antidopingsäännöstöihin (WADC art. 21.1). Toisaalta STLL:llä on tiedotus- ja koulutusvelvollisuus, joten sopimusehdot varmasti ohjaavat sopimusosapuolena olevaa urheilijaa tutustumaan eri säännöstöihin.

Tehokkaan antidopingtyön varmistamiseksi mukana on siis oltava monia kansainvälisen ja kansallisen tason antidopingorganisaatioita, joilla on omia tehokkaita toimintaohjelmia. WADC:n tarkoitus ei ole rajoittaa jonkun tietyn ryhmän vastuuta toisen pätevyys eduksi, vaan se ratkaisee mahdolliset päällekkäisiin vastuualueisiin liittyvät ongelmat mahdollisimman suuren ja kattavan harmonisoinnin avulla. (WADC art. 15.) Se, mitä säännöstöä käytännössä noudatetaan, riippuu yksittäisistä tilanteista. Pääsäännön mukaan Suomen antidopingsäännöstöä sovelletaan kansallisella tasolla Suomessa ja ISUn säännöstöä puolestaan noudatetaan kansainvälisellä tasolla ja sen järjestämissä kansainvälisissä kilpailuissa. KOK:n säännöstöä noudatetaan olympialaisissa. (Huotari, K. 1.12.2008.) Jos kyseessä on kuitenkin esimerkiksi dopingrikkomus, jonka kansallinen antidopingtoimisto huomaa, mutta urheilija ei ole saman maan

kansalainen tai asukas eikä maan urheilujärjestön lisenssinhaltija tai jäsen, asia siirtyy käsiteltäväksi kansainvälisen lajiliiton sääntöjen mukaisesti (WADC art. 15.4).

Antidopingsäännösten suuren määrän vuoksi WADA valvoo WADC:n noudattamista. Valvonnan helpottamiseksi kaikki WADC:n hyväksyneet antidopingorganisaatiot ovat velvollisia raportoimaan säännösten noudattamisesta WADAlle säännöllisesti sekä antamaan selvityksen, mikäli säännösten noudattamista on laiminlyöty. (WADC art. 23.4.)

4.2 Dopingtestaus

Dopingtestaus on dopingvalvonnan keskeisin väline. WADAn määritelmän mukaan dopingtestaus kattaa testauksen suunnittelun, näytteenoton, näytteiden käsittelyn sekä näytteiden kuljettamisen laboratorioon (WADC Appendix 1). Dopingtestauksesta annetaan määräyksiä sekä antidopingsäännöstyössä että kansainvälisessä testausstandardissa (IST), jonka WADA on vahvistanut kaikkia antidopingorganisaatioita sitovaksi. Antidopingsäännöstyössä määritellään tahot, joilla on oikeus dopingtestien tekemiseen. Lisäksi säännöstyössä määritellään testauksen suunnittelu, koordinointi ja toteutus, testauspoolit sekä olinpaikkatietojen ilmoittaminen. IST:ssä puolestaan määritellään testauksen toteuttaminen ja olinpaikkatietojen käsittely. (Huotari, K 9.12.2008.) Testauksen tarkoituksena on siis valvoa ja ennaltaehkäistä urheilijoiden dopingin käyttöä (IST clause 4.1).

STLL:n maajoukkueurheilijan valmennustukisopimuksessa määritellään **tahot, joilla on oikeus testata maajoukkueurheilijoita**. Näitä tahoja ovat ADT, ISU, WADA, KOK ja IPC sekä sen maan kansallinen antidopingtoimisto, jossa urheilija on. Sopimuksen mukaan ”ADT:lla on oikeus tehdä ja teettää urheilijalle dopingtestejä Suomessa ja ulkomailla”. Näitä ”testejä voidaan tehdä kilpailuissa sekä niiden ulkopuolella ja missä ja milloin tahansa ja ennakolta ilmoittamatta.” Myös WADA, ISU ja sen maan kansallinen antidopingtoimisto, jossa urheilija on, ”voivat tehdä ja teettää dopingtestejä urheilijalle. Näitä testejä voidaan tehdä ja teettää kilpailujen ulkopuolella missä ja milloin tahansa ja ennakolta ilmoittamatta.” KOK ja IPC voivat myös ”tehdä ja teettää dopingtestejä urheilijalle”. Näitä testejä puolestaan ”voidaan tehdä olympiakisoihin ja paralympiakisoihin liittyen kilpailujen ulkopuolella missä ja milloin tahansa ja ennakolta ilmoittamatta”. (Valmennustukisopimus.)

Tehokkaan dopingvalvonnan turvaamiseksi dopingtestejä tehdään sekä kilpailuissa että kilpailujen ulkopuolella. Jokaisella testaukseen oikeutetulla antidopingorganisaatiolla on oikeus ja velvollisuus tehdä ja teettää testejä urheilijoille, jotka ovat sitoutuneet kyseisen antidopingor-

ganisaation voimassa olevaan antidopingsäännöstöön. (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 5.2.1 §; WADC art. 5.1.1).

Kansallisilla antidopingtoimistoilla on oikeus testata kaikki urheilijat, jotka ovat kyseisen kansallisen antidopingtoimiston maassa tai ovat tämän maan kansalaisia tai asukkaita tai kyseisen maan urheilujärjestöjen lisenssinhaltijoita tai jäseniä. Kansainvälisellä lajiliitolla puolestaan on oikeus testata kaikki urheilijat, jotka ovat sen kansallisten lajiliittojen jäseniä tai jotka osallistuvat sen urheilutapahtumiin. (WADC art. 5.1.) Kansainvälisellä Olympiakomitealla on oikeus testata olympialaisiin osallistuvia ja Kansainvälisellä Paralympiakomitealla paralympialaisiin osallistuvia urheilijoita (WADC art. 20.1.1, art. 20.2.1). WADA puolestaan tekee muiden antidopingorganisaatioiden määräämiä dopingtestejä, jotka rajoittuvat kuitenkin suurelta osin kilpailujen ulkopuoliseen testaukseen (WADC art. 20.7.8; WADA 2009c; Suomen antidopingsäännöstö 2009, 5.2.2 §). WADA tekee siis yhteistyötä sekä kansallisten että kansainvälisten antidopingorganisaatioiden kanssa (WADC art. 20.7.8).

Jokainen antidopingorganisaatio voi tehdä ja teettää **kilpailutestejä** niissä kilpailuissa, joissa sillä on testausoikeus (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 5.2.2 §). WADC:n pääsäännön mukaan kilpailutestauksen toteuttamisesta ja johtamisesta vastaa aina vain yksi antidopingorganisaatio. Kansainvälisissä tapahtumissa dopingnäytteen otto on luonnollisesti tapahtumasta vastuussa olevan kansainvälisen organisaation tehtävä. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että olympialaisissa kilpailutestauksesta vastaa KOK ja maailmanmestaruuskilpailuissa kansainvälinen lajiliitto, tässä tapauksessa ISU. Kansallisissa tapahtumissa kilpailutestauksesta vastaa luonnollisesti kansallinen antidopingtoimisto eli Suomessa ADT. (WADC art. 15.1)

Testauksesta vastuussa oleva taho voi kuitenkin halutessaan delegoida näytteenoton tai muita dopingvalvontaprosessin osia muille antidopingorganisaatioille. Lisäksi on mahdollista, että joku muu antidopingorganisaatio kuin testauksesta vastuussa oleva haluaa suorittaa tapahtumassa lisätestejä urheilijoille. Tällaisessa tapauksessa lisätestejä tekevän organisaation on neuvoteltava testauksesta vastuussa olevan organisaation, tai tämän kieltäytyessä WADAn kanssa saadakseen lupa lisätestien suorittamiseen. (WADC art. 15.1.1.)

Kilpailutestauksen lisäksi sekä kansainväliset että kansalliset antidopingorganisaatiot ovat velvollisia toteuttamaan ja johtamaan **kilpailujen ulkopuolisia testejä**. Kilpailun ulkopuolisen testauksen voivat käynnistää ja sitä voivat johtaa WADA, KOK olympialaisten tai IPC paralympialaisten yhteydessä, ISU sekä mikä tahansa muu antidopingorganisaatio, jolla on

oikeus urheilijan testaukseen. (WADC art. 15.2.) Tyypillisesti nämä muut antidopingorganisaatiot ovat kansallisia antidopingtoimistoja kuten ADT.

Kilpailujen ulkopuoliset testit suoritetaan aina muuna ajankohtana kuin kilpailun aikana (WADC, Appendix 1). Tyypillisimpiä testausajankohtia ovat harjoitus- ja leiritilanteet. Tehokkaan testauksen takaamiseksi kilpailujen ulkopuolisia testejä voidaan kuitenkin tehdä missä vain ja milloin vain, jopa urheilijan kotona keskellä yötä. Pääsäännön mukaan kaikki kilpailun ulkopuoliset testit suoritetaan ilman ennakkoilmoitusta (WADC art. 5.1.2).

Kuten jo aikaisemmin on todettu STLL:n valmennustukisopimus velvoittaa maajoukkueurheilijat noudattamaan liiton omien antidopingsääntöjen lisäksi ADT:n, ISUn ja KOK:n antidopingsääntöjä. Näin ollen ainakin ADT:llä, ISUlla ja KOK:lla on oikeus tehdä ja teettää dopingtestejä urheilijoille. Sopimusehtojen mukaisesti ADT:llä on oikeus testata urheilijoita sekä Suomessa että ulkomailla, sillä maajoukkueurheilijat ovat suomalaisia, Suomessa asuvia tai ainakin STLL:n lisenssinhaltijoita. ADT:llä on myös oikeus testata urheilijoita sekä kilpailuissa että kilpailujen ulkopuolella. Kilpailutestejä ADT tekee ensisijaisesti kansallisissa kilpailuissa, mutta myös kansainvälisissä kilpailuissa testaaminen on mahdollista, jos kilpailujen järjestäjä ja ADT ovat niin sopineet. Suomen antidopingsäännösten mukaan ADT voi myös ”tehdä ja teettää säännöstöön sitoutuneille urheilijoille kilpailun ulkopuolisia testejä Suomessa ja ulkomailla, missä ja milloin tahansa ennalta ilmoittamatta” (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 5.2.4 §). Valmennustukisopimuksen sopimusehtojen ADT:n testausoikeuksista ovat siis antidopingsäännösten mukaiset.

Sopimusehtojen mukaan kilpailujen ulkopuolisia testejä voivat ADT:n lisäksi tehdä ja teettää WADA, ISU, sen maan kansallinen antidopingtoimisto, jossa urheilija on sekä KOK olympialaisiin ja IPC paralympialaisiin liittyen. WADC:n mukaan jokaisella edellä mainitulla antidopingorganisaatiolla onkin velvollisuus toteuttaa kilpailujen ulkopuolisia testejä. ISUn ja KOK:n testausoikeus on itsestään selvä, koska maajoukkueurheilijat ovat sopimussuhteen perusteella velvollisia noudattamaan organisaatioiden antidopingsäännöstöjä. WADAlla puolestaan on ylikansallisenä järjestönä oikeus testata kaikkia urheilijoita, jotka ovat sitoutuneet jonkin WADC:n hyväksyneen antidopingorganisaation antidopingsääntöihin. WADA tekee testejä kuitenkin vain muiden antidopingorganisaatioiden pyynnöstä. Myös eri maiden kansallisilla antidopingtoimistoilla on oikeus maajoukkueurheilijoiden testaukseen silloin, kun urheilija oleilee kyseisen kansallisen antidopingtoimiston maassa. Urheilijan oleillessa esimerkiksi Ruotsissa Ruotsin kansallisella antidopingtoimistolla on oikeus testata suomalaisiakin urheilijoita. Sekä WADAn että kansallisten antidopingtoimistojen oikeudesta testien tekemiseen on säädet-

ty muun muassa Suomen antidopingsäännöstössä, joka on siis maajoukkueurheilijoita sitova, joten WADAlla ja eri maiden kansallisilla antidopingtoimistoilla on oikeudellinen toimivalta maajoukkueurheilijoiden testaukseen.

Maajoukkueurheilijat eivät kuitenkaan ole sopimussuhteen perusteella sitoutuneet Kansainvälisen Paralympiakomitean antidopingsäännöstyön eivätkä he osallistu paralympialaisiin, joten IPC:llä ei periaatteessa ole oikeutta maajoukkueurheilijoiden testaukseen. ISUn antidopingsäännöstyön mukaan jokainen sen jäsenjärjestön alainen luistelija on kuitenkin velvollinen alistumaan IPC:n testaukselle paralympialaisten aikana (ISU Anti-Doping Rules art 5.1.1). Koska ISUn säädös velvoittaa STLL:ää ja maajoukkueurheilija ei ole STLL:n jäsen, on ISUn säädös saatettava luistelijaa oikeudellisesti sitovaksi sopimussuhteen avulla. Näin ollen valmennustukisopimuksen sopimusehdot kaikkien eri antidopingorganisaatioiden testausoikeuksista ovat antidopingsäännöstyön mukaiset.

Kilpailujen ulkopuolisten testien lisäksi jokaisella edellä mainitulla antidopingorganisaatiolla on kuitenkin oikeus myös kilpailutestaukseen silloin, kun ne toimivat kilpailujen järjestäjänä tai kun kilpailun järjestäjän kanssa on erikseen niin sovittu. Lisäksi maajoukkueurheilijat osallistuvat ISUn ja KOK:n sekä mahdollisesti myös muiden kansallisten antidopingtoimistojen alaisiin kilpailuihin, joten ainakin ISUn ja KOK:n osalta sopimusehdoissa voisi olla maininta, jonka mukaan testejä voidaan tehdä sekä kilpailuissa että niiden ulkopuolella.

Testausoikeuden omaavien tahojen lisäksi valmennustukisopimuksen sopimusehdot sisältävät myös lausekkeen, jonka mukaan ”ADT:lla on **oikeus luovuttaa urheilijan dopingtestitulokset** WADA:lle, kansainväliselle lajiliitolle ja urheilijan lajiliitolle” (Valmennustukisopimus). WADC:n mukaan testituloksen käsittelystä vastaava antidopingorganisaatio on velvollinen ilmoittamaan tuloksesta kansalliselle lajiliitolle silloin, kun urheilijaa epäillään dopingrikkomuksesta (WADC art. 14.1.1). Sen sijaan WADAlle, kansainväliselle lajiliitolle ja kansalliselle antidopingtoimistolle ilmoitetaan positiivisten testitulosten lisäksi myös negatiivisista dopingtestituloksista (WADC art. 14.1.2). WADC:n säädösten mukaan oikeus testitulosten luovuttamiseen on siis jokaisella dopingtestien tulosten käsittelystä vastaavalla antidopingorganisaatiolla. Näin ollen kaikilla valmennustukisopimuksessa mainituilla antidopingorganisaatioilla on periaatteessa oikeus dopingtestitulosten ilmoittamiseen.

ISUn antidopingsäännöstyön mukaan sen jäsenjärjestöillä on velvollisuus raportoida kaikista dopingtesteistä sekä ISUlle että WADAlle (ISU Anti-Doping Rules art. 14.3). Koska STLL:llä ei ole oikeutta dopingtestien suorittamiseen tai tulosten käsittelyyn, vaan tuo oikeus on Suo-

messa vain ADT:llä, STLL hoitaa ISUn asettaman velvoitteen yhteistyössä ADT:n kanssa. Täten valmennustukisopimuksen sopimuslauseke, jossa juuri ADT:llä on oikeus testitulosten luovuttamiseen, on perusteltu.

4.3 Yhteys- ja olinpaikkatiedot

Dopingtestauksen tarkoituksena on ensisijaisesti suorittaa kohdennettuja testauksia, sillä se on ainoa tapa varmistaa, että kaikki asiaankuuluvat urheilijat, kuten huippu-urheilijat, tulevat testatuksi (WADC art. 5.1.3). Kohdennetulla testauksella tarkoitetaan tiettyjen urheilijoiden tai urheiluryhmien valintaa dopingtestaukseen tiettyinä ajankohtana (WADC, Appendix 1). Sen vastakohta on sattumanvarainen testaus, joka on myös mahdollista dopingvalvonnassa. Yhteys- ja olinpaikkatiedot liittyvät olennaisesti kohdennettuun testaukseen, sillä ne mahdollistavat tehokkaan kilpailujen ulkopuolisen testauksen (IST clause 11.1.1).

STLL:n valmennustukisopimuksessa ”urheilija sitoutuu dopingvalvontaa varten ilmoittamaan ADT:lle yhteys- ja olinpaikkatietonsa ADT:n määräämällä tavalla”. Lisäksi urheilija sitoutuu ilmoittamaan ”ISU:lle yhteys- ja olinpaikkatietonsa ISU:n määräämällä tavalla”. Sopimusehtojen mukaan urheilija myös ”suostuu siihen, että lajiliitto voi ADT:n lausunnon perusteella määrätä yhteys- ja olinpaikkatietojen laiminlyönnistä kurinpitoseuraamuksena kirjallisen varoituksen tai enintään kolmen (3) kuukauden urheilun toimintakiellon (kilpailu- ja toimitsijakielto)”. (Valmennustukisopimus.)

WADC:n mukaan ne urheilijat, jotka on valittu joko kansainvälisen lajiliiton tai kansallisen antidopingtoimiston rekisteröityyn testauspooliin ovat velvollisia ilmoittamaan olinpaikkatietonsa Kansainvälisessä testausstandardissa määrättyllä tavalla (WADC art. 14.3). Rekisteröity testauspooli on jokaisen kansainvälisen lajiliiton ja kansallisen antidopingtoimiston erikseen luoma huippu-urheilijoista koostuva pooli. Poolin jäsenet kuuluvat sekä kilpailutestauksen että erityisesti kilpailujen ulkopuolisen testauksen piiriin osana kyseessä olevan kansainvälisen lajiliiton tai kansallisen antidopingtoimiston testauksen suunnittelua. (WADC, Appendix 1.) Kyse on siis kohdennetusta dopingtestauksesta.

Rekisteröidyn testauspoolin lisäksi ADT:llä on oikeus määrittää muitakin testauspooleja (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 5.4.3 §). Tällä hetkellä ADT:llä onkin rekisteröidyn testauspoolin lisäksi II-pooli (ADT 2009e). Myös II-pooliin kuuluvat urheilijat ovat velvollisia ilmoittamaan olinpaikkatietonsa ADT:lle. Näiden olinpaikkatietojen ilmoitustavasta määrää kuitenkin ADT itse. (Suomen antidopingsäännöstö 5.4.3 §.) Muilla kuin testauspooleihin

kuuluvilla urheilijoilla ei ole antidopingsäännösten mukaista velvollisuutta päivittää yhteys- ja olinpaikkatietojaan. Kaikille urheilijoille voidaan kuitenkin tehdä myös kilpailujen ulkopuolisia testejä. (Huotari, K. 1.12.2008.)

Pääsäännön mukaan rekisteröityihin testauspooleihin kuuluu kansainvälisen tason huippu-urheilijoita (IST clause 11.2.1). ADT:n II-pooliin puolestaan kuuluu muun muassa Olympiakomitean tukiurheilijoita ja kansallisen tason huippuja (Huotari, K. 9.12.2008). Vaikka STLL:n maajoukkueurheilijat ovatkin Suomen parhaita taitoluistelijaita, jotka edustavat Suomea myös kansainvälisellä tasolla, he eivät automaattisesti kuulu testauspooliin, sillä jokainen urheilija nimetään pooliin erikseen (Huotari, K. 1.12.2008). Vaikka urheilija olisikin esimerkiksi Olympiakomitean tukiurheilija, hän ei välttämättä kuulu pooliin. Luonnollisesti pooliin nimetään urheilijat, joita halutaan ja aiotaan testata (Huotari, K. 1.12.2008).

Näin ollen sopimuslauseke, jonka mukaan ”urheilija sitoutuu dopingvalvontaa varten ilmoittamaan” yhteys- ja olinpaikkatietojaan, on hieman harhaanjohtava, sillä kaikki valmennustukisopimuksen allekirjoittaneet luistelijat eivät välttämättä kuulu testauspooliin. Vaikka kyse onkin dopingvalvontaa varten ilmoitettavista tiedoista, sopimuslausekkeessa voitaisiin tuoda paremmin esille se, että yhteys- ja olinpaikkatietoja ovat velvollisia ilmoittamaan nimenomaan testauspooleihin kuuluvat urheilijat. Sen sijaan sillä, mihin testauspooliin urheilija kuuluu, ei liene sopimuksen kannalta merkitystä, sillä jokainen testauspooliin nimetty urheilija saa tiedon kuulumisestaan pooliin asianomaisen testauspoolin ylläpitäjältä. Urheilija ei siis voi kuulua pooliin tietämättään (IST clause 11.7).

Rekisteröidyn testauspoolin olinpaikkatietovaatimuksista annetaan sitovat säädökset IST:ssä. Koska WADAlla ei ole suoraa oikeudenkäyttövaltaa yksittäisiin urheilijoihin nähden, jokaisen rekisteröityä testauspoolia ylläpitävän antidopingorganisaation on otettava IST:n määräykset osaksi omia antidopingsääntöjään. Näin olinpaikkatietovaatimukset saadaan urheilijoita oikeudellisesti sitoviksi. Koska sekä ADT:llä että ISUn on oma rekisteröity testauspooli, ne ovat molemmat ottaneet IST:n määräykset osaksi antidopingsääntöjään. Lisäksi ADT määrää itse II-pooliin kuuluvien urheilijoiden olinpaikkatietovaatimuksista. Näin ollen valmennustukisopimuksen sopimuslausekkeet yhteys- ja olinpaikkatietojen ilmoittamisesta ADT:lle ADT:n ja ISUn määräämällä tavalla ovat antidopingsäännösten mukaiset.

Yhteys- ja olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti voi johtaa dopingrikkomukseen, josta luonnollisesti säädetään myös rangaistus urheilijalle. Rekisteröityyn tes-

tauspooliin kuuluva urheilija voi syyllistyä dopingrikkomukseen, mikäli hän laiminlyö ilmoitusvelvoitettaan tai hän ei ole tavoitettavissa dopingtestiin ilmoittamiensa olinpaikkatietojen mukaisesti. Dopingrikkomus on kuitenkin mahdollinen vain silloin, kun edellä mainitut rikkeet toistuvat yhteensä kolme kertaa 18 kuukauden ajanjakson aikana. (WADC art. 2.4.) WADC:n mukaan olinpaikkatietomääräysten laiminlyönnistä seuraa vähintään yhden ja enintään kahden vuoden urheilun toimintakielto urheilijan tuottamuksesta riippuen (WADC art. 10.3.3). Toimintakiellon aikana urheilija ei saa osallistua missään ominaisuudessa sellaiseen kilpailuun tai muuhun toimintaan, jonka järjestää jokin WADC:n hyväksynyt organisaatio, sen jäsenjärjestö tai jäsenjärjestön alainen urheiluseura tai jokin muu tapahtumanjärjestäjä (WADC art. 10.10.1; WADC, Appendix 1). Kyse on siis kilpailu- ja toimitsijakiellosta, niin kuin valmennustukisopimuksen sopimusehdoissa mainitaan.

ADT:n II-poolin olinpaikkatietomääräysten laiminlyönti ei johda dopingrikkomukseen yhtä selkeästi kuin rekisteröidyssä testauspoolissa olevan urheilijan laiminlyönnit. Jos II-pooliin kuuluva urheilija laiminlyö toistuvasti ilmoitusvelvoitettaan hän voi tapauksesta riippuen joko syyllistyä dopingrikkomukseen, josta seuraamuksena on vain kirjallinen varoitus, tai hänet voidaan siirtää ADT:n rekisteröityyn testauspooliin. Myös silloin, kun urheilijaa ei toistuvasti tavoiteta testattavaksi olinpaikkatietojen mukaisesti, hänet voidaan siirtää rekisteröityyn testauspooliin. Kun urheilija siirretään rekisteröityyn testauspooliin, häntä koskevat luonnollisesti rekisteröidyn testauspoolin mukainen olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuus sekä dopingrikkomuksesta määrätyt säädökset. (Huotari, K. 9.12.2008.) II-poolin olinpaikkatietomääräysten laiminlyöntien määrästä ei kuitenkaan ole annettu tarkkaa sääntöä, joten ADT päättää tapauskohtaisesti siitä, milloin on kyse toistuvasta laiminlyönnistä, joka johtaa kurinpitoseuraamukseen.

WADC:n säännökset dopingrikkomuksista ja seuraamuksista ovat luonteeltaan niitä sääntöjä, jotka säännösten hyväksyneiden antidopingorganisaatioiden on sisällytettävä omiin antidopingsääntöihin ilman oleellisia muutoksia (WADC art. 23.2.2). Näin ollen valmennustukisopimuksen sopimuslauseke, jonka mukaan kurinpitoseuraamuksena voidaan määrätä kirjallinen varoitus tai enintään kolmen kuukauden urheilun toimintakielto, ei ole antidopingsäännösten mukainen. WADC:n mukainen seuraamus on vähintään yhden ja enintään kahden vuoden urheilun toimintakielto. Suomen antidopingsäännöstössä on kuitenkin myös määrätty seuraamus muuhun kuin rekisteröityyn testauspooliin kuuluvalla urheilijalla. Säännösten mukaan II-pooliin kuuluvalla urheilijalla voidaan antaa seuraamuksena varoitus. (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 10.3.3 §.) Näin ollen valmennustukisopimuksessa oleva vähimmäisrangaistus

on antidopingsääntöjen mukainen, mutta enimmäisrangaistuksena sopimuksessa tulisi mainita kahden vuoden urheilun toimintakielto.

Valmennustukisopimuksen sopimusehtojen mukaan ”urheilija suostuu siihen, että **lajiliitto voi ADT:n lausunnon perusteella määrätä yhteys- ja olinpaikkatietojen laiminlyönnistä” kurinpitoseuraamuksen.** Suomen antidopingsäännösten mukaan ADT:n nimeämä Valvontalautakunta käsittelee epäillyt dopingrikkomukset. Valvontalautakunta siis päättää, onko kyse dopingrikkomuksesta vai ei. Mikäli valvontalautakunta katsoo dopingrikkomuksen tapahtuneen, se antaa kirjallisen lausunnon säännösten mukaisesta dopingrikkomuksen seuraamuksesta kurinpidosta vastaavalle taholle. (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 8 §.) Suomessa seuraamuksen määrää nykyään urheilijan kansallinen lajiliitto, joka on velvollinen noudattamaan antidopingsäännösten perusteella tehtyjä Valvontalautakunnan päätöksiä (Tiitinen, K.-P. 9.12.2008; Suomen antidopingsäännöstö 2009, 1.6 §). Näin ollen maajoukkueurheilijan valmennustukisopimuksen hyväksyneen urheilijan on todella suostuttava siihen, että STLL voi ADT:n lausunnon perusteella määrätä kurinpitoseuraamuksen.

Sopimuslauseke on kuitenkin antidopingsääntöjen mukainen vain toistaiseksi. Vuoden alusta voimaan tulleen WADC:n mukaan kurinpitoseuraamuksen määräävän tahon sääntöjen tulee olla WADAn säännösten mukaiset. Mikäli tämä taho on jokin muu kuin antidopingorganisaatio, niin kuin STLL on, dopingtestausta johtaneen antidopingorganisaation velvollisuus on varmistaa, että seuraamuksen määräävän tahon säännöt todella ovat WADAn säännösten mukaiset. (WADC art. 15.3.) Koska WADA lisää säännöksillään antidopingorganisaatioiden vastuuta ja velvollisuuksia, seuraamuksen määrääminen tullaan siirtämään ADT:n valvontalautakunnan oikeudellisen toimivallan alaisuuteen siirtymäajan kuluttua (Tiitinen, K.-P. 9.12.2008). Tällä hetkellä sopimusehto on kuitenkin Suomen antidopingsäännösten mukainen.

ISUn roolia seuraamuksen määräämisessä ei myöskään sovi unohtaa, sillä STLL:n maajoukkueurheilijat ovat velvollisia noudattamaan myös ISUn antidopingsääntöjä. ISUn toimintasääntöjen mukaan päätöksen dopingrikkomuksesta ja siitä annettavasta seuraamuksesta antaa ISUn oma kurinpitoelin ISU Disciplinary Commission, ISU DC (ISU Constitution and General Regulations 2008, art 24). Käytännössä seuraamuksen toimeenpäänteen kuitenkin STLL, jonka kurinpidon alaisia maajoukkueurheilijat ovat. Koska Suomen Taitoluisteluliitto on ISUn jäsen ja siten velvollinen noudattamaan ISUn sääntöjä ja määräyksiä, ISUn roolin ottaminen sopimukseen ei ole välttämätöntä. STLL:n informaatiovelvollisuuden mukaisesti maajoukkueurheilijoille tulisi kuitenkin tiedottaa myös ISUn taholta tulevista kurinpitoasioista.

Urheilijan velvollisuuksien lisäksi valmennustukisopimuksen sopimusehdot sisältävät lausekkeen, jonka mukaan ”ADT:lla on **oikeus luovuttaa urheilijan yhteystiedot ja olinpaikkatiedot** WADA:lle, kansainväliselle lajiliitolle ja urheilijan kansalliselle lajiliitolle” (Valmennustukisopimus). WADC:n mukaan kansainväliset lajiliitot ja kansalliset antidopingtoimistot ovat velvollisia koordinoimaan rekisteröityyn testauspooliin kuuluvien urheilijoiden henkilö- ja osoitetietojen keräämisen. Lisäksi nämä tiedot tulee toimittaa WADAlle. Muut antidopingorganisaatiot, joilla on oikeus urheilijan testaamisen, saavat nämä tiedot WADAlta testausta varten. (WADC art. 14.3.) Käytännössä rekisteröityä testauspoolia varten kerättyihin tietoihin on siis pääsy WADalla ja muilla antidopingorganisaatioilla, joilla on oikeus urheilijan testaamiseen (IST clause 11.7.1d, 11.7.3d).

Suomen Antidopingtoimikunnalla on siis oikeus ja velvollisuus ilmoittaa WADAlle niiden urheilijoiden ajantasaiset olinpaikkatiedot, jotka kuuluvat ADT:n rekisteröityyn testauspooliin (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 5.5.4 §, 14.2.1 §). Lisäksi ADT:llä on myös oikeus luovuttaa muihin testauspooleihin kuuluvien urheilijoiden olinpaikkatietoja WADAlle ja muille antidopingorganisaatioille, joilla on oikeus testata kyseessä olevia urheilijoita (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 5.5.4 §). Koska Kansainvälisellä luisteluliitolla on oikeus testata STLL:n maajoukkueurheilijoita, ADT:llä on oikeus luovuttaa urheilijoiden olinpaikkatietoja ISULle. ISU tosin saa tiedot myös suoraan WADAlta.

Antidopingsäännösten mukaan ADT:llä todella on oikeus luovuttaa urheilijan tietoja WADAlle ja ISULle siten kun valmennustukisopimuksessa säädetään. Sen sijaan ADT:n oikeudesta luovuttaa tietoja kansalliselle lajiliitolle ei säädetä antidopingsäännöissä. Sopimuslauseke on kuitenkin perusteltu, sillä ADT tekee yhteistyötä STLL:n kanssa ja sopimus on solmittu nimenomaan urheilijan ja STLL:n välillä. ISULLa sen sijaan on oman antidopingsäännöstönsä mukaan velvollisuus luovuttaa urheilijoiden olinpaikkatietoja WADAn ja muiden urheilijoiden testausoikeuden omaavien antidopingorganisaatioiden lisäksi myös jäsenjärjestöilleen (ISU Anti-Doping Rules art. 5.5.9).

4.4 Riitojen ratkaisu

Kuten jo edellä kohdassa 4.3. on käynyt ilmi, ADT:n valvontalautakunta tekee päätöksen siitä, onko kyse dopingrikkomuksesta, ja urheilijan kansallinen lajiliitto tai muu kurinpitovaltaa käyttävä organisaatio määrää sen jälkeen urheilijalle seuraamuksen rikkomuksesta (Tarasti 2004a, 218). Kurinpitovangastuksen määrääminen vaikuttaa aina merkittävästi rangaistuksen kohte-

na olevan urheilijan oikeusasemaan eikä riitatilanteilta voida näin ollen välttyä (Rauste 1997, 710). Urheilijan oikeusturvaan on kuitenkin kiinnitetty huomiota luomalla urheilulle oma **urheilun sisäinen oikeusturvajärjestelmä**. (Tarasti 2004a, 218.) Oikeusturvajärjestelmän tarkoituksena on pitää urheilun sisäiset riidat urheilun oman oikeudenkäyttövallan piirissä ja välttää turvautumista yleisiin tuomioistuimiin (Tarasti 2008, 178). Periaatteessa mikään ei kuitenkaan estä riidan ratkaisemista yleisessä tuomioistuimessa, jos kanne vain ylittää tuomioistuinasian kynnyksen ja jos asia on ratkaistavissa oikeussääntöjä soveltamalla (Halila & Tarasti 2006, 236–237; Halila 2006, 76).

STLL kuvaa urheilun oikeusturvajärjestelmän lyhyesti valmennustukisopimuksen sopimusehdoissa. Sopimusehdot informoivat urheilijaa siitä, kuka ratkaisee antidopingsäännösten perustuviin päätöksiin liittyvät riidat ja kuka valituksen voi kyseessä oleville tahoille tehdä. Valmennustukisopimuksen mukaan ”ADT:n voimassa olevan antidopingsäännösten perusteella tehdystä päätöksestä, voi valittaa Urheilun oikeusturvalautakunnalle siten, kuin sen säännöissä on määrätty”. Urheilun oikeusturvalautakunnan päätöksestä puolestaan ”voi valittaa Kansainväliseen urheilun välimiesoikeuteen (Court of Arbitration for Sport; CAS) siten, kuin sen säännöissä on määrätty. Antidopingsäännösten perusteella tehty päätös ratkaistaan lopullisesti CAS:ssa. Valittajana voi olla asianosainen urheilija, urheilujärjestö tai muu kurinpitovaltaa käyttävä yhteisö, WADA ja ADT.” (Valmennustukisopimus.)

WADC:n säännökset muutoksenhausta ovat pääsääntöisesti niitä sääntöjä, jotka WADC:n hyväksyneiden antidopingorganisaatioiden on otettava osaksi omia antidopingsääntöjään ilman oleellisia muutoksia. Poikkeuksen muodostaa kuitenkin muun muassa tilanne, jossa osallisena on kansallisen tason urheilija. (WADC art. 23.2.2.) WADC:n mukaan muutosta voidaan hakea päätöksiin, jotka perustuvat antidopingsäännösten tai säännösten perusteella hyväksytyihin muihin sääntöihin (WADC art. 13.1). Silloin, kun osallisena on kansainvälisen tason urheilija tai kun tapaus tulee esiin kansainvälisessä tapahtumassa, muutosta voidaan hakea vain CASista siten kuin sen säännöissä määrätään (WADC art. 13.2.1). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että muutoksenhaku tapahtuu edellä mainitulla tavalla silloin, kun kyseessä olevaan tapaukseen sovelletaan ISUn antidopingsäännöstöä.

Silloin, kun osallisena on kansallisen tason urheilija, muutosta voidaan hakea riippumattomalta elimeltä kansallisen antidopingtoimiston sääntöjen mukaan. Antidopingorganisaatio voi antaa kansallisen tason urheilijoille oikeuden valittaa myös suoraan CASiin. (WADC art. 13.2.2.) Käytännössä muutoksenhaku tapahtuu siis kansallisella tasolla silloin, kun kyseessä olevaan

tapaukseen sovelletaan Suomen antidopingsäännöstöä. Säännösten mukaan ADT:n valvontalautakunnan ja asianomaisen muun urheilun organisaation päätökseen ”haetaan muutosta Urheilun oikeusturvalautakunnalta sen säännöissä määrättyllä tavalla”. Päätös voi koskea joko kansallisen tai kansainvälisen tason urheilijaa. Urheilun oikeusturvalautakunnan päätökseen puolestaan voi hakea muutosta ”CAS:lta niin kuin sen säännöissä määrätään”. (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 13.2 §.) Valmennustukisopimuksen sopimusehdot muutoksenhakutoista ovat siis WADC:n ja erityisesti Suomen antidopingsäännösten mukaiset.

ISUn antidopingsäännösten mukaan STLL:llä on velvollisuus järjestää kansallisen tason urheilijalle mahdollisuus muutoksenhakuun (ISU Anti-Doping Rules art. 13.2.2). Koska STLL on kansallisella tasolla velvollinen noudattamaan Suomen antidopingsäännöstöä, sopimusehdoissa kuvattu muutoksenhakuprosessi on myös ISUn säännösten mukainen. Vaikka valmennustukisopimuksen sopimusehdot on selkeästi laadittu sellaisia tilanteita varten, joihin sovelletaan Suomen antidopingsäännöstöä, STLL:n olisi hyvä tiedottaa ISUn alaisiin kilpailuihin osallistuvia urheilijoita myös ISUn säännösten perustuvien päätösten muutoksenhakumenetelmästä. Kuten jo yllä on käynyt ilmi, näistä päätöksistä voidaan valittaa suoraan CASille. WADC:n mukaan kaikki CASin tekemät päätökset ovat lopullisia ja osapuolia oikeudellisesti sitovia (WADC art. 13.2.1). Valmennustukisopimuksen sopimuslauseke, jonka mukaan ”antidopingsäännösten perusteella tehty päätös ratkaistaan lopullisesti CAS:ssa”, on siis säännösten mukainen.

WADC:n säännöt siitä, **kenellä on oikeus hakea muutosta päätökseen**, ovat myös niitä sääntöjä, jotka WADC:n hyväksyneiden antidopingorganisaatioiden on otettava sanatakkain osaksi omia sääntöjään. WADC:n mukaan kansallisen antidopingsäännösten perusteella tehtyyn päätökseen on oikeus hakea muutosta ainakin urheilijalla tai muulla henkilöllä, jota päätös koskee, tapauksen mahdollisella toisella osapuolella, asianomaisella kansainvälisellä lajiliitolla, henkilön asuinmaan kansallisella antidopingtoimistolla ja WADAlla (WADC art. 13.2.3). WADC:n mukaan muulla henkilöllä tarkoitetaan luonnollista henkilöä, organisaatiota tai muuta elintä (WADC, Appendix 1). Valmennustukisopimuksen sopimuslausekkeessa mainitut urheilujärjestö tai muu kurinpitovaltaa käyttävä yhteisö ovat tällaisia muita henkilöitä, joihin muun muassa STLL luetaan. Nämä tahot voivat luonnollisesti olla myös kyseessä olevan tapauksen toisena osapuolena. Henkilön asuinmaan kansallisella antidopingtoimistolla tarkoitetaan tässä tapauksessa tietenkin ADT:tä. Valmennustukisopimuksesta puuttuu näin ollen ISUn oikeus valittaa päätöksestä. Muuten sopimuslauseke on antidopingsäännösten mukainen.

WADC:n mukaan kaikilla edellä mainituilla tahoilla on oikeus hakea muutosta myös kansainvälisen antidopingsäännösten perusteella tehtyyn päätökseen. Lisäksi muutosta voivat hakea KOK ja IPC dopingrikkomuksesta epäillyn urheilijan asemasta riippuen. Tällöin päätöksen tulee kuitenkin liittyä jollain tavalla olympialaisiin tai paralympialaisiin. (WADC art. 13.2.3.) Vaikka valmennustukisopimus on laadittu kansallisen antidopingsäännösten perusteella ratkaistavia tilanteita varten, urheilijoille olisi hyvä tiedottaa myös KOK:n ja IPC:n valitusoikeudesta.

Riitojen ratkaisua koskevat sopimusehdot päättyvät lausekkeeseen ”muutoin sopimusrikkomusten ja vahingonkorvausvelvollisuuden osalta noudatetaan tämän sopimuksen muita ehtoja”. Tämä on luonnollisesti itsestään selvää, sillä kaikki antidopingia koskevat sopimusehdot perustuvat nimenomaan antidopingsäännöksiin, joiden perusteella tehtyihin päätöksiin haetaan ratkaisu edellä kuvatulla tavalla. Valmennustukisopimuksen muihin ehtoihin ei ole mahdollisuutta perehtyä tässä tutkimuksessa tarkemmin.

5 Testauspooli

Testauspoolijärjestelmä perustuu Maailman antidopingsäännösten ja WADAn hyväksymän Kansainvälisen testausstandardin vaatimuksiin (ADT 2009e). 1.1.2009 voimaan tullut WADC toi mukanaan tarkennuksia ja muutoksia testauspooliin liittyviin säännöksiin. Uusitun WADC:n tarkoitus on ensisijaisesti päivittää ja harmonisoida antidopingorganisaatioiden testauspoolia koskevat säännökset nykytilaan sopiviksi. Uusittu WADC velvoittaaakin kaikkia kansainvälisiä lajiliittoja ja kansallisia antidopingtoimistoja luomaan rekisteröity testauspooli kansainvälisen tason huippu-urheilijoille (WADC art. 5.1.1; IST clause 11.2.1). Tämä johtuu siitä, ettei kaikilla valtioilla ole kansallista antidopingorganisaatioita. Kaikki kansainvälisen tason urheilijat kuuluvat kuitenkin kansainvälisiin lajiliittoihin, joten velvoittamalla sekä kansainväliset lajiliitot että kansalliset antidopingorganisaatiot luomaan rekisteröity testauspooli, kaikki huippu-urheilijat saadaan antidopingsäännösten, ja näin myös dopingtestauksen piiriin. Suomessa tämä johtaa käytännössä siihen, että urheilijat voivat kuulua kahteen rekisteröityyn testauspooliin. (Huotari, K. 1.12.2008.)

Rekisteröidyn testauspoolin lisäksi WADC mahdollistaa nykyään myös useamman erillisen testauspoolin ylläpitämisen saman kansallisen antidopingorganisaation sisällä (Huotari, K. 1.12.2008; IST clause 11.1.6). Säännöstö antaa näin testauspoolin puitteissa kansalliselle antidopingtoimistolle mahdollisuuden poiketa joistain WADC:n säännöksistä sekä laajentaa dopingvalvonnan piiriin kuuluvien henkilöiden määrää kansallisella antidopingsäännöllä. Kansallinen antidopingorganisaatio voi poiketa esimerkiksi urheilijoiden yhteys- ja olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuutta koskevista säännöksistä, sillä WADC:n säännökset koskevat vain rekisteröityyn testauspooliin kuuluvia urheilijoita. (Viertola 2007, 85; WADC art. 14.3.) Suomen Antidopingtoimikunta on hyödyntänyt mahdollisuutta useampaan testauspooliin luomalla II-poolin kansallisen tason huippu-urheilijoita varten. Suomessa toimii siis nykyään kaksitasoinen poolijärjestelmä. (ADT 2009e.)

Uusitun WADC:n tärkein tavoite on luonnollisesti dopingvalvonnan parantaminen entisestään. Testauspoolit ovatkin yksi keino parempaan valvontaan, sillä ne mahdollistavat urheilijoiden tehokkaan testaamiseen missä ja milloin vain. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää kuitenkin entistä tarkempia ja yksityiskohtaisempia säännöksiä, mikä testauspoolia ajatellen tarkoittaa urheilijoiden olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuutta koskevien määräysten tarkentamista. (IST clause 11.1.1.) Rekisteröityyn testauspooliin kuuluvien urheilijoiden olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuuksista säädetäänkin hyvin yksityiskohtaisesti IST:ssä. Näin kaikkien

rekisteröityyn testauspooliin kuuluvien urheilijoiden olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuudet ovat yhtenäiset.

Dopingvalvonnan tehostamiseksi uusi WADC myös täsmentää ja selkiyttää olinpaikkatietojen laiminlyönnin teonkuvausta ja koventaa dopingrikkomuksesta määrättävää seuraamusta. (Viertola 2007, 87, 91.) Käytännössä säännöstössä otettiin käyttöön olinpaikkatietojen laiminlyönnin eri tasot ja yhtenäistettiin eri antidopingorganisaatioiden säädökset seuraamuksista (Huotari, K. 1.12.2008). Koska WADC:n säädökset dopingrikkomuksista ja seuraamuksista ovat niitä säädöksiä, jotka muiden antidopingorganisaatioiden on otettava osaksi omia antidopingsäännöstöjään ilman oleellisia muutoksia, kaikki rekisteröityyn testauspooliin kuuluvat urheilijat ovat tasavertaisessa asemassa keskenään (WADC art. 23.2.2).

Jokainen kansainvälinen lajiliitto ja kansallinen antidopingtoimisto määrittelee ja julkaisee kriteerit, joiden perusteella se valitsee urheilijat testauspooliin. Antidopingorganisaatiot ovat myös velvollisia julkaisemaan listan niistä urheilijoista, jotka kuuluvat rekisteröityyn testauspooliin. (IST clause 11.2.1, 11.2.2.) Kansallisen tason testauspoolit luodaan yhteistyössä kansallisten urheilujärjestöjen, kuten lajiliittojen kanssa (Huotari, K. 9.12.2008). Vaikka urheilija täyttaisikin valintakriteerit, hän ei automaattisesti kuulu pooliin, vaan jokainen urheilija nimetään pooliin erikseen (Huotari, K. 1.12.2008). Valituille urheilijoille tulee ilmoittaa kirjallisesti heidän kuulumisestaan pooliin. Lisäksi urheilijalle tulee selvittää testauspooliin kuulumisesta aiheutuvat olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuudet sekä mahdolliset seuraamukset, jos urheilija ei noudata velvollisuuksiaan. (IST clause 11.7.1, 11.7.3.)

Kansallisella lajiliitolla, kuten Suomen Taitoluisteluiliitolla on erittäin merkittävä rooli sekä urheilijan että testauspoolia ylläpitävän antidopingorganisaation yhteistyökumppanina. Jokainen kansallinen lajiliitto on velvollinen parhaan kykynsä mukaan auttamaan testauspoolia ylläpitävää antidopingorganisaatiota keräämään niiden urheilijoiden olinpaikkatietoja, jotka kuuluvat kyseisen lajiliiton oikeudellisen toimivallan alaisuuteen (IST clause 11.7.5). Lisäksi kansallisilla lajiliitoilla on erityisen merkittävä rooli testauspooliin kuuluvien urheilijoiden tukijana ja kouluttajana (Huotari, K. 9.12.2008).

ISUn antidopingsäännöstön mukaan STLL:llä on todella merkittävä rooli tiedonvälittäjänä, sillä kaikki ISUn luistelijalle tarkoitettu testauspooliin liittyvä kirjeenvaihto kulkee luistelijalle STLL:n kautta (ISU Anti-Doping Procedures art. C.4). Lisäksi ISU velvoittaa STLL:ää auttamaan kansallista antidopingorganisaatiota kansallisen rekisteröidyn testauspoolin luomisessa (ISU Anti-Doping Rules art. 5.5.6). Kansallisilla urheilujärjestöillä onkin velvollisuus toimia

yhteistyössä ADT:n kanssa testauspoolien luomisessa (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 5.4.4 §). Testauspoolien luomista varten STLL:llä on velvollisuus ilmoittaa ADT:lle ne urheilijat ja heidän yhteystietonsa, jotka täyttävät testauspoolien valintakriteerit (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 5.4.4 §). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että STLL ilmoittaa ADT:lle maa-joukkueurheilijoiden tiedot. Mikäli STLL ei näin tee, ilmoittamatta jättäminen viedään tiedoksi opetusministeriölle ja sitä voidaan tutkia jopa dopingrikkomuksena. (Huotari, K. 9.12.2008.)

Testauspoolien luomisen lisäksi STLL:llä on velvollisuus toimia yhteistyössä ADT:n kanssa testauspoolien ylläpitämisessä ja urheilijoiden tiedottamisessa heitä koskevista testauspooliin liittyvistä velvoitteista (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 5.4.4 §). Vaikka kansallisilla lajiliittoilla on jo nyt merkittävä rooli testauspooliyhteistyössä antidopingorganisaatioiden avustajana ja urheilijoiden tukijana, uusittu WADC mahdollistaa testauspooleihin liittyvien velvollisuuksien siirtämisen kansainvälisiltä lajiliitoilta tai kansallisilta antidopingtoimistoilta kansallisille lajiliitoille joko kokonaan tai osittain (IST clause 11.7.2, 11.7.4). Nähtäväksi jää, kuinka velvollisuudet tulevaisuudessa jakautuvat.

5.1 Valintakriteerit

WADC:n mukaan kansainvälisen lajiliiton rekisteröityyn testauspooliin kuuluu kansainvälisen tason urheilijoita ja kansallisen antidopingtoimiston rekisteröityyn testauspooliin kuuluu niitä urheilijoita, jotka ovat kyseisen antidopingtoimiston maan kansalaisia, asukkaita tai joilla on voimassa oleva lisenssi kyseisessä maassa tai jotka kuuluvat kyseisen maan urheilujärjestöön (WADC art. 5.1.1). Käytännössä rekisteröityihin testauspooleihin valitaan siis niitä kansainvälisen tason urheilijoita, jotka ovat velvollisia noudattamaan kyseisen antidopingorganisaation antidopingsäännöstöä.

Pääsäännön mukaan kansainvälisen lajiliiton rekisteröityyn testauspooliin kuuluvat ne urheilijat, jotka kilpailevat kansainvälisen tason huipulla. Useimmiten urheilijoiden valinta testauspooliin perustuu urheilijoiden sijoituksiin esimerkiksi olympialaisissa tai maailmanmestaruuskilpailuissa. (IST clause 11.2.1.) Kansallisen antidopingtoimiston rekisteröityyn testauspooliin puolestaan kuuluvat pääsääntöisesti ne urheilijat, jotka kuuluvat kansainvälisen lajiliiton rekisteröityyn testauspooliin ja ne, jotka valitaan tai voidaan valita Suomen edustajina olympialaisiin tai muuhun urheilutapahtumaan, joka on kansallisella tasolla merkittävässä asemassa (IST clause 11.2.2). Sekä kansainvälisten lajiliittojen että kansallisten antidopingorganisaatioiden tulisi valita testauspooliin myös ne toimivaltansa alaiset urheilijat, jotka kärsivät urheilun toimintakieltoa tai ovat lopettaneet uransa kuuluessaan testauspooliin ja palaavat huippu-urheilun

pariin. Lisäksi antidopingorganisaatiot valitsevat luonnollisesti rekisteröityihin testauspooleihin ne urheilijat, joita se haluaa testata. (IST clause 11.2.3.)

ISUn antidopingsäännöstö määrittelee valintakriteerit erikseen taito- ja muodostelmaluistelijoille (ISU Anti-Doping Procedures art. C.3). Taitoluistelijoilla tarkoitetaan yksinluistelijoiden lisäksi myös pariluistelijoita ja jäätanssijoita. Säännösten mukaan rekisteröityyn testauspooliin valitaan ne taitoluistelijat, jotka sijoittuvat kymmenen parhaan joukkoon edellisen kauden maailmanmestaruuskilpailuissa ja ne, jotka sijoittuvat viiden parhaan joukkoon edellisen kauden juniorien maailmanmestaruuskilpailuissa (ISU Anti-Doping Procedures art. C.3.1). Juniorien maailmanmestaruuskilpailuihin osallistuvat urheilijat voivat ISUn sääntöjen mukaan olla 13–21-vuotiaita ja senioriluistelijoiden maailmanmestaruuskilpailujenkin alaikäraja on vain 15 vuotta, joten antidopingsäännöt velvoittavat urheilijoita samalla tavalla iästä riippumatta (ISU Constitution and General Regulations 2008, rule 108.2; Huotari, K. 1.12.2008). WADAn suositusten mukaan rekisteröityyn testauspooliin kuuluvan alaikäisen testaus tulisi kuitenkin suorittaa aina niin, että paikalla on myös aikuinen (IST, Annex C.4.7). ISUn sääntöjen mukaan rekisteröityyn testauspooliin voidaan valita myös muita taitoluistelijoita testitulosten ja suoritusten perusteella (ISU Anti-Doping Procedures art. C.3.1).

Muodostelmaluistelijoiden valintakriteerit perustuvat luonnollisesti joukkueen suorituksiin. ISUn säännösten mukaan rekisteröityyn testauspooliin valitaan ne urheilijat, jotka kuuluvat edellisen kauden maailmanmestaruuskilpailuissa ensimmäiseksi tai toiseksi sijoittuneeseen joukkueeseen. Lisäksi myös muita luistelijoita voidaan valita rekisteröityyn testauspooliin luistelijan testitulosten tai suoritusten perusteella. (ISU Anti-Doping Procedures art. C.3.4.) Käytännössä testauspooliin valitaan kuitenkin aina koko joukkue eikä vain yksittäistä joukkueen jäsentä. Koska kyse on joukkuelajista, myös ne urheilijat, jotka liittyvät kesken kauden rekisteröityyn testauspooliin kuuluvaan joukkueeseen, tulevat valituksi pooliin (ISU Anti-Doping Procedures art. C.3.4). ISUn sääntöjen mukaan rekisteröityyn testauspooliin valitaan myös kaikki taito- ja muodostelmaluistelijat, jotka kilpauransa lopettaessaan täyttivät yllä olevat kriteerit ja jotka palaavat kilpailujen pariin ja ISUn jäsenjärjestöjen toimivallan alaisiksi (ISU Anti-Doping Procedures art. C.3.5).

ADT:n kriteerit testauspooleihin valinnalle ovat lajista riippumattomat. Pääsäännön mukaan pooleihin kuuluu sekä kansainvälisen että kansallisen tason huippu-urheilijoita iästä riippumatta. (Huotari, K. 1.12.2008.) Luonnollisesti ADT:n rekisteröidyn testauspoolin ja II-poolin valintakriteerit eroavat toisistaan. ADT:n rekisteröityyn testauspooliin valitaan kansainvälisten lajiliittojen rekisteröityihin testauspooleihin kuuluvia urheilijoita sekä muita kansainvälisen

tason huippu-urheilijoita. Rekisteröityyn testauspooliin valitaan myös urheilun toimintakiellosta kärsiviä urheilijoita ja urheilijoita, jotka kuuluivat testauspooliin lopettaessaan uransa ja jotka palaavat huippu-urheilun pariin. Lisäksi rekisteröityyn testauspooliin valitaan ne urheilijat, joihin testaus halutaan kohdentaa tai jotka ovat toistuvasti laiminlyöneet ADT:n II-poolin olinpaikkatietomääräyksiä. (ADT 2009e.)

ADT:n II-pooliin puolestaan valitaan Olympiakomitean aikuistukiurheilijoita, nuoria tukiurheilijoita sekä kansallisen tason huippu-urheilijoita. Rekisteröidyn testauspoolin tavoin ADT:n II-pooliin valitaan myös urheilun toimintakiellosta kärsiviä urheilijoita ja urheilijoita, jotka kuuluivat testauspooliin lopettaessaan uransa ja jotka palaavat huippu-urheilun pariin. Lisäksi II-pooliin valitaan urheilijoita, joita ADT haluaa erityisesti testata. Joukkuelajeista II-pooliin valitaan erityisesti maajoukkueita ja ylimmän sarjatason joukkueita. (ADT 2009e.) Koska ADT:n valintakriteerit ovat lajista riippumattomat, ne ovat huomattavasti väljemmät kuin ISUn kriteerit. Käytännössä urheilija ei siis voi varmasti tietää kuuluvansa ADT:n testauspooliin muuten kuin kirjallisen ilmoituksen avulla.

Kaikkien rekisteröityä testauspoolia ylläpitävien antidopingorganisaatioiden tulee tarkistaa valintakriteerejään säännöllisin väliajoin. Sellaiset urheilijat, jotka eivät enää täytä kriteerejä, tulee pudottaa pois rekisteröidystä testauspoolista. Toisaalta sellaiset urheilijat, jotka täyttävät kriteerit, mutta eivät kuulu pooliin, tulee ottaa osaksi rekisteröityä testauspoolia. Mahdollisista muutoksista urheilijan tilanteesta tulee aina ilmoittaa kyseessä olevalle urheilijalle kirjallisesti. (IST clause 11.2.4.) Urheilija siis kuuluu testauspooliin niin kauan, kunnes hän kirjallisesti ilmoittaa testauspoolin ylläpitäjälle lopettavansa kilpaurheilun tai kun hän ei enää täytä testauspoolin valintakriteerejä, jolloin testauspoolin ylläpitäjä on velvollinen ilmoittamaan asiasta urheilijalle kirjallisesti (IST clause 11.2.5; Suomen antidopingsäännöstö 2009, 5.4.5 §).

5.2 Olinpaikkatiedot

Olinpaikkatietojen keräämisen tarkoitus on luonnollisesti se, että testauspooleihin kuuluvat urheilijat ovat koko ajan testaajien tavoitettavissa (Huotari, K. 1.12.2008). Kuten jo aikaisemmin on käynyt ilmi IST:n olinpaikkatietovaatimukset koskevat kuitenkin vain rekisteröityyn testauspooliin kuuluvia urheilijoita ja kansallisilla antidopingtoimistoilla on oikeus päättää kansallisten testauspoolien olinpaikkatietovaatimuksista haluamallaan tavalla (WADC art. 5.1.1). WADC:n mukaan rekisteröityihin testauspooleihin kuuluvilla urheilijoilla on siis velvollisuus ilmoittaa ajan tasalla olevat, täsmälliset olinpaikkatietonsa IST:n säädösten mukaisesti (WADC art. 14.3).

Testauspooleja ylläpitävillä **antidopingorganisaatioilla** puolestaan on **velvollisuus koordinaoida olinpaikkatietojen kerääminen** (WADC art. 14.3). Antidopingorganisaatioiden on luotava toimiva järjestelmä olinpaikkatietojen keräämistä, hallinnointia ja jakamista varten. Käytännössä helpoin ja suositeltavin on Internet-pohjainen järjestelmä, joka mahdollistaa tietojen reaaliaikaisen ilmoittamisen. (IST clause 11.7.) Järjestelmästä riippumatta antidopingorganisaatiot ovat velvollisia säilyttämään urheilijan tiedot huolellisesti, sillä ne ovat erittäin luotamuksellisia. Urheilijan tietoja voidaan käyttää vain testauksen suunnitteluun, koordinointiin ja suorittamiseen ja ne tulee hävittää, kun niitä ei enää tähän tarkoitukseen tarvita. (IST clause 11.7; WADC art. 14.3.)

Rekisteröityjä testauspooleja ylläpitävät antidopingorganisaatiot ovat velvollisia toimittamaan pooliin kuuluvien urheilijoiden olinpaikkatiedot WADAlle. Muut antidopingorganisaatiot, joilla on oikeus kyseessä olevan urheilijan testaamiseen, saavat tiedot WADAlta. (WADC art. 14.3.) **WADA toimiikin kansallisen antidopingtoimiston rekisteröityyn testauspooliin kuuluvien kansainvälisen tason urheilijoiden ja kansalliseen testauspooliin kuuluvien urheilijoiden dopingvalvonnan tietokeskuksena.** Tietokeskus sisältää urheilijoiden dopingtestien tiedot ja tulokset ja se on kehitetty helpottamaan koordinoitujen dopingtestien suunnittelua ja välttämään tarpeetonta testausten päällekkäisyyttä. Urheilijan tietoihin on pääsy urheilijalla itsellään, urheilijan kansallisella lajiliitolla, kansallisella olympiakomitealla tai paralympiakomitealla, kansallisella antidopingtoimistolla, kansainvälisellä lajiliitolla ja Kansainvälisellä Olympiakomitealla tai Kansainvälisellä Paralympiakomitealla. (WADC art. 14.5.)

Tietokeskuksena toimimista varten WADA on kehittänyt tietokannan hallintavälineen ADAMSin (WADC art. 14.5). ADAMS on Internet-pohjainen tietokannan hallintaväline tietojen syöttämiseen, tallentamiseen, säilyttämiseen, jakamiseen ja tiedottamiseen (WADC, Appendix 1). Se on luotu WADAn ja muiden antidopingorganisaatioiden väliseen tiedonjakamiseen ja sen kehittämisessä on otettu huomioon kasvavat tietosuojavaatimukset (WADC, Appendix 1; WADC art. 14.5). Tietosuojavaatimusten lisäksi urheilijoiden olinpaikkatietojen keräämisessä on sovellettava myös henkilötietolakia ja otettava huomioon yksityiselämän suoja, sillä urheilijoilta kerättävät tiedot ovat yksittäisiä henkilöitä koskevia henkilötietoja. Koska olinpaikkatietojen käsittely tapahtuu henkilötietolain mukaisesti, urheilijan ilmoitusvelvollisuuden ja yksityiselämän suojan välillä ei katsota olevan ristiriitaa. (Viertola 2005, 113.)

WADA suosittelee kaikkien testauspooleja ylläpitävien antidopingorganisaatioiden käyttävän ADAMSiä myös urheilijoiden olinpaikkatietojen keräämiseen (IST clause 11.3). Näin kaikki urheilijan tiedot olisivat keskitetyksi yhdessä paikassa ja tiedot olisivat helposti muiden anti-

dopingorganisaatioiden saatavilla. Käytännössä käytettävät järjestelmät kuitenkin vaihtelevat sen mukaan, mihin testauspooliin urheilijat kuuluvat (Huotari, K. 1.12.2008). ISUn rekisteröityyn testauspooliin kuuluvat urheilijat ilmoittavat olinpaikkatietonsa ADAMSiin (ISU Anti-Doping Procedures art. C.4.1). Suomen antidopingsäännösten mukaan ADT:n testauspooliin kuuluvat urheilijat ilmoittavat yhteys- ja olinpaikkatietonsa kirjallisesti ADT:lle erillisen ohjeistuksen mukaan (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 5.5.2 §).

ADT:n rekisteröityyn testauspooliin kuuluvat urheilijat, jotka kuuluvat myös kansainvälisen lajiliiton rekisteröityyn testauspooliin ja käyttävät ADAMSiä kansainvälisen lajiliiton pyynnöstä, ilmoittavat olinpaikkatietonsa ADAMSiin. II-pooliin kuuluvat urheilijat puolestaan käyttävät Internet-pohjaista Antidopingpassi-järjestelmää, urheilijätietolomaketta, sähköpostia ja tekstiviestiä. (Huotari, K. 9.12.2008; ADT 2009e.) Antidopingpassi on ADT:n oma sähköinen järjestelmä, joka perustettiin alun perin urheilijan ja ADT:n väliseen tiedon vaihtoon ja välitykseen. ADAMSin tavoin jokaisella urheilijalla on järjestelmässä oma sivusto, joka sisältää urheilijan yhteys- ja olinpaikkatiedot sekä testaus- ja erivapaustiedot. (Huotari, K. 1.12.2008.)

Antidopingpassi on jo vanha järjestelmä ja ADT:n tarkoitus onkin siirtyä käyttämään ADAMSiä (Huotari, K. 1.12.2008). Tällä hetkellä järjestelmän käyttö ei ole kuitenkaan mahdollista, sillä EU:n ja Suomen lainsäädäntö asettavat tietosuojalle tiukemmat vaatimukset kuin WADA, joka toimii Kanadan tietosuojaviranomaisten valvonnassa (Huotari, K. 9.12.2008; WADC art. 14.5). Koska ADT on velvollinen noudattamaan EU:n ja Suomen lainsäädäntöä, se ei voi siirtyä käyttämään ADAMSiä ennen kuin tietuoja-asia on selvitetty WADAn ja EU:n välillä. (Huotari, K. 9.12.2008.) WADAn 2.3.2009 julkaiseman oikeudellisen mielipiteen mukaan ADAMS on yhdenmukainen EU:n tietosuoja-lakien kanssa eikä järjestelmä millään tavalla estä eurooppalaisia antidopingorganisaatiota noudattamasta EU:n tai maan omaa kansallista lainsäädäntöä, vaikka lainsäädäntö sisältäisikin tiukempia vaatimuksia. (WADA 2009d.) Toisaalta EU:n asiantuntijalautakunta on sitä mieltä, että olinpaikkatietoja koskevat säännökset ovat ylipäättään ristiriidassa EU:n yksityisyyttä koskevien lakien kanssa eivätkä asiantuntijat ole täysin vakuuttuneita siitä, että urheilijoiden henkilökohtaiset tiedot voidaan turvata maailmanlaajuisesti EU-lakien vaatimalla tavalla (STT-Reuters-DPA 2009).

Kuten jo aikaisemmin on käynyt ilmi, urheilija voi kuulua sekä kansainvälisen lajiliiton että kansallisen antidopingtoimiston rekisteröityyn testauspooliin. Mikäli urheilija kuuluu kahteen rekisteröityyn testauspooliin, kansainvälinen lajiliitto ja kansallinen antidopingtoimisto sopivat keskenään siitä, kumpi hallinnoi urheilijan olinpaikkatietoja (IST clause 11.7.1c, 11.7.3c). Tällä hetkellä kansainväliset lajiliitot hallinnoivat niiden urheilijoiden tietoja, jotka kuuluvat sekä

ADT:n että kansainvälisen lajiliiton rekisteröityihin testauspooleihin (ADT 2009e). Urheilijan kannalta tämä tarkoittaa sitä, että hän ilmoittaa olinpaikkatietonsa kansainvälisen lajiliiton säästöjen mukaisesti. Käytännössä ISUn rekisteröityyn testauspooliin kuuluva urheilija päivittää siis olinpaikkatietonsa ADAMSiin. Koska ADT:llä on pääsy ADAMSissa oleviin tietoihin, urheilijan ei tarvitse ilmoittaa olinpaikkatietoja erikseen ADT:lle. Urheilijan tulee kuitenkin ilmoittaa ADT:lle käyttävänsä kyseistä järjestelmää. (Huotari, K. 1.12.2008.)

Käytännössä olinpaikkatietojen päivitys tapahtuu testauspoolista riippumatta etukäteen neljännesvuosittain. Testauspoolia ylläpitävä antidopingorganisaatio määrittää päivänmäärän, johon mennessä urheilija on velvollinen ilmoittamaan olinpaikkatietonsa seuraavan kolmikuukautisjakson ajalta. (ADT 2009e; IST clause 11.3.1.) Olinpaikkatiedot tulee ilmoittaa jokaiselle päivälle erikseen viikonloput mukaan lukien, sillä urheilijalla on velvollisuus olla testaa- jien tavoitettavissa koko ajan. Olinpaikkatiedoiksi luokitellaan kaikki sellaiset tiedot, jotka ovat ratkai- sevia urheilijan tavoitettavuuden kannalta. (Huotari, K. 1.12.2008.) Kuten jo aikaisemmin on käynyt ilmi rekisteröityyn testauspooliin ja ADT:n II-pooliin kuuluvien urheilijoiden olinpaik- katietomääräykset eroavat toisistaan, joten niitä on syytä tarkastella erikseen.

Rekisteröityyn testauspooliin kuuluvan urheilijan olinpaikkatietomääräykset sisältävät urheilijan säännöllisen toiminnan, majoitus- ja kilpailutiedot sekä postiosoitteen. Säännöllisellä toiminnalla tarkoitetaan kaikkea sitä toimintaa, johon urheilija osallistuu säännöllisesti kyseessä olevan vuosineljänneksen aikana. Urheilija on velvollinen ilmoittamaan niiden paikkojen nimet ja osoitteet, joissa hän harjoittelee, työskentelee, opiskelee tai osallistuu johonkin muuhun säännölliseen toimintaan, esimerkiksi harrastuksiin. Lisäksi urheilijan tulee ilmoittaa tällaisen säännöllisen toiminnan tavanomaiset kellonajat. Majoitustietojen osalta urheilijan tulee ilmoit- taa jokaiselle päivälle sen paikan täydellinen osoite, jossa hän yöpyy riippumatta siitä, onko kyse urheilijan omasta kodista tai esimerkiksi hotellista. Ilmoitettavilla kilpailutiedoilla puoles- taan tarkoitetaan urheilijan kilpailuaikataulua kyseessä olevan vuosineljänneksen osalta. Mukaan luetaan myös ne päivät, kellonajat, paikan nimet ja osoitteet, joissa urheilijan on tarkoitus kilpailla kyseisen ajanjakson aikana. Lisäksi urheilijan on myös ilmoitettava testaus- poolin ylläpitäjälle sellainen postiosoite, johon urheilijalle kuuluvat viralliset tiedonannot voi- daan vuosineljänneksen aikana lähettää. (IST clause 11.3.1; ADT 2009e.)

IST:n mukaan rekisteröityyn testauspooliin kuuluvan urheilijan on edellä mainittujen olinpaik- katietojen lisäksi ilmoitettava jokaiselle päivälle yksi tarkka paikka ja 60 minuutin ajanjakso klo 6.00 ja 23.00 väliltä, jolloin urheilija on varmasti testaa- jien tavoitettavissa kyseisessä paikassa (IST clause 11.3.2; ADT 2009e). Urheilija voi valita tämän ajan ja paikan vapaasti, joten se voi

olla esimerkiksi tunnin ajanjakso urheilijan kotona tai työpaikalla. Mikäli urheilijaa ei tavoiteta testiin tämän tunnin aikana urheilija saa testaustietoihinsa ”missed test”-merkinnän eli urheilijaa ei tavoitettu testiin. (IST clause 11.3.2)

IST:n olinpaikkatietomääräykset koskevat luonnollisesti myös joukkuelajeja, sillä joukkueetkin voivat kuulua rekisteröityyn testauspooliin. **Joukkuelajien osalta olinpaikkatietomääräyksissä** on kuitenkin otettava huomioon se tosiasia, että joukkuelajien organisoitumisen ja toiminnan perustana ovat nimenomaan joukkueet eivätkä yksilöt. Niinpä olinpaikkatietomääräykset on mahdollista ilmoittaa joukkueen osalta kollektiivisesti silloin kun urheilijat osallistuvat joukkueen yhteiseen toimintaan. Joukkueen jäsenten on kuitenkin päivitettävä myös yksilölliset olinpaikkatiedot niiltä ajoilta, jolloin hän ei ole joukkueen kanssa. Jokainen urheilija on siis henkilökohtaisesti vastuussa omien olinpaikkatietojen päivittämisestä samalla tavalla kuin yksilöurheilijat. (IST clause 11.5.)

Käytännössä joukkueita koskevat suurelta osin samat olinpaikkatietomääräykset kuin yksilöurheilijoita. Joukkueet suorittavat kuitenkin suurimman osan urheilutoiminnastaan kollektiivisesti ja silloinkin, kun urheilija ei esimerkiksi loukkaantumisen vuoksi osallistu joukkueen yhteiseen toimintaan, hän osallistuu usein muuhun joukkueen valvonnan alaiseen toimintaan. Esimerkkinä tällaisesta toiminnasta mainittakoon joukkueläkäarin hoito. Kaikkea tällaista joukkueeseen perustuvaa toimintaa kutsutaan olinpaikkatiedoissa joukkue toiminnaksi (team activity). (IST clause 11.5.3.)

IST:n säädösten mukaan urheilija voi delegoida olinpaikkatietojen ilmoittamisen joukkue toiminnan osalta joko osittain tai kokonaan joukkueelle. Käytännössä tiedot päivittää joukkueen puolesta useimmiten valmentaja, joukkueenjohtaja tai jopa urheilijan kansallinen lajiliitto. Joukkue toimintaa koskevien olinpaikkatietojen lisäksi urheilija voi delegoida joukkueelle myös hänen yksilöllisten olinpaikkatietojensa ilmoittamisen. (IST clause 11.5.4.) Tässä kohtaa on syytä todeta, että myös yksilöurheilijoilla on oikeus delegoida olinpaikkatietojen päivittäminen kolmannelle osapuolelle, mikäli kolmas osapuoli tämän hyväksyy (IST clause 11.3.6).

Silloin, kun urheilijat ovat delegoineet olinpaikkatietojen päivittämisen joukkueelle, olinpaikkatietomääräykset mahdollistavat joukkueen jäsenten säännöllisen toiminnan ja postiosoitteen ilmoittamisen kollektiivisesti. Säännöllisellä toiminnalla tarkoitetaan tässä tapauksessa joukkue toimintaa. IST:n mukaan joukkue toiminnan osalta on ilmoitettava kellonajat, paikka ja muut yksityiskohdat, jotka ovat tarpeellisia urheilijoiden tavoittamiseen kyseessä olevana ajankohtana. Mikäli urheilijat kuitenkin osallistuvat myös joukkue toiminnan ulkopuoliseen säännölliseen

toimintaan, kuten opiskelevat tai käyvät töissä, näidenkin toimintojen paikat ja ajankohdat on ilmoitettava. Olinpaikkatietoihin päivitettävä postiosoite virallisia tiedonantoja varten voi myös olla kollektiivinen, mikäli urheilijat ovat näin keskenään sopineet. Muut olinpaikkatietomääräykset ovat joukkueurheilijoille samat kuin yksilöurheilijoille. 60 minuutin ajanjakson osalta on kuitenkin todettava, että tuo ajanjakso voi olla joukkue toiminnan aikana. (IST clause 11.5.5.)

ADT:n II-poolin olinpaikkatietomääräykset ovat pääpiirteissään samanlaiset kuin rekisteröidyn testauspoolin määräykset. Suurimmat erot ovat 60 minuutin ajanjakson puuttuminen ja joukkueen ilmoitusvelvollisuudet. II-pooliin kuuluvan yksilöurheilijan olinpaikkatietomääräykset sisältävät harjoitus-, leiri- ja kilpailutiedot, majoitusosoitteen ja postiosoitteen. Urheilija on velvollinen ilmoittamaan kaikki harjoitus-, leiri- ja kilpailutiedot seuraavan vuosineljänneksen ajalta sisältäen tiedot paikkojen nimistä ja osoitteista sekä harjoitusajoista. Lisäksi urheilija on velvollinen ilmoittamaan tiedot matkustuspäivistä. Mikäli harjoituspaikan tai -ajan ilmoittaminen on erityisen hankalaa esimerkiksi epäsäännöllisten harjoitusaikojen tai -paikkojen vuoksi, urheilija voi ilmoittaa olinpaikkatiedoksi myös koti- tai majoitusosoitteen ja kellonajan tai -ajat, jolloin hän on tavoitettavissa. Majoitus- ja postiosoitteen ilmoitusvelvollisuudet ovat täysin samanlaiset kuin rekisteröidyssä testauspoolissa. (ADT 2009e.)

II-pooliin kuuluvien joukkueiden olinpaikkatietomääräykset sisältävät vain joukkuekohtaiset olinpaikkatiedot. ADT ei siis vaadi joukkueurheilijoita ilmoittamaan mitään henkilökohtaisia tietoja. (ADT 2009e.) Tämä johtuu siitä, että joukkueurheilijoita testataan yleensä vain harjoitus- ja kilpailutilanteissa. Luonnollisesti ADT:llä on oikeus testata joukkueen jäseniä myös joukkue toiminnan ulkopuolella. Tällöin testaus tapahtuu samalla tavalla kuin testauspooliin kuulumattomilla yksilöurheilijoilla eli yllätyksenä missä ja milloin vain.

Urheilija on aina itse henkilökohtaisesti vastuussa siitä, että hänen olinpaikkatietonsa ovat ajantasaiset ja riittävän yksityiskohtaiset, jotta antidopingorganisaatio tavoittaa urheilijan testaukseen ilmoitettujen olinpaikkatietojen perusteella huolimatta siitä ilmoittaako hän olinpaikkatietonsa itse vai tekeekö sen joku muu (IST clause 11.3.7). Kolmen kuukauden ajanjakso on kuitenkin pitkä ja muutoksia jo ilmoitettuihin tietoihin tulee väistämättä. Urheilija onkin velvollinen päivittämään ja täydentämään olinpaikkatietojaan kuluvan ajanjakson aikana (IST clause 11.3.3).

Mahdolliset muutokset olinpaikkatietoihin tulee päivittää sitä mukaan kun niitä ilmenee, kuitenkin viimeistään saman päivän aikana (IST clause 11.4.2). Jos esimerkiksi urheilijan harjoit-

tusajankohta muuttuu, tieto on päivitettävä ennen harjoitusten alkamista (Huotari, K. 1.12.2008). Erityisesti on mainittava myös 60 minuutin ajanjakson muuttaminen. Jos urheilijan suunnitelmat muuttuvat niin, ettei hän ole tavoitettavissa jo ilmoittamansa 60 minuutin ajanjakson aikana kyseisessä paikassa, hän on velvollinen päivittämään olinpaikkatietoilmoitustaan ennen kyseisen ajanjakson alkua. Urheilija voi päivittää tietoihin joko uuden paikan tai sekä uuden 60 minuutin ajanjakson että uuden paikan. (ADT 2009e.)

Olinpaikkatietojen päivitys vaatii siis reaaliaikaisuuden mahdollistavan päivitysjärjestelmän (Huotari, K. 1.12.2008). Testauspoolia ylläpitävän antidopingorganisaation velvollisuuksiin kuuluukin tällaisen järjestelmän tarjoaminen (IST clause 11.3.3). ADAMSin välityksellä nopeat muutokset onnistuvat, sillä Internet-pohjainen järjestelmä mahdollistaa olinpaikkatietojen reaaliaikaisen ilmoittamisen. ADT:llä puolestaan on käytössään testauspuhelin, johon urheilijat voivat ilmoittaa äkillisistä muutoksista. Käytännössä sillä ei ole urheilijan kannalta merkitystä, ovatko testajat tietoisia urheilijan päivityksistä. Pääasia on, että urheilija päivittää tietonsa ja pystyy tarvittaessa todistamaan näin tehneensä. (Huotari, K. 1.12.2008.)

Yhteys- ja olinpaikkatietojen ilmoittaminen ei luonnollisesti ole kaikkien urheilijoiden mieleen ja siksi antidopingorganisaatioiden ja kansallisten urheilujärjestöjen yhteistyöllä on erittäin suuri merkitys (Huotari, K. 1.12.2008). ISUn antidopingsäännösten mukaan sen jäsenjärjestöillä onkin velvollisuus varmistaa, että kaikki urheilijoiden olinpaikkatietolomakkeet ovat asianmukaisesti ja täsmällisesti täytetyt määräpäivään mennessä (ISU Anti-Doping Rules art. 5.5.2). Käytännössä STLL ei varmaankaan pysty seuraamaan urheilijoiden olinpaikkatietojen ilmoitusta, sillä se tapahtuu nykyään ADAMSin välityksellä. STLL voi kuitenkin painottaa urheilijoille olinpaikkatietojen ilmoittamisen tärkeyttä. Voihan ilmoittamatta jättäminen johtaa jopa dopingrikkomukseen.

5.3 Dopingrikkomus

Olinpaikkatietomääräysten huolellinen noudattaminen on urheilijan kannalta erittäin tärkeää, sillä määräysten laiminlyönti voi johtaa dopingrikkomukseen. WADC:n mukaan urheilija syyllistyy dopingrikkomukseen, mikäli hän ei ole käytettävissä kilpailujen ulkopuoliseen testaukseen olinpaikkatietomääräysten vaatimalla tavalla (WADC art. 2.4). Olinpaikkatietomääräysten laiminlyönti koostuu käytännössä kahdesta rikkomusmuodosta: olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä ja siitä, ettei urheilija ollut tavoitettavissa testiin ilmoitettujen olinpaikkatietojen mukaisesti (Huotari, K. 1.12.2008). Kyse on dopingrikkomuksesta silloin, kun urheilija syyllistyy olinpaikkatietomääräysten laiminlyöntiin yhteensä kolme kertaa 18 kuukau-

den ajanjakson aikana. (WADC art. 2.4; Suomen antidopingsäännöstö 2009, 2.4 §.) Tarkempia säännöksiä olinpaikkatietomääräysten laiminlyönnistä annetaan IST:ssä. Koska IST:n säännökset koskevat kuitenkin vain rekisteröityyn testauspooliin kuuluvia urheilijoita, ADT:n II-pooliin kuuluvien urheilijoiden olinpaikkatietomääräysten laiminlyöntiä tarkastellaan myöhemmin erikseen.

IST:n mukaan urheilija syyllistyy **olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiin (filing failure)** silloin, kun urheilija laiminlyö olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuuttaan kyseessä olevaan määräpäivään mennessä. Laiminlyönnistä on kyse silloin, kun urheilija ei ilmoita tietojaan ollenkaan tai kun hän ei ilmoita tai päivitä kaikkia vaadittuja tietoja esimerkiksi majoitusosoitetta jokaiselle päivälle. Lisäksi laiminlyönnistä on kyse silloin, kun urheilija ilmoittaa tai päivittää virheellisiä tietoja esimerkiksi osoitteen, jota ei oikeasti ole olemassa, tai kun tiedot eivät ole riittävän tarkat urheilijan tavoittamiseksi. Esimerkiksi juoksulenkki metsässä ei ole riittävän tarkka tieto. Mikäli olinpaikkatietojen virheellisyys tai epätarkkuus liittyy 60 minuutin ajanjaksoon, jolloin testaaaja siis yrittää tavoittaa urheilijaa ilmoitetusta paikasta kyseisenä ajankohtana, urheilija voi syyllistyä siihen, ettei hän ollut tavoitettavissa testiin (missed test). Jos kyse ei kuitenkaan ole 60 minuutin ajanjaksosta, urheilija saa merkinnän ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä. (IST clause 11.3.5.)

IST:n mukaan urheilija voi syyllistyä siihen, **ettei häntä tavoitettu testiin (missed test)** vain silloin, kun on kyse 60 minuutin ajanjakson aikana tapahtuvasta testausyrityksestä. Urheilija syyllistyy rikkomukseen silloin, kun testaaaja yrittää tavoittaa häntä testattavaksi ilmoitetun 60 minuutin ajanjakson aikana ilmoitetusta paikasta, mutta urheilija ei ole testaaajan tavoitettavissa. IST:n mukaan testaaajan on yritettävä löytää urheilija ilmoitetusta paikasta siten, kun olosuhteisiin nähden on mahdollista ja järkevää. Jos testaaaja ei löydä urheilijaa, urheilija syyllistyy rikkomukseen. Urheilija ei kuitenkaan syyllisty rikkomukseen sellaisessa tilanteessa, jossa hän ei ole ilmoittamassaan paikassa ajanjakson alkaessa, mutta saapuu paikalle ajanjakson aikana. Urheilijan on kuitenkin selvitettävä testaaajalle, miksi hän ei ollut tavoitettavissa heti ilmoitetun ajanjakson alussa. (IST clause 11.4.3.) Jotta säännökset urheilijan tavoittamattomuudesta olisivat urheilijan kannalta oikeudenmukaisia, urheilija ei voi saada uutta merkintää siitä, ettei häntä tavoitettu testiin ennen kuin hän on saanut kirjallisen ilmoituksen edellisestä epäonnistuneesta testausyrityksestä (IST clause 14.4.4).

Yllä olevat IST:n säädökset olinpaikkatietomääräysten laiminlyöntiä koskevista rikkomusmuodoista koskevat myös rekisteröityyn testauspooliin kuuluvia joukkueita. Jos joukkue ei ilmoita tai päivitä vaadittuja olinpaikkatietoja tai tiedot eivät ole riittävät, urheilija on vastuussa olin-

paikkatietojen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä. Joukkueiden tulee myös päivittää tietoaan niin, että ne ovat koko ajan ajantasaiset. Jos päivityksiä ei tehdä ja urheilijaa ei sen vuoksi tavoiteta testattavaksi ilmoitetun 60 minuutin ajanjakson aikana, urheilija saa merkinnän siitä, ettei häntä tavoitettu testiin. (IST clause 11.5.6.) Urheilijat ovat siis aina itse henkilökohtaisesti vastuussa omista olinpaikkatiedoistaan ja niihin liittyvistä rikkomuksista, vaikka olinpaikkatietojen ilmoitus olisi delegoitu kolmannelle osapuolelle (IST clause 11.3.7).

Urheilija saa jokaisesta yllä kuvatusta rikkomuksesta erikseen merkinnän testaustietoihinsa ja yhteensä kolme merkintää 18 kuukauden aikana johtaa siis viralliseen dopingrikkomukseen, josta seuraa urheilijalle rangaistus (Huotari, K. 1.12.2008). 18 kuukauden ajanjakso on juokseva ja se alkaa päivästä, jolloin urheilija syyllistyy ensimmäiseen olinpaikkatietomääräysten laiminlyöntiin. Jos urheilija on esimerkiksi syyllistynyt kahteen olinpaikkatietomääräysten laiminlyöntiin, mutta hän ei saa enää kolmatta merkintää ensimmäisestä alkaneen 18 kuukauden ajanjakson aikana, ensimmäinen laiminlyönti vanhenee ja uusi 18 kuukauden ajanjakso alkaa urheilijan toisesta laiminlyönnistä. (IST clause 11.1.7.) Vaikka urheilija ei jokaisen yksittäisen laiminlyönnin kohdalla syyllisty dopingrikkomukseen, jokainen mahdollinen rikkomus on kuitenkin selvitettävä erikseen ja urheilija saakin jokaisesta epäilystä rikkomuksesta kirjallisen selvityspyynnön. Jos urheilija myöntää rikkomuksen, hän saa siitä merkinnän testaustietoihinsa. Jos urheilija puolestaan kiistää rikkomuksen, asia palaa asianomaisen antidopingorganisaation tarkasteltavaksi uudelleen. (Huotari, K. 1.12.2008; IST clause 11.6.)

Tapauksesta riippuen urheilija voi syyllistyä dopingrikkomukseen myös yksittäisen laiminlyönnin kohdalla, jos urheilija toimii tuottamuksellisesti. Tällöin kyse on kuitenkin antidopingsääntöjen mukaan eri dopingrikkomuksista. Kyse voi olla joko WADC:n artiklan 2.3 mukaisesta urheilijan kieltäytymisestä dopingtestiin, testiin saapumatta jättämisestä tai muunlaisesta dopingtestin välttelystä tai artiklan 2.5 mukaisesta dopingvalvonnan manipuloinnista tai sen yrityksestä. (IST clause 11.1.6.) Yksittäinen laiminlyönti voi johtaa artiklojen 2.3 ja 2.5 mukaisiin dopingrikkomuksiin muun muassa silloin, kun urheilija antaa vilpillistä tietoa olinpaikkatiedoissaan. Vaikka yksittäistä urheilijan laiminlyöntiä käsiteltäisiin muuna dopingrikkomuksena kuin olinpaikkatietomääräysten laiminlyöntinä, mikään ei estä urheilijan laiminlyönnin ottamista myös osaksi olinpaikkatietomääräysten laiminlyöntiä, josta säädetään siis WADC:n artikkelissa 2.4. (IST 11.3.4.)

Kuten jo aikaisemmin on käynyt ilmi useammalla kuin yhdellä antidopingorganisaatiolla on oikeus rekisteröityyn testauspooliin kuuluvan urheilijan testaamiseen. Olinpaikkatietomääräysten osalta tämä tarkoittaa sitä, että jokainen testausoikeuden omaava antidopingorganisaatio

voi kirjata urheilijalle merkinnän siitä, ettei urheilijaa tavoitettu testiin 60 minuutin ajanjakson aikana. Luonnollisesti muiden antidopingorganisaatioiden tulee hyväksyä tällainen merkintä. (IST clause 11.1.5.) Jokainen WADC:n allekirjoittanut antidopingorganisaatio onkin velvollinen hyväksymään muun muassa muiden WADC:n allekirjoittaneiden suorittamat testaukset ja muut lopulliset päätökset, jotka ovat johdonmukaisia WADC:n kanssa ja jotka ovat kyseisen tahon toimivallan piirissä (WADC art. 15.4.1). Olinpaikkatietomääräysten laiminlyöntien käsittely on myös eri antidopingorganisaation yhteistyötä, sillä urheilijathan voivat kuulu sekä kansainvälisen lajiliiton että kansallisen antidopingtoimiston rekisteröityyn testauspooliin niin kuin STLL:n maajoukkueluistelijat kuuluvat. Käytännössä olinpaikkatietomääräysten laiminlyönnin käsittelee se taho, joka huomaa rikkomuksen. Jos esimerkiksi ISU huomaa ratkaisevan, kolmannen rikkomuksen, rikkomus käsitellään ISUn antidopingsäännösten mukaisesti. (Huotari, K. 1.12.2008.)

ADT:n II-poolin olinpaikkatietomääräysten laiminlyönti koostuu rekisteröidyn testauspoolin tavoin kahdesta rikkomusmuodosta, mutta urheilijan yksittäiset rikkomukset eivät johda yhtä selkeästi viralliseen dopingrikkomukseen. Mikäli urheilija toistuvasti laiminlyö ilmoitusvelvollisuuttaan, hän voi joko syyllistyä dopingrikkomukseen tai hänet voidaan siirtää ADT:n rekisteröityyn testauspooliin. Urheilija siirretään rekisteröityyn testauspooliin myös silloin, kun hän on toistuvasti testaajien tavoittamattomissa. Jos urheilija siirretään rekisteröityyn testauspooliin, häntä koskevat luonnollisesti kaikki rekisteröityyn testauspooliin kuuluvan urheilijan velvollisuudet ja dopingrikkomusta koskevat säännökset. (Huotari, K. 9.12.2008) Siitä, milloin on kyse toistuvasta toiminnasta, ei anneta yksiselitteisiä määräyksiä, vaan ADT arvioi jokaisen tilanteen erikseen.

Rekisteröityyn testauspooliin kuuluvan urheilijan **dopingrikkomus johtaa** vähintään yhden ja enintään kahden vuoden **urheilun toimintakieltoon** (WADC art. 10.3.3). Lisäksi ADT:n II-pooliin kuuluvalla urheilijalla voidaan antaa olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuuksien laiminlyönnistä kirjallinen varoitus (Suomen antidopingsäännöstö 2009, 10.3.3 §). Urheilun toimintakiellon pituutta määriteltäessä otetaan huomioon urheilijan tuottamuksen aste (Krouvila, P. 9.12.2008). Mikäli kaikki kolme urheilijan laiminlyöntiä ovat anteeksiantamattomia, toimintakiellon pituus on kaksi vuotta. Muussa tapauksessa sanktion pituus on yhdestä kahteen vuotta tapauksen olosuhteista riippuen. (WADC art. 10.3.3.) Esimerkkinä mainittakoon alaikäisen urheilijan syyllistyminen kyseessä olevaan dopingrikkomukseen. Vaikka alaikäisiä urheilijoita velvoittavat samat säännökset kuin kaikkia muitakin urheilijoita, nuoruus ja kokemuksen puute tulee ottaa huomioon arvioitaessa urheilijan tuottamuksen astetta ja määriteltäessä urheilijalle langetettavan toimintakiellon pituutta. (WADC art. 10.5.2.)

Olinpaikkatietojen laiminlyönnistä määrättävät seuraamukset ovat kaikille rekisteröityyn testauspooliin kuuluville urheilijoille samat riippumatta siitä, onko kyse yksilö- vai joukkueurheilijasta. Tämä perustuu luonnollisesti siihen, että jokainen urheilija on henkilökohtaisesti vastuussa olinpaikkatiedoistaan. Joukkueille voidaan kuitenkin määrätä myös koko **joukkuetta koskevia sanktioita**. Jos yksi tai useampi joukkueen jäsen on saanut kirjallisen ilmoituksen mahdollisesta dopingrikkomuksesta kilpailun yhteydessä, koko joukkue alistuu kohdennettuun testaukseen kilpailujen aikana (WADC art. 11.1). Silloin, kun joukkueen jäsen jää kilpailun aikana kiinni dopingrikkomuksesta, koko joukkue suljetaan pois kilpailusta (ISU Anti-Doping Rules art. 11.1). Kokonaista joukkuetta ei kuitenkaan voida asettaa urheilun toimintakieltoon, vaan toimintakielto on aina henkilökohtainen.

Edellä mainitut seuraamukset eivät kuitenkaan päde ADT:n II-pooliin kuuluviin joukkueisiin. II-pooliin kuuluville joukkueille voidaan määrätä seuraamuksena dopingrikkomuksesta kirjallinen varoitus tai joukkue voidaan siirtää ADT:n rekisteröityyn testauspooliin. Jos joukkue siirretään rekisteröityyn testauspooliin, joukkueelle voidaan luonnollisesti määrätä myös edellä mainittuja seuraamuksia.

Urheilijalle määrättävän **toimintakiellon lisäksi dopingrikkomus johtaa myös taloudellisen tuen menetykseen**. WADC:n hyväksyneet urheilujärjestöt, niiden jäsenjärjestöt ja valtioiden hallitukset ovat velvollisia lopettamaan urheilijalle maksettavan rahallisen tuen joko kokonaan tai osittain urheilijan syyllistyessä dopingrikkomukseen. (WADC art. 10.10.3.) WADC:n mukaan urheilijalle voidaan toimintakiellon lisäksi määrätä myös taloudellinen seuraamus dopingrikkomuksesta (WADC 10.12). STLL on ottanut dopingrikkomuksesta aiheutuvat seuraamukset osaksi maajoukkueurheilijan valmennustukisopimusta. Sopimuksen mukaan STLL lopettaa valmennustuen maksamisen urheilijalle kokonaan, jos urheilija syyllistyy dopingrikkomukseen. Lisäksi urheilijalle kohdistetaan 10 000 euron sakko. Maajoukkueurheilijan dopingrikkomus johtaa samalla myös valmennustukisopimuksen rikkomiseen. Sopimusrikkomuksen uhrina STLL:llä on oikeus vaatia korvausta kärsimästään vahingosta sekä purkaa sopimus. Valmennustukisopimuksen mukaan urheilija onkin ”velvollinen korvaamaan liitolle aiheutuneet taloudelliset kulut” ja lisäksi sopimus puretaan. (Valmennustukisopimus, liite 3).

6 Tutkimus testauspooliurheilijoiden tavoitettavuuden seurannasta

Opinnäytetyön ensisijaisena tarkoituksena oli tutkia Suomen Taitoluisteluliiton ja maajoukkueurheilijan välisen valmennustukisopimuksen antidopingia koskevien sopimusehtojen yhteneväisyyttä ADT:n, ISUn ja erityisesti WADAn antidopingsäännösten kanssa. Lisäksi tutkijan tarkoituksena oli selvittää, miten testauspooleihin kuuluvien urheilijoiden tavoitettavuuden seuranta käytännössä toteutuu. Sopimusehtojen yhteneväisyyttä antidopingsäännöksiin on tutkittu jo aikaisemmin kohdassa 4. Näin ollen tutkimuksen empiirinen osuus keskittyy testauspooliurheilijoiden tavoitettavuuden seurantaan. Koska testauspoolista ja urheilijan velvollisuuksista annetaan hyvin tarkat määräykset antidopingsäännöissä ja Kansainvälisessä testausstandardissa, empiirisen tutkimuksen tarkoitus on lisäarvon tuottaminen opinnäytetyölle.

Empiirisen tutkimuksen pääasiallisena tarkoituksena oli selvittää, miten testauspooleihin kuuluvat urheilijat ovat käytännössä dopingtestaajien tavoitettavissa. Koska STLL:llä ei ole virallista roolia testauspoolissa, mutta uusittujen antidopingsääntöjen perusteella antidopingorganisaatiot voivat siirtää testauspooliin liittyviä velvoitteita kansallisille lajiliitoille, tutkimuksessa selvitettiin myös urheilijoiden mielipiteitä olinpaikkatietojen päivittämisestä ja STLL:n antidopingtoiminnasta. Urheilijoiden mielipiteiden avulla pyrittiin siis selvittämään, ovatko urheilijat tyytyväisiä STLL:n antidopingtoimintaan ja mitä testauspooliin liittyviä velvoitteita STLL:lle voitaisiin mahdollisesti siirtää.

6.1 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus toteutettiin **lomakehaastatteluna**, sillä se oli tässä tapauksessa helpoin ja nopein tapa tavoittaa haastateltavat eikä kattavampi haastattelu olisi tuonut tutkimukseen merkittävää lisäarvoa. Lisäksi lomakehaastattelu on hyvä tiedonkeruumenetelmä silloin, kun pyritään selvittämään melko konkreettisia ilmiöitä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 37.) Ennen lomakehaastattelun suunnittelua ja toteutusta, tutkija haastatteli Suomen Antidopingtoimikunnan testauspäälliköä, Katja Huotaria. Haastattelun pääasiallinen tarkoitus oli testauspooliin liittyvän teoreettisen tiedon syventäminen, sillä kvalitatiivisessa tutkimuksessa teorian merkitys korostuu. Teoria toimii välineenä, jonka avulla tutkimusaineistoa voidaan tulkita. (Eskola & Suoranta 2005, 81, 83.)

Lomakehaastattelu kohdistettiin STLL:n maajoukkueurheilijoille, jotka ovat solmineet STLL:n kanssa tutkimuksen kohteena olevan maajoukkueurheilijan valmennustukisopimuksen.

Maajoukkueurheilijat jaetaan neljään eri maajoukkueeseen: yksinluistelun A- ja B-maajoukkue, muodostelmaluistelun maajoukkueet sekä jäätanssin maajoukkue. Yksinluistelijoita on yhteensä 17, joista 7 kuuluu A-maajoukkueeseen ja 10 B-maajoukkueeseen, muodostelmaluistelijoita kaksi joukkuetta ja jäätanssijoita yksi pari. (Suomen Taitoluisteluliitto ry 2005–2008c.) Muodostelmajoukkueisiin kuuluu yhteensä 48 luistelijaa (STLL 2005-2009d; STLL 2005-2009e). Näin ollen maajoukkueluistelijoita on yhteensä 67.

Maajoukkueluistelijoita on kokonaisuudessaan aika vähän eivätkä kaikki luistelijat kuulu testauspooliin, joten lomakehaastattelu kohdistettiin kaikille yksin- ja muodostelmaluistelijoille. Jäätanssipari jätettiin pois kohderyhmästä, jotta urheilijoiden vastaukset säilyvät anonyymeinä ja luottamuksellisina. Koska tutkimuksessa ollaan erityisen kiinnostuneita testauspooleihin kuuluvien muodostelmaluistelijoiden tavoitettavuuden seurannasta, yksin- ja muodostelmaluistelijat erotellaan omiksi ryhmikseen. Tällöin myös jäätanssijat tulisi erottaa omaksi ryhmäkseen, ja koska maajoukkueessa on vain yksi jäätanssipari, heidän vastauksensa eivät säilyisi anonyymeinä ja luottamuksellisina. Lomakehaastattelun kohderyhmään kuuluu siis 65 maajoukkueluistelijaa.

Tutkija toimitti valmiin lomakkeen ja saatteen STLL:lle, joka teki kyselylomakkeesta Internet-pohjaisen (liite 1). STLL toimitti sähköisen lomakkeen edelleen maajoukkueurheilijoille sähköpostitse (liite 2). Vastausaikaa urheilijoille annettiin 31.1.2009 asti. Koska vastauksia saatiin aluksi vähän, STLL lähetti tutkijan pyynnöstä urheilijoille muistutusviestin, jossa vastausaikaa pidennettiin 28.2.2009 asti (liite 3). Kaikki urheilijoiden vastaukset ohjattiin suoraan tutkijan sähköpostiin ja lisäksi STLL toimitti tutkijalle yhteenvedon vastauksista.

Kyselylomake sisälsi sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Strukturoiduilla kysymyksillä tarkoitetaan kysymyksiä, joiden muotoilu ja järjestys ovat kaikille samat ja vastausvaihtoehdot on annettu valmiiksi. Avoimissa kysymyksissä kysymykset ovat myös kaikille samat, mutta vastaajat saavat vastata kysymyksiin omin sanoin. Kyselylomake on tavallisesti hyvin strukturoitu, jolloin tutkimustuloksia on helppo analysoida kvantitatiivisia menetelmiä käyttäen. (Eskola & Suoranta 2005, 86.) Koska kyselylomakkeessa on kuitenkin myös avoimia kysymyksiä eikä tutkimuksen tarkoituksena ole hypoteesien testaaminen tai numeerisen tiedon kerääminen vaan pyrkimyksenä on ymmärtää tutkimustuloksia ja antaa niistä mielekkäitä tulkintoja, tutkimustuloksia analysoidaan pääasiassa kvalitatiivisia menetelmiä käyttäen (Hirsjärvi ym. 2007, 136; Eskola & Suoranta 2005, 61). Kvantitatiiviset ja kvalitatiiviset menetelmät kulkevat kuitenkin usein käsi kädessä niin kuin tässäkin tapauksessa.

Tutkimustulokset analysoidaan siis pääosin **laadullisia menetelmiä käyttäen**, sillä tarkoituksena on kuvata ja ymmärtää tutkimustuloksia teorian avulla. Perinteisesti laadullinen analyysi onkin kuvailevaa eli deskriptiivistä. Pelkkä aineiston kuvailu ei ole kuitenkaan vielä tulkintaa. (Eskola & Suoranta 2005, 139.) Tutkimustulosten analysoinnissa käytetäänkin hyväksi laskemista, teemoittelua ja yhteyksien tarkastelua. Sekä laskeminen että teemoittelu ovat hyviä tapoja lomakehaastattelun analysoinnissa etenkin kun lomake sisältää sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä (Eskola & Suoranta 2005, 164).

Laskeminen on erityisen tärkeä lomakehaastattelun monivalintakysymyksiä kannalta, sillä tutkimustuloksia analysoitaessa muun muassa ero yksinluistelun A- ja B- sekä muodostelma- luistelun maajoukkueiden välillä on keskeinen. Laskemista käytetään kuitenkin hyväksi myös avoimien kysymyksiä vastauksia tulkittaessa, sillä sen avulla voidaan luokitella ja laskea vastauksissa ilmeneviä seikkoja. Laskeminen liittyykin läheisesti kvantitatiivisiin tutkimusmenetelmiin. (Eskola & Suoranta 2005, 164.) Laskemisen lisäksi tutkimustulosten analysoinnissa käytetään hyväksi teemoittelua, jonka avulla tutkimusaineistosta voidaan nostaa esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja (Eskola & Suoranta 2005, 174). Lomakehaastattelun kysymykset toimivat myös jo sellaisinaan teemoittelun jäsenyyksinä (Eskola & Suoranta 2005, 179). Laskemisen ja teemoittelun lisäksi tutkimustulosten analysoinnissa käytetään siis hyväksi yhteyksien tarkastelua, joka onkin analysoinnin olennaisin osa. Yhteyksien tarkastelun avulla tutkimusaineistosta esiin nousevia seikkoja tarkastellaan suhteessa toisiinsa. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 174.)

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuteen ja pätevyYTEEN vaikuttaa keskeisesti tutkimuksen laatu ja siksi tutkimuksenteossa voidaankin puhua laaduntarkkailusta (Hirsjärvi & Hurme 2004, 184–185). Tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyYTEÄ arvioitaessa keskeisiä käsitteitä ovat reliaabelius ja validius. Tutkimuksen **reliaabeliudella** tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta eli tutkimuksen mittaustulosten kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Käytännössä tutkimustuloksia voidaan pitää reliaabeleina silloin, kun kaksi arvioijaa päätyy samanlaisiin tuloksiin tai kun samaa henkilöä tutkitaan useamman kerran ja eri tutkimuskerroilla saadaan sama tulos. Tutkimuksen **validius** eli pätevyys puolestaan tarkoittaa tutkimusmenetelmän tai mittarin kykyä mitata juuri sitä, mitä tutkijan on tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.)

Tässä tapauksessa tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa keskeisesti se, että tutkimuksen kohderyhmään kuuluvat kahta luistelijaa lukuun ottamatta kaikki STLL:n maajoukkueurheilijat.

Jäätanssiparin jättäminen kohderyhmän ulkopuolelle ei vaikuta tutkimustulosten luotettavuuteen, joten tutkimusaineisto on hyvin edustava. Tutkimuksen reliiabilisuus on myös hyvä, koska tutkimus koskee nimenomaan urheilijoita itseään ja heidän mielipiteitään. Näin ollen tutkimustulokset eivät voi olla sattumanvaraisia. Urheilijoiden mielipiteet voivat kuitenkin muuttua lyhyenkin ajan sisällä, mikä hieman heikentää tutkimuksen reliiabilisuutta. Tämä on kuitenkin itsestään selvää, sillä mielipiteisiin vaikuttavat niin monet ulkoiset tekijät, jopa urheilijan mielenlaatu vastaushetkellä.

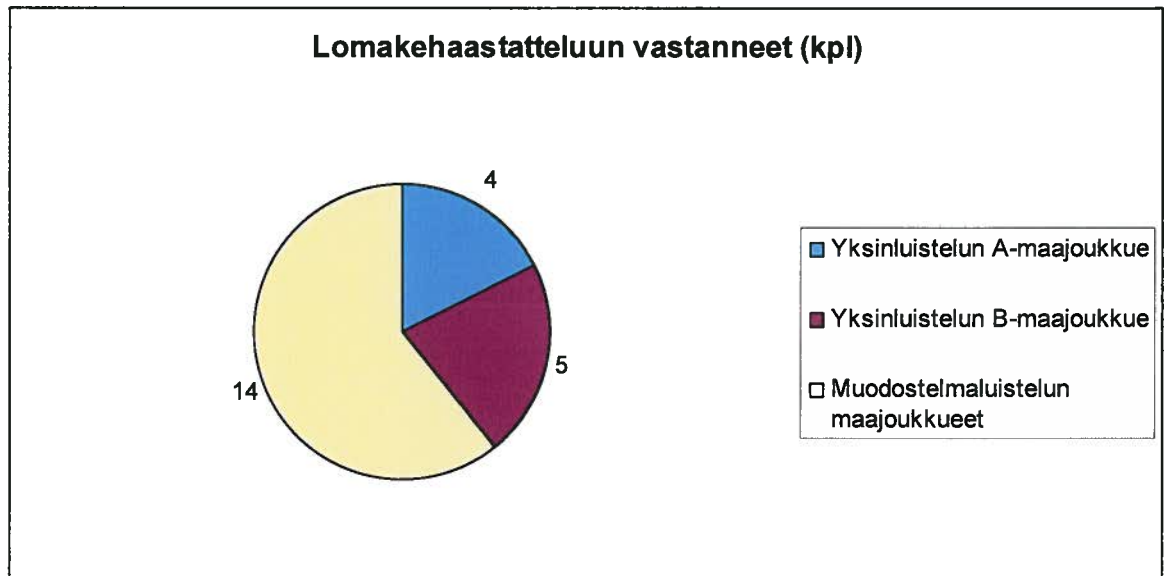
Tutkimuksen pätevyyteen vaikuttaa siis ensisijaisesti tutkimusmenetelmän kyky mitata juuri sitä, mitä halutaan. Lomakehaastattelun ja testauspooliin liittyvän teoreettisen tiedon avulla tutkija sai riittävät tiedot siitä, kuinka testauspooliurheilijoiden tavoitettavuuden seuranta käytännössä tapahtuu. Tutkimuksen validiuteen vaikuttaa myös keskeisesti tutkimusmenetelmän laatu. Laadukas ja perusteellinen kyselylomake vastaa tarkoitusta paremmin kuin viitteellinen lomake. Kyselylomakkeen laatuun vaikuttaakin keskeisesti kysymysten muotoilu. Jos jokainen vastaaja ymmärtää kysymykset eri tavoin, tutkimuksen pätevyys kärsii. Tutkimuksen validiuden parantamiseksi kyselylomake tulee testata ennen kuin se osoitetaan tutkimuksen kohderyhmälle. Tutkija antoikin kyselylomakkeen muutamalle testikäyttäjälle ennen kuin lomake välitettiin tutkimuksen kohteena oleville urheilijoille.

Laadukkaan kyselylomakkeen lisäksi tutkimuksen validiuteen vaikuttaa tutkimustulosten yleistettävyyttä. Tässä tapauksessa tulokset ovat hyvin yleistettävissä, sillä urheilijoita koskevat samat säännöt ja määräykset. Erityisesti muodostelmaluistelijoiden tulokset ovat hyvin yleistettävissä, sillä kyse on joukkue toiminnasta ja joukkueilla on yleisten sääntöjen ja määräysten lisäksi myös omat joukkueen sisäiset pelisäännöt, joita kaikki joukkueen jäsenet noudattavat.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös **tutkijan suhde tutkittavaan asiaan**. Tässä tapauksessa tutkijalla on kokemusta taitoluistelusta sekä kilpaurheilijana että valmentajana. Tutkijalla ei ole kuitenkaan kokemusta antidopingasioista eikä STLL:n ja maajoukkueurheilijan välisestä suhteesta. STLL:n toiminnan tuntemuskin on jokseenkin vähäistä. Tutkijan suhde tutkittaviin asioihin on täten hyvin objektiivinen, mikä takaa tutkimuksen puolueettomuuden.

6.3 Tutkimustulokset

Tutkimuksen kohderyhmästä 23 urheilijaa vastasi lomakehaastatteluun, joten **vastausprosentiksi** muodostuu noin 35 prosenttia. Vaikka laadullisessa tutkimuksessa vastausprosentilla ei ole juurikaan merkitystä, sillä tutkimuksen aineiston tieteellisyyden kriteerinä on laatu eikä määrä, vastausprosentti on kohtuullinen (Eskola & Suoranta 2005, 18). Tarkempi jaottelu tutkimukseen vastanneista urheilijoista esitetään kuviossa 2.

Kuvio 2. Lomakehaastatteluun vastanneet urheilijat maajoukkueittain

Lomakehaastatteluun vastanneista urheilijoista 4 kuuluu yksinluistelun A-maajoukkueeseen, 5 yksinluistelun B-maajoukkueeseen ja loput 14 urheilijaa muodostelmaluistelun maajoukkueisiin. Näin yksinluistelijoiden A-maajoukkueeseen kuuluvien urheilijoiden vastausprosentti on 57 ja B-maajoukkueisiin kuuluvien urheilijoiden 50. Sen sijaan muodostelmaluistelijoiden vastausprosentti jää vain 29 prosenttiin. Vaikka muodostelmaluistelijoiden vastausprosentti on alhainen, urheilijoiden vastaukset ovat laadullisesti monipuolisia ja hyvin informatiivisia, joten niiden merkitys on tutkimuksen kannalta erittäin keskeinen.

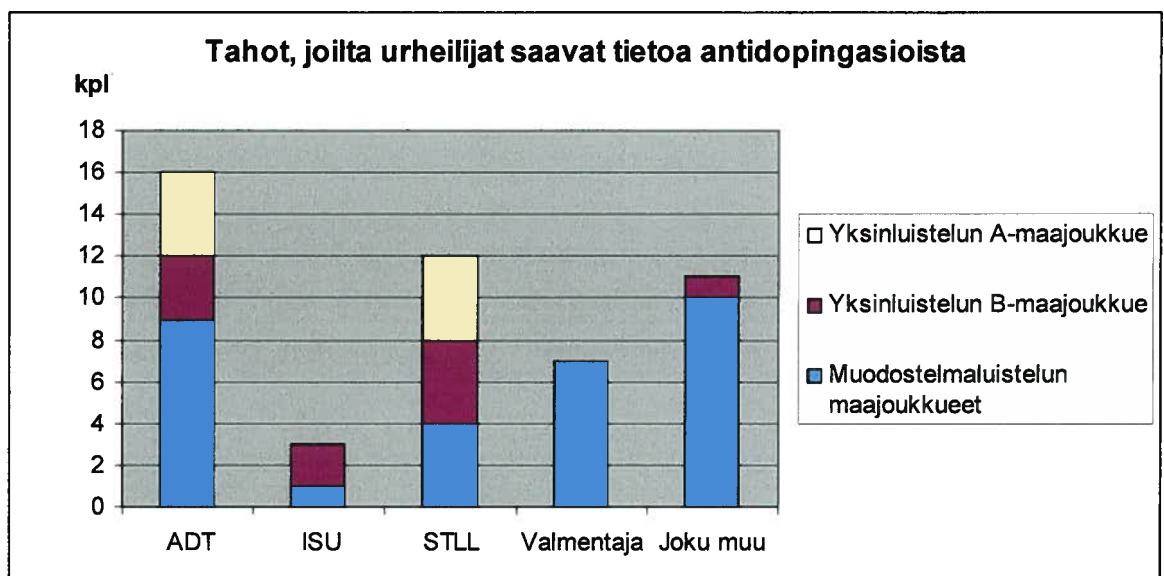
Kaikista kyselyyn vastanneista urheilijoista **16 kuuluu ja 7 ei kuulu testauspooliin**. Yksinluistelun A-maajoukkueen urheilijoista kolme neljästä ilmoittaa kuuluvansa pooliin, mutta B-maajoukkueen urheilijoista kukaan ei kuulu pooliin. Muodostelmaluistelijoina kaikki urheilijat yhtä lukuun ottamatta ilmoittavat kuuluvansa testauspooliin. Pooliin kuulumattoman urheilijan vastauksista käy kuitenkin ilmi, että hän on joskus kuulunut pooliin. Koska STLL:n muodostelmamaajoukkueita on vain kaksi ja kaikki muut kyselyyn vastanneet urheilijat ilmoittavat kuuluvansa testauspooliin, näyttää siltä, että kyselyyn vastanneet muodostelmaluistelijat ovat yhtä

lukuun ottamatta toisen muodostelmamaajoukkueen jäseniä. Näin ollen voidaan olettaa, että vain toinen muodostelmaluistelun maajoukkueista kuuluu testauspooliin. Kansainvälisen luisteluliiton julkaiseman listan mukaan sen rekisteröityyn testauspooliin kuuluukin vain yksi suomalainen muodostelmajoukkue (ISU 2009b). Mikäli kyselyyn vastanneet muodostelmaluistelijat kuuluvat yhtä luistelijaa lukuun ottamatta vain toiseen muodostelmajoukkueeseen, kyselyn luotettavuus tietenkin hieman kärsii. Tutkimuksessa ollaan kuitenkin erityisen kiinnostuneita juuri testauspooliin kuuluvien muodostelmaluistelijoiden tavoitettavuuden seurannasta, joten juuri pooliin kuuluvien urheilijoiden vastaukset ovat tutkimuksen kannalta merkittäviä.

Lisäksi on tietenkin mahdollista, ettei urheilija ole tietoinen kuulumisestaan testauspooliin. Muodostelmaluistelussa on kuitenkin kyse joukkueurheilusta ja testauspooliin valitaan aina kokonainen joukkue, joten jokainen testauspooliin valitun joukkueen jäsen kuuluu myös testauspooliin ja saa henkilökohtaisesti kirjallisen tiedon pooliin kuulumisesta. Näin ollen kyse ei periaatteessa voi olla urheilijan tietämättömydestä. Sen sijaan kyse voi periaatteessa olla myös siitä, että urheilija on vasta liittynyt joukkueeseen, jolloin häntä ei ole vielä sisällytetty testauspooliin. Urheilijan liittyminen joukkueeseen kesken kauden on kuitenkin hyvin epätoennäköistä.

6.3.1 Dopingvalvonta

Maajoukkueurheilijat saavat tietoa antidopingasioista useilta eri tahoilta. Kokonaisuudessaan eniten tietoa saadaan ADT:lta ja STLL:lta riippumatta siitä, mihin maajoukkueeseen urheilijat kuuluvat. Tahot, joilta urheilijat saavat tietoa antidopingasioista, on eritelty kuviossa 3.

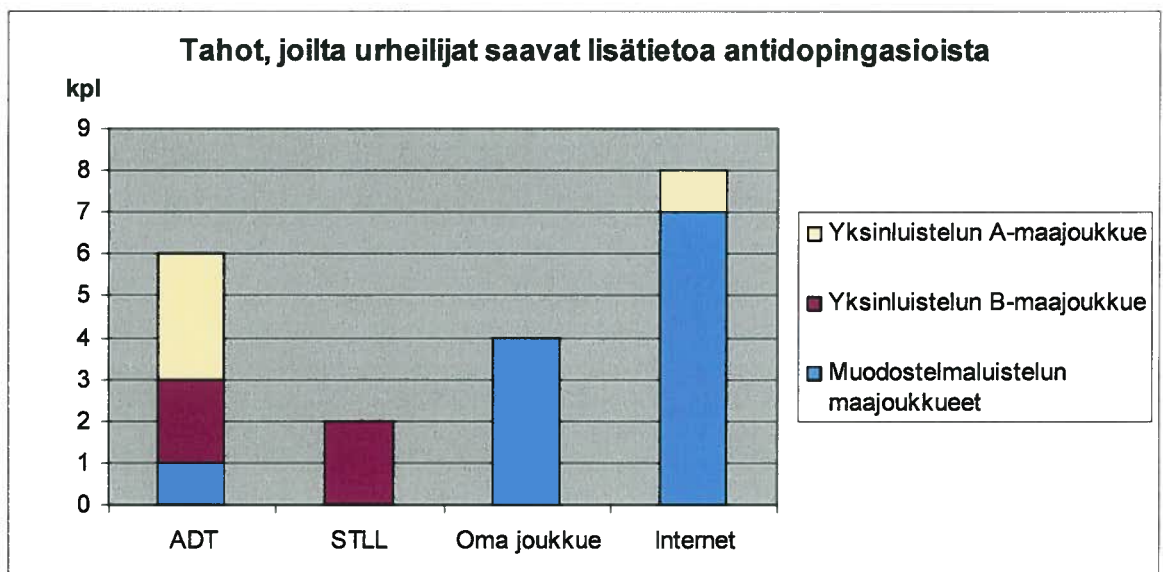
Kuvio 3. Tahot, joilta urheilijat saavat tietoa antidopingasioista

Kaikki A-maajoukkueen urheilijat saavat tietoa Suomen Antidopingtoimikunnalta ja Suomen Taitoluisteluliitolta ja jokainen urheilija ilmoittaa ensisijaiseksi tiedonlähteeksi ADT:n.

B-maajoukkueen urheilijoiden keskuudessa on sen sijaan enemmän hajontaa. Yhtä urheilijaa lukuun ottamatta urheilijat saavat tietoa STLL:ltä, joka on pääasiassa myös urheilijoiden ensisijainen tiedonlähde. Taitoluisteluliiton lisäksi urheilijat saavat tietoa ADT:ltä ja ISU:ta. Lisäksi yksi urheilija ilmoittaa saavansa tietoa Suomen Olympiakomitealta.

Muodostelmaluistelijoiden keskuudessa valmentajan ja muiden tahojen merkitys korostuu, vaikka muodostelmaluistelijatkin saavat tietoa ADT:ltä ja STLL:ltä. Merkittävimpana muuna tahona urheilijat mainitsevat joukkueenjohtajan. Suurin osa urheilijoista ilmoittaa saavansa tietoa ADT:ltä ja puolet joukkueen valmentajalta. Alle puolet urheilijoista saa tietoa myös joukkueenjohtajalta ja STLL:ltä. Lisäksi muutama urheilija saa tietoa koulustaan. Yksittäiset urheilijat saavat tietoa myös muun muassa ISU:ta, joukkueen huoltajalta ja muilta joukkueen jäseniltä sekä omalta astmalääkäriltä. Ensisijainen tiedonlähde on suurimmalle osalle ADT ja jokin muu taho, tyypillisimmin joukkueenjohtaja. Niille urheilijoille, jotka saavat tietoa koulustaan, koulu on myös ensisijainen tiedonlähde. STLL sen sijaan on ensisijainen tiedonlähde vain yhdelle muodostelmaluistelijalle.

Kyselyyn vastanneista urheilijoista 18 ilmoittaa saavansa helposti **lisätietoa** itseään askarruttavista **antidopingasioista**. Viisi urheilijaa puolestaan ilmoittaa, ettei lisätietoa ole helposti saatavilla. Kaikki yksinluistelun A-maajoukkueen ja yhtä lukuun ottamatta B-maajoukkueen urheilijat kokevat saavansa lisätietoja helposti. Muodostelmaluistelijoista 10 saa lisätietoja helposti, mutta neljä ei. Alla olevasta kuvioista 4 käy ilmi tahot, joilta urheilijat saavat lisätietoa.

Kuvio 4. Tahot, joilta urheilijat saavat lisätietoa itseään askarruttavista antidopingasioista

A-maajoukkueen urheilijat saavat lisätietoa pääsääntöisesti ADT:ltä. B-maajoukkueen urheilijoista puolet saa lisätietoa ADT:ltä ja puolet STLL:ltä. Sen sijaan muodostelmaluistelijoista vain yksi saa lisätietoa ADT:ltä. Muut etsivät lisätietoa Internetistä tai saavat sitä muilta joukkueen jäseniltä, joukkueenjohtajalta tai valmentajalta. Noin puolet vastaajista ilmoittaa, että ensisijainen tiedonlähde ja se taho, jolta urheilija saa lisätietoa ovat samat.

19 urheilijaa kokee, että heillä on **riittävästi tietoa** itseään koskevista **antidopingasioista**. Neljä urheilijaa puolestaan ei koe omaavansa riittäviä tietoja. Sillä, mihin maajoukkueeseen urheilija kuuluu, ei ole merkitystä, sillä lisätietoja kaipaavat sekä yksi A- että B-maajoukkueen urheilija ja kaksi muodostelmaluistelijaa. Yksi urheilija ei erittele vastauksessaan, mitä lisätietoja hän kaipaa. Muut urheilijat sen sijaan kaipaavat tietoa olinpaikkatietojen ilmoittamismenettelystä ja ADAMSin käytöstä.

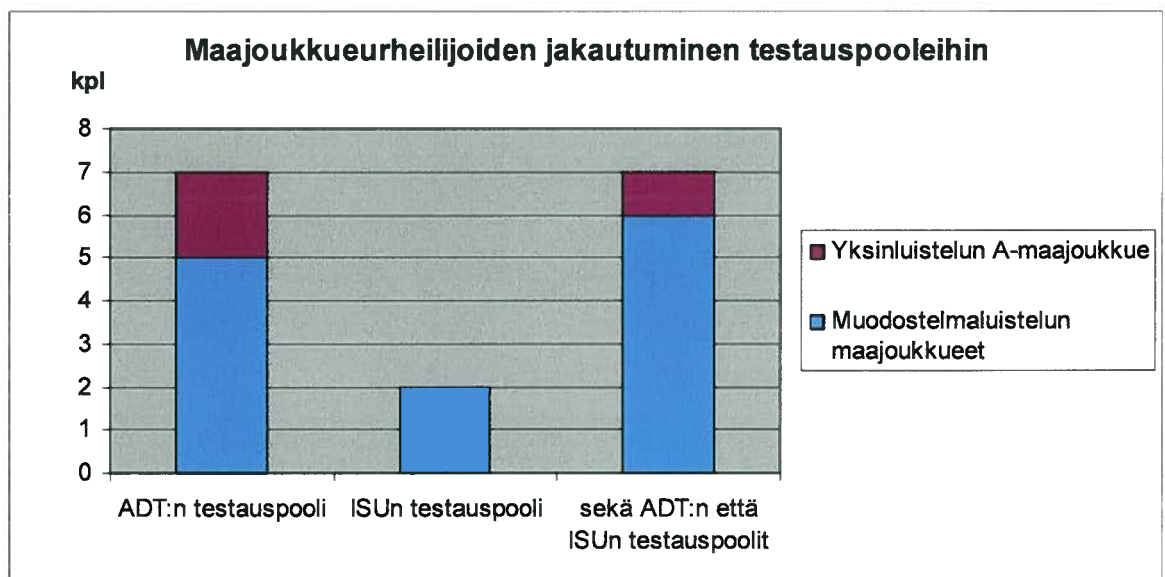
Kahta muodostelmaluistelijaa lukuun ottamatta **maajoukkueurheilijat ovat tyytyväisiä STLL:n antidopingtoimintaan**. Näiden kahden urheilijan lisäksi myös yksi liiton toimintaan tyytyväinen muodostelmaluistelija antoi ehdotuksia liiton toiminnan parantamiseksi. Jokainen ehdotuksia antanut urheilija toivoo liiton parantavan tiedotus- ja koulutustoimintaansa. Urheilijat toivoisivatkin saavansa enemmän tietoa asioista. Lisäksi urheilijat toivovat, että STLL:n toiminta olisi selkeämpää ja se kohdistettaisiin paremmin erilaisiin ryhmiin. ”Pelkillä esitteillä ei urheilija välttämättä saa kaikkea tarvittavaa tietoa.” Erityisesti kritiikkiä saa myös liiton koulutustoiminta, jota yksi urheilija kommentoi seuraavasti: ”Koulutus doping asioista saatiin vasta pyydetessä ADT:ltä, ei olisi huono asia jos liitto itse järjestäisi jonkinlaisen koulutustilaisuuden tai tarjoaisi mahdollisuuden edes parin vuoden välein.”

6.3.2 Testauspooli

Kyselylomake suunniteltiin ja välitettiin STLL:lle jo viime vuoden lopulla, joten vastausvaihtoehdot kysymykseen ”Mihin testauspooliin kuulut?”, eivät täysin vastaa nykyisiä vaihtoehtoja, sillä testauspoolijärjestelmä muuttui vuoden vaihteessa. Kyselylomakkeessa vastausvaihtoehtoja ovat ADT:n, ISUn ja sekä ADT:n että ISUn testauspoolit. Lisäksi vastausvaihtoehtoissa on luonnollisesti myös kohta ”En kuulu testauspooliin”. Testauspoolijärjestelmän muututtua kyselylomakkeessa olevat vastausvaihtoehdot vastaavat nykyisiä antidopingorganisaatioiden rekisteröityjä testauspooleja. Vaihtoehtoista siis puuttuu ADT:n II-pooli. Vaikka testauspoolijärjestelmä muuttui vuoden vaihteessa ADT:n ottaessa käyttöön kaksitasoisen poolijärjestelmän, urheilijoiden vastauksista selviää, kuuluuko urheilija ADT:n rekisteröityyn testauspooliin vai II-pooliin. Asia käy ilmi urheilijan vastauksesta kysymykseen, millä menetelmillä hän ilmoit-

taa olinpaikkatietojään. Jos urheilija ilmoittaa tietonsa ADAMSiin, hän ei voi kuulua ADT:n II-pooliin eikä vain ADT:n rekisteröityyn testauspooliin, sillä ADT ei ole vielä siirtynyt käyttämään ADAMSiä.

Kuten jo aikaisemmin on käynyt ilmi, kyselyyn vastanneista urheilijoista 16 kuuluu ja 7 ei kuulu testauspooliin. Tutkija on myös aikaisemmin eritellyt testauspooleihin kuulumisen tai kuulumattomuuden maajoukkueittain. Kuviosta 5 selviää tarkemmin maajoukkueurheilijoiden jakautuminen eri testauspooleihin. Koska kukaan B-maajoukkueen urheilijoista ei kuulu testauspooliin, B-maajoukkueen urheilijat luonnollisesti puuttuvat taulukosta.

Kuvio 5. Maajoukkueurheilijoiden jakautuminen eri testauspooleihin

Testauspooliin kuuluvista yksinluistelun A-maajoukkueen urheilijoista kaksi ilmoittaa kuuluvansa ADT:n testauspooliin ja yksi sekä ADT:n että ISUn testauspooleihin. Urheilijat, jotka ilmoittavat kuuluvansa vain ADT:n testauspooliin, kuuluvat urheilijoiden vastausten perusteella todellisuudessa ADT:n II-pooliin. Muodostelmaluistelijoista viisi ilmoittaa kuuluvansa ADT:n testauspooliin, kaksi ISUn testauspooliin ja kuusi sekä ADT:n että ISUn testauspooleihin. Urheilijoiden vastausten perusteella kaikki vain ADT:n testauspooliin kuuluvat urheilijat kuuluvat todellisuudessa ADT:n rekisteröityyn testauspooliin. Muodostelmaluistelijoiden vastaukset testauspooliin kuulumisesta jakautuvat siis kolmeen erilaiseen vaihtoehtoon. Muodostelmaluistelun maajoukkueita on kuitenkin vain kaksi, ja koska koko joukkue kuuluu aina samaan testauspooliin, urheilijoiden vastaukset testauspoolista tulisi jakautua vain kahteen erilaiseen vaihtoehtoon. Tähän problematiikkaan palataan jäljempänä tarkemmin.

Jokainen yksinluistelun A-maajoukkueen urheilija ilmoittaa **päivittävänsä olinpaikkatietonsa** itse. Muodostelmaluistelijoista osa päivittää olinpaikkatietonsa itse ja osassa tapauksista olinpaikkatiedot päivittää joukkueenjohtaja. Käytännössä vain kaksi urheilijaa huolehtii olinpaikkatiedoistaan täysin itse ja kahdessa tapauksessa tiedoista huolehtii nimenomaan joukkueenjohtaja. Loput yhdeksän urheilijaa ilmoittavat, että olinpaikkatietojen päivitys on sekä urheilijan että joukkueenjohtajan yhteistyötä. Ensisijainen tietojen päivittäjä on neljässä tapauksessa urheilija itse ja neljässä tapauksessa joukkueenjohtaja. Urheilijoiden vastausten perusteella näyttää siltä, että urheilijat ottavat yhä enenevässä määrin itse vastuuta omien olinpaikkatietojen päivittämisestä. Esimerkkinä mainittakoon erään urheilijan vastaus siihen, kuka olinpaikkatiedot ensisijaisesti päivittää. ”Tällä hetkellä minä. Alkukaudesta joukkueenjohtajamme hoiti päivittämiset kun kaikille ei ollut salasanoja.”

Urheilijat päivittävät olinpaikkatietojaan ADAMSiin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Tämä tarkoittaa sitä, että urheilijat kuuluvat ainakin ISUn rekisteröityyn testauspooliin. Yksinluistelun A-maajoukkueen urheilijoista ADAMSiä käyttää yksi urheilija, joka ilmoittaakin kuuluvansa sekä ADT:n että ISUn rekisteröityihin testauspooleihin. Yksi urheilija ilmoittaa käyttävänsä antidopingpassia ja yksi valmista lomaketta, sähköpostia ja tekstiviestiä. Nämä urheilijat kuuluvat ADT:n II-pooliin, sillä ADT:n rekisteröity testauspooli koostui vuoden alussa testauspoolijärjestelmässä tapahtuneiden muutosten myötä kansainvälisten lajiliittojen testauspooliurheilijoista, jotka siis käyttävät olinpaikkatietojen päivittämiseen ADAMSiä (Huotari, K 9.12.2008). Koska tutkimus toteutettiin vuoden alussa, niiden urheilijoiden, jotka eivät päivittäneet tietojaan ADAMSiin, voidaan olettaa kuuluvan ADT:n II-pooliin.

Kaikki testauspooliin kuuluvat muodostelmaluistelijat käyttävät olinpaikkatietojen päivittämiseen ADAMSiä. Lisäksi kaksi urheilijaa ilmoittaa käyttävänsä tietojen päivittämiseen sähköpostia ja tekstiviestiä. Urheilijat ilmoittavat olinpaikkatiedoistaan ensin sähköpostilla tai tekstiviestillä joukkueenjohtajalle, joka päivittää tiedot edelleen ADAMSiin. Sähköposti ja tekstiviesti toimivat siis vain apumenetelminä tietojen päivittämiseksi. Koska kaikki muodostelmaluistelijat käyttävät olinpaikkatietojen päivittämiseen ADAMSiä, urheilijoiden täytyy kuulua ainakin ISUn rekisteröityyn testauspooliin, sillä ADT ei voi vielä käyttää järjestelmää epäselvien tietosuojakysymysten vuoksi.

Kuten jo aikaisemmin kävi ilmi, muodostelmaluistelijoiden vastaukset siitä, mihin testauspooliin he kuuluvat, jakautuvat kolmeen vaihtoehtoon, vaikka muodostelmaluistelun maajoukkueita on vain kaksi. Koska kaikki urheilijat päivittävät tietonsa ADAMSiin, heidän tulee kuulua ISUn rekisteröityyn testauspooliin. Yksinomaan ADT:n rekisteröityyn testauspooliin kuulumi-

nen ei siis ole mahdollista, vaan urheilijat, jotka ilmoittivat kuuluvansa vain ADT:n testauspooliin, kuuluvat tosiasiaa sekä ADT:n että ISUn rekisteröityihin testauspooleihin. Koska suurin osa muodostelmaluistelijoista ilmoitti kuuluvansa joko vain ADT:n testauspooliin tai sekä ADT:n että ISUn testauspooleihin, myös niiden urheilijoiden, jotka ilmoittivat kuuluvansa vain ISUn testauspooliin, oletetaan kuuluvan sekä ADT:n että ISUn rekisteröityihin testauspooleihin. Tämä perustuu ISUn julkaisemiin tietoihin, joiden mukaan vain yksi suomalainen muodostelmajoukkue kuuluu ISUn rekisteröityyn testauspooliin (ISU 2009b). Näin ollen kaikki muodostelmaluistelijat, jotka kyselyn mukaan kuuluvat testauspooliin, kuuluvat sekä ADT:n että ISUn rekisteröityihin testauspooleihin. Testauspooleihin kuuluvien urheilijoiden vastausten perusteella saadaan näin vahvistus myös siihen, että kaikki kyselyyn vastanneet muodostelmaluistelijat kuuluvat yhtä urheilijaa lukuun ottamatta samaan muodostelmajoukkueeseen.

Käytännössä rekisteröityyn testauspooliin kuuluvien urheilijoiden olinpaikkatietojen ilmoittamisesta annetaan tarkat määräykset Kansainvälisessä testausstandardissa. Rekisteröityihin testauspooleihin kuuluva yksinluistelun A-maajoukkueen urheilija kuvaileekin tyypillistä päivitystapahtumaa testausstandardin säännösten mukaiseksi. ADT:n II-pooliin kuuluvien yksinluistelijoiden vastaukset puolestaan eroavat keskenään toisistaan, sillä urheilijat käyttävät eri menetelmiä tietojen päivittämiseen. Antidopingpassia käyttävän urheilijan kuvailema tyypillinen päivitys tapahtuu hyvin samalla tavalla kuin ADAMSia käytettäessä, sillä kyse on sähköisestä järjestelmästä, joka mahdollistaa reaaliaikaisen olinpaikkatietojen ilmoittamisen. Urheilija, joka käyttää olinpaikkatietojen päivittämiseen valmista lomaketta, sähköpostia ja tekstiviestiä, täyttää ADT:n valmiin lomakepohjan ja lähettää sen ADT:lle sähköpostitse. Mahdolliset muutokset olinpaikkatietoihin urheilija ilmoittaa joko sähköpostilla tai tekstiviestillä.

Muodostelmaluistelijoiden vastauksista käy ilmi, ettei urheilijoilla ole aikaisemmin ollut mahdollisuutta itse päivittää olinpaikkatietojaan ADAMSiin. ”Luistelijat eivät aluksi edes saaneet tunnuksia, joten päivittäminen itse ei ollut mahdollista. Lähitulevaisuudessa päivittäminen myös itse tietoja ja tarkoitus olisi että tulevaisuudessa olisi mahdollista itse päivittää omat olinpaikkatiedot.” Jokainen urheilija tulee siis saamaan omat tunnukset ADAMSiin. Urheilijoiden vastausten mukaan tunnuksia saadaan porrastetusti, sillä osa urheilijoista päivittää jo tietojaan itse ja osa ei. Tästä johtuukin, että olinpaikkatietojen päivitys tapahtuu muodostelmaluistelijoiden keskuudessa eri tavalla, vaikka urheilijat kuuluvat samaan joukkueeseen.

Kuten jo aikaisemmin on käynyt ilmi, olinpaikkatietoja päivittävät urheilijat itse, sekä urheilija että joukkueenjohtaja ja ainoastaan joukkueenjohtaja. Urheilijoiden vastausten mukaan ne urheilijat, jotka päivittävät olinpaikkatietojaan joko itse tai ensisijaisesti itse mutta yhdessä jouk-

kuueenjohtajan kanssa, huolehtivat itse olinpaikkatietojensa päivittämisestä ADAMSiin. Noin puolet muodostelmaluistelijoista kuuluu tähän ryhmään ja heillä on siis jo käytössään omat tunnukset ADAMSiin. He kuvailevatkin tyypillistä päivitystapahtumaa IST:n määräysten mukaiseksi.

Muiden muodostelmaluistelijoiden vastauksissa on enemmän eroavaisuuksia. Näillä urheilijoilla tarkoitetaan luonnollisesti niitä, jotka ovat ilmoittaneet joko vain joukkueenjohtajan tai ensisijaisesti joukkueenjohtajan päivittävän olinpaikkatietojaan. Kaksi urheilijaa ilmoittaa, että joukkueenjohtaja huolehtii edelleen pääosin urheilijoiden olinpaikkatietojen päivittämisestä. Näillä urheilijoilla on kuitenkin myös omat tunnukset ADAMSiin, sillä urheilijat kertovat päivittäneensä tietojaan myös itse. Loput urheilijat ilmoittavat olinpaikkatietonsa kuitenkin edelleen joukkueenjohtajalle esimerkiksi tekstiviestillä tai sähköpostilla ja joukkueenjohtaja päivittää urheilijoiden tiedot ADAMSiin. Yksi urheilija kuvailee tyypillistä päivitystapahtumaa jopa seuraavasti: ”En osaa sanoa, sillä pääasiassa joukkuejohtajamme päivittävät tietomme”.

Kukaan kyselyyn vastanneista, testauspooliin kuuluvista urheilijoista ei ole saanut **huomautusta yhteys- ja olinpaikkatietojen puutteellisuudesta tai tietojen ilmoittamisen laiminlyönnistä**. Luonnollisesti urheilijat saattavat kokea, että kyse on niin arkaluontoisesta asiasta, etteivät he halua kertoa mahdollisesta huomautuksesta. ADT:n mukaan Suomessa ei ole kuitenkaan ollut vielä yhtään tapausta, josta urheilijaa olisi sanktioitu olinpaikkatietomääräysten laiminlyönnistä, joten urheilijat eivät ole ainakaan syylistyneet dopingrikkomukseen (Huotari, K. 1.12.2008).

Urheilijoiden kokemukset testauspoolista vaihtelevat luonnollisesti sen mukaan, kuuluuko tai onko urheilija joskus kuulunut testauspooliin vai ei. Niillä urheilijoilla, jotka eivät ole koskaan kuuluneet testauspooliin, ei luonnollisesti ole kokemuksia poolista. Yksi urheilija jopa ilmoittaa, ettei hänellä ole edes tietoa pooleista; ”En ole tietoinen testauspooleista, olisi kiva saada tietoa niistä hiukan enemmän.” Niistä urheilijoista, jotka eivät tällä hetkellä kuulu testauspooliin, kaksi on kuitenkin joskus kuulunut. Toinen näistä urheilijoista on tyytyväinen testauspoolijärjestelmään ja toinen kritisoi olinpaikkatietojen ilmoittamisen hyödyllisyyttä, sillä häntä ei testattu kilpailujen ulkopuolella kertaakaan.

Kaikki edellä kuvatut kokemukset testauspooleista ovat tyypillisiä myös niiden urheilijoiden keskuudessa, jotka tällä hetkellä kuuluvat testauspooliin. Yksinluistelijat kokevat olinpaikkatietojen ilmoittamisen pääsääntöisesti tarpeellisenä ja välttämättömänä, mutta kuitenkin aikaa vievänä ja rasittavana. Muodostelmaluistelijoista noin puolet ilmoittaa, ettei heillä ole henkilö-

kohtaisia kokemuksia poolista, sillä joukkueenjohtaja on aikaisemmin huolehtinut urheilijoiden olinpaikkatietojen päivittämisestä. Osa urheilijoista kuuluu testauspooliin myös ensimmäistä kertaa, jolloin kokemuksia ei ole vielä karttunut tai niitä on urheilijoiden mukaan hyvin vähän. Tyypillisenä esimerkkinä kaikista urheilijoiden vastauksista mainittakoon erään urheilijan vastaus hänen omista kokemuksistaan; ”Olemme päivittäneet olinpaikkatietoja seitsemän kuukautta eikä ketään ole vielä testattu. En sanoisi, että minulla olisi paljon mitään kokemuksia. Kokemuksia on olinpaikkojen ilmoittamisesta, mikä ei ole ollut kovin miellyttävää, koska oli kiusallista kun joukkueenjohtaja joutui päivittämään tietoja jos ne vaihtuivat ja nyt kun itse niitä päivittää, se ei ole kovin kivaa koska nettisivut ovat mielestäni hankalat käyttää.” Yksi urheilija ilmoittaakin kaipaavansa lisätietoja ADAMSin käytöstä.

Edellä kuvattujen kokemusten lisäksi muutaman muodostelmaluistelijan kokemukset testauspoolista ovat positiivisia ja muutaman negatiivisia. Positiiviset kokemukset ovat yleisluontoisia eivätkä ne kohdistu mihinkään tiettyyn testauspoolin osa-alueeseen. Negatiiviset kokemukset sen sijaan liittyvät olinpaikkatietojen päivittämiseen, jota pidetään hankalana ja epäselvänä. ”Tietojen päivittäminen oli suurimman osan vuodesta hankalaa, sillä joukkueelle ei annettu tunnuksia, vaan yksi ihminen joutui päivittämään kaikkien tiedot. Näin ollen myös tietojen vaihtaminen äkillisten muutosten takia oli hankalaa, sillä aina piti erikseen olla yhteydessä päivittäjään.” Erityisen vaikeana pidetään ADAMSin käyttöä. Eräs urheilija vastasikin kysymykseen kokemuksistaan seuraavasti: ”Joukkueoverini oli lähettänyt joukkuelaisilleni yksityiskohdalliset kuvin varustetut ohjeet siitä miten päivitys tehdään. Se oli todella monimutkaista ja hankalaa ja vei hyvistä ohjeista huolimatta paljon aikaa. Ilman kaverini tekemiä ohjeita se olisi ollut vielä paljon hankalampaa.”

Urheilijoiden mielipiteisiin yhteys- ja olinpaikkatietojen ilmoittamisesta vaikuttaa keskeisesti se, onko urheilijoilla kokemuksia testauspoolista ja kuuluvatko tai ovatko urheilijat joskus kuuluneet testauspooliin. Yhtä urheilijaa lukuun ottamatta ne, jotka eivät tällä hetkellä kuulu testauspooliin, ovat sitä mieltä, että olinpaikkatietojen ilmoittaminen on tärkeää ja se kuuluu huippu-urheilijan arkeen. Tähän ryhmään kuuluu myös neljä muodostelmaluistelijaa. Erään muodostelmaluistelijan vastaus kuuluu seuraavasti: ” Ihan okei, ei se paljon muuta elämää rajoita. Suomenkieliset ohjeet ADAMSiin olisi ihan hyvät. Olen ilmoittanut olinpaikkani nyt n. 6 ja puolen kuukauden ajan eikä vielä kukaan ole ollut koulutusta ADAMSin käytöstä, vaikka monta kertaa on sellaista luvattu. On tosi epärealistista, jos tulee huomautus olinpaikkatietojen puutteellisuudesta, jos en ole osannut päivittää tietoja oikein sen takia, ettei ole ollut minkäänlaista koulutusta systeemin käyttöön liittyen.”

Testauspooliin kuuluvat urheilijat eivät pääsääntöisesti pidä olinpaikkatietojen ilmoittamisesta, mutta he kuitenkin alistuvat kohtaloonsa. Yksinluistelun A-maajoukkueen urheilijoiden mielestä olinpaikkatietojen päivittäminen on aikaa vievää ja turhauttavaa. Lisäksi eräs urheilija vastaa kysymykseen mielipiteestään seuraavasti: ”Urheilijalle se on joskus erittäin rasittavaa mieltä, kun pitää itse täyttää.”

Muodostelmaluistelijat kritisoivat olinpaikkatietojen ilmoittamista enemmän, vaikka hekin pitivät testauspoolijärjestelmää jokseenkin tärkeänä. Urheilijoiden mielestä, joukkuekohtaisten olinpaikkatietojen ilmoittaminen tulisi kuitenkin riittää. Lisäksi olinpaikkatietojen ilmoittaminen on urheilijoiden mielestä ”Vaikeaa etukäteen, toki pidemmät/kauemmas ulottuvat matkat on hyvä ilmoittaa, mutta kotitienoilla on vaikea tietää menemisiään jo paljon etukäteen.” Urheilijoiden mielestä olinpaikkatietojen päivittäminen kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan on siis aikaa vievää ja turhauttavaa. Muodostelmaluistelijat kritisoivat myös testauspoolin todellista hyötyä. ”Periaatteessa kait päivittäminen on hyvä asia, mutta onko siitä käytännössä hyötyä, kun ketään ei ole testattu edes kisoissa?”

Yksi urheilija pitää olinpaikkatietojen ilmoittamista jopa yksinkertaisesti tarpeettomana; ”Se on mielestäni vaikuttanut turhulta. Testauksia tulee niin harvoin, että mielummin vaikka yksikin tunti viikossa riittäisi, tai joukkueella harjoitusaikojen ilmoittaminen tai vain kisoissa testaaminen. On ärsyttävää kun kauan etukäteen täytyy mieltä että missähän mahdan olla milloinkin ja kaikki suunnitelmat pitäisi olla etukäteen selvillä ja jos tiedot sitten muuttuvat, muuttaminen on hankalaa.”

7 Päätelmät

Urheilun luonteen muuttuminen tulee hyvin todennäköisesti lisäämään sekä kansallisen että ylikansallisen lainsäädännön merkitystä. Urheilutoiminnan saattaminen EU:n toimivallan alaiseksi on kuitenkin ristiriitaista, kun samalla urheilun itsesääntelylle annetaan yhä suurempi merkitys. Esimerkkinä tästä mainittakoon UNESCO:n kansainvälinen dopingin vastainen yleissopimus, jolla sopimuksen allekirjoittaneet valtiot ovat tunnustaneet WADAn aseman itsenäisenä ja riippumattomana urheilujärjestönä. Tällä hetkellä urheilutoiminnan sääntelyjärjestelmä perustuu kuitenkin urheilujärjestöjen itsesääntelyyn, jossa keskeisessä asemassa ovat urheilujärjestöjen säännöt ja urheilutoiminnan eri toimijoiden väliset sopimussuhteet.

Suomen Taitoluisteluliiton ja maajoukkueurheilijan välisessä suhteessa **sopimussuhteen merkitys** on olennainen, sillä lajiliitolla ei ole oikeudellista toimivaltaa antaa maajoukkueurheilijoita sitovia sääntömääräyksiä. Keskeisin sopimus STLL:n ja maajoukkueurheilijan välillä on valmennustukisopimus, jonka avulla STLL saattaa urheilijan muun muassa tarvittavien sääntömääräysten piiriin. Tutkimuksen kohteena oleva sopimus onkin hyvin tyypillinen valmennustukisopimus, sillä se kattaa kaikki urheiluoikeudessa valmennustukisopimukselle määritellyt tyypilliset piirteet. Lisäksi sopimusehtojen laadinnassa on selkeästi otettu huomioon sopimussääntelylle tyypilliset ongelmat. Tästäkin huolimatta sopimussuhde on väistämättä epätasapainoinen, sillä urheilijalla ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa lajiliiton laatimiin sopimusehtoihin. Mitä epätasapainoisempia sopimusehdot ovat, sitä todennäköisemmin ne ovat kohtuuttomia urheilijalle.

Antidopingia koskevia sopimusehtoja voidaan lähtökohtaisesti pitää tavanomaisina ja täten kohtuullisina, sillä kaikki huippu-urheilijat on tarkoitus saattaa antidopingsäännösten piiriin puhtaana ja tasavertaisen kilpailun takaamiseksi. Jotta valmennustukisopimuksen sopimusehdot olisivat kohtuullisia, niiden tulee olla antidopingsäännösten kanssa yhdenmukaiset.

7.1 Antidoping

Tutkimuksen kohteena olevan maajoukkueurheilijan valmennustukisopimuksen antidopingia koskevat sopimusehdot on selkeästi laadittu Suomen Taitoluisteluliiton ja Suomen Antidopingtoimikunnan välistä suhdetta silmällä pitäen. Tämä johtunee siitä, ettei STLL ole ADT:n jäsen. Lisäksi Kansainvälinen luisteluliitto velvoittaa jäsenjärjestöjään antidopingasioissa. Koska STLL ei ole antidopingorganisaatio ja ADT on vastuussa kansallisesta antidopingtoiminnasta, STLL huolehtii ISUn asettamista velvoitteistaan yhdessä ADT:n kanssa. Tämä

näkyvät myös valmennustukisopimuksen sopimusehdoissa. Joiltain osin sopimuslausekkeet ovatkin sanamuodoiltaan jopa täsmälleen samanlaisia kuin Suomen antidopingsäännösten pykälät. Vaikka STLL on ISUn jäsen ja se on ottanut ISUn antidopingsäännösten sellaisenaan osaksi omia antidopingsääntöjään, ISUn merkitystä sopimusehdoissa ei sovi unohtaa. Koska sekä ADT:n että ISUn antidopingsäännöt perustuvat Maailman antidopingsäännösten, säännöt ovat luonnollisesti keskenään hyvin samanlaisia. ISUn säännöt velvoittaa kuitenkin kansainvälisellä tasolla urheilevia maajoukkueurheilijoita, joten sopimusehdoissa olisi hyvä painottaa myös ISUn asemaa. Tämä varmistaisi sopimusehtojen kohtuullisuutta urheilijan kannalta.

Maajoukkueurheilijoiden sitouttaminen sopimuksessa eriteltyihin eri järjestöjen antidopingsäännöksiin on hyvin perusteltua. **Noudatettavia säännöksiä** koskevat sopimuslausekkeet, joiden mukaan urheilija on itse vastuussa antidopingsäännösten sisältöön tutustumisesta, ovat sen sijaan periaatteessa tarpeettomia. Ilman niitäkin urheilija on maailman antidopingsäännösten perusteella velvollinen perehtymään häntä velvoittaviin antidopingsäännöksiin ja niihin sisältyviin menettelytapoihin. STLL:llä on kuitenkin valmennustukisopimuksen vahvempana sopijapuolena informointivelvollisuus urheilijaa kohtaan. STLL vaikuttaakin täyttävän tätä velvollisuuttaan osittain mainittujen sopimusehtojen avulla. Toisaalta ehdoissa voidaan nähdä myös ongelmia, sillä STLL:n tehtävänä on kouluttaa ja opastaa urheilijoita antidopingsäännöissä ja menettelytavoissa. Tätä tehtävää STLL ei voi siirtää urheilijoille. Mainitut sopimuslausekkeet voidaan joissain tapauksissa katsoa urheilijan vastuun korostamiseksi ja STLL:n velvoitteiden siirtämiseksi urheilijalle. Tällaisissa tilanteissa saattaa jopa herätä kysymys sopimuslausekkeiden kohtuuttomuudesta.

Dopingtestausta koskevat sopimuslausekkeet ovat sellaisinaan antidopingsäännösten mukaiset, mutta ne ovat kuitenkin jokseenkin puutteelliset. Sopimuksessa määritellään kattavasti kaikki tahot, joilla on oikeus urheilijoiden testaamiseen. Suomen Antidopingtoimikunnan oikeudet on selvitetty sopimuksessa hyvinkin yksityiskohtaisesti. Sen sijaan muiden testausoikeuden omaavien antidopingorganisaatioiden oikeudet ovat hieman puutteellisia. Sopimuksen mukaan muilla tahoilla on oikeus urheilijan testaamiseen vain kilpailujen ulkopuolella. Maailman antidopingsäännösten mukaan kaikilla testausoikeuden omaavilla antidopingorganisaatioilla on kuitenkin oikeus kilpailutestaukseen silloin, kun kyseessä oleva organisaatio toimii kilpailujen järjestäjänä tai kun kilpailun järjestäjän kanssa on erikseen sovittu kilpailutestien tekemisestä. Näin ollen myös muilla antidopingorganisaatioilla voi olla oikeus urheilijan testaamiseen kilpailutilanteissa. Käytännössä ainakin ISUn ja KOK:n osalta sopimuslausekkeissa

olisi hyvä mainita organisaatioiden oikeus tehdä ja teettää myös kilpailutestejä, sillä maajoukkueurheilijat osallistuvat ainakin ISUn ja mahdollisesti myös KOK:n alaisiin kilpailuihin.

Testausoikeuksien lisäksi dopingtestausta koskevat sopimusehdot sisältävät myös lausekkeen ADT:n oikeudesta luovuttaa urheilijan dopingtestitulokset WADAlle, kansainväliselle lajiliitolle ja urheilijan lajiliitolle. Lauseke on perusteltu, mutta tässäkin muiden antidopingorganisaatioiden oikeuksia ei sovi unohtaa. WADC:n mukaan jokainen dopingtestituloksen käsittelystä vastuussa oleva antidopingorganisaatio on velvollinen ilmoittamaan testituloksesta urheilijan kansalliselle lajiliitolle, jos urheilijan epäillään syyllistyneen dopingrikkomukseen.

Yhteys- ja olinpaikkatietoja koskevat sopimuslausekkeet ovat kokonaisuudessaan jokseenkin harhaanjohtavia, sillä kaikki maajoukkueurheilijat eivät ole velvollisia ilmoittamaan olinpaikkatietojaan. Olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuus on vain niillä urheilijoilla, jotka kuuluvat joko ADT:n tai ISUn rekisteröityyn testauspooliin tai ADT:n II-pooliin. Sopimuslausekkeet ovat kuitenkin pääsääntöisesti antidopingsäännösten mukaiset. Poikkeuksen muodostaa dopingrikkomuksesta määrättävä enimmäisrangaistus, joka on sopimuksen mukaan vain kolmen kuukauden urheilun toimintakielto. Antidopingsäännösten mukainen enimmäisrangaistus on sen sijaan kahden vuoden urheilun toimintakielto. Koska dopingrikkomuksesta määrättävä enimmäisrangaistus ei ole antidopingsäännösten mukainen, mahdollinen enimmäisrangaistuksen määrääminen johtaa ongelmiin. Sopimusoikeudessa vallitsevien yleisten oppien mukaan urheilijalle tulisi määrätä valmennustukisopimuksen mukainen enimmäisrangaistus, sillä se on urheilijan kannalta edullisempi. Mikäli STLL määräisi urheilijalle vain kolmen kuukauden urheilun toimintakiellon, se syylistyisi itse antidopingsääntöjen rikkomiseen.

Riitujen ratkaisua koskevat sopimuslausekkeet ovat myös antidopingsäännösten mukaiset pientä kauneusvirhettä lukuun ottamatta. Tämä virhe on ISUn puuttuminen niistä tahoista, joilla on oikeus valittaa antidopingsäännösten perusteella tehdystä päätöksestä. Sopimuslausekkeen mukaan valittajana voi olla muun muassa asianosainen urheilujärjestö tai muu kurinpitovaltaa käyttävä yhteisö. Oletettavasti ISUn on katsottu kuuluvan näihin tahoihin. Antidopingsäännöt erottelevat kuitenkin kaikki muutoksenhakuun oikeuden omaavat tahot hyvin yksityiskohtaisesti, sillä muiden antidopingorganisaatioiden on otettava WADC:n säännökset muutoksenhakijoista osaksi omia antidopingsääntöjään ilman oleellisia muutoksia. Asianomainen kansainvälinen lajiliitto on mainittu WADC:n ja täten myös muiden antidopingorganisaatioiden säännöissä erikseen, joten ISUn lisääminen valmennustukisopimuksen sopimuslausekkeeseen olisi perusteltua.

Muuten riitojen ratkaisua koskevat sopimusehdot ovat antidopingsäännösten mukaiset. Sopimusehdot on kuitenkin laadittu vain kansallisen antidopingsäännösten perusteella ratkaisuvia tapauksia silmällä pitäen. Koska maajoukkueurheilijat osallistuvat myös ISUn alaisiin kansainvälisiin kilpailuihin, ISUn säännösten mukainen muutoksenhakuprosessi olisi hyvä liittää sopimukseen. Mikäli näin ei kuitenkaan haluta tehdä, prosessista olisi hyvä ainakin tiedottaa urheilijoille.

Kokonaisuudessaan valmennustukisopimuksen antidopingia koskevat sopimusehdot ovat siis pääosin antidopingsäännösten mukaiset ja näin ollen myös kohtuulliset. Ainoan merkittävän poikkeuksen muodostaa olinpaikkatietomääräysten laiminlyönnistä määrättävä enimmäisrangaistus. Muilta osin sopimusehdot kaipaavat vain pieniä tarkennuksia tai urheilijoiden informointia sopimusehdoista.

7.2 Testauspooliurheilijoiden tavoitettavuuden seuranta

Empiirisen tutkimuksen ensisijaisena tarkoituksena oli selvittää, miten testauspooleihin kuuluvat urheilijat, erityisesti muodostelmaluistelijat, ovat käytännössä dopingtestaajien tavoitettavissa. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin urheilijoiden mielipiteitä olinpaikkatietojen päivittämisestä ja Suomen Taitoluisteluliiton antidopingtoiminnasta. Tutkija pyrki selvittämään, ovatko urheilijat tyytyväisiä STLL:n antidopingtoimintaan ja mitä testauspooliin liittyviä velvoitteita STLL:lle voitaisiin siirtää.

Tutkimustulosten mukaan tieto antidopingasioista on pääsääntöisesti helposti saatavilla ja suurin osa urheilijoista kokeekin omaavansa riittävät tiedot itseään koskevista antidopingasioista. Lisäksi **urheilijat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä STLL:n antidopingtoimintaan**, vaikka urheilijat saavatkin tietoa antidopingasioista ensisijaisesti muualta. Erityisesti yksinluistelijat korostavat STLL:n merkitystä tiedonlähteenä ja yhteistyökumppanina. Muodostelmaluistelijoille STLL:n merkitys on sen sijaan vähäisempi. Liiton toimintaan tyytymättömät urheilijat ovatkin juuri muodostelmaluistelijoita, jotka eivät koe saavansa STLL:ltä riittävästi tukea ja tietoa. Urheilijoiden ehdotukset STLL:n antidopingtoiminnan parantamiseksi kohdistuvat liiton tärkeimpään tehtävään, nimittäin tiedotus- ja koulutustoimintaan.

Tutkimus osoitti, **etteivät kaikki maajoukkueurheilijat kuulu testauspooliin**, vaikka jokainen urheilija varmasti täyttää ainakin ADT:n II-poolin valintakriteerit. Testauspooleihin näyttääkin kuuluvan tällä hetkellä vain maajoukkueurheilijoiden terävin kärki, sillä esimerkiksi yksinluistelun B-maajoukkueen urheilijoista kukaan ei kuulu testauspooliin. Yksinluistelijoiden

vastaukset testauspooliin kuulumisesta ovat kiistattomat ja selkeät. Sen sijaan muodostelmaluistelijoiden vastaukset siitä, mihin testauspooliin he kuuluvat, ovat hälyttävät. Urheilijat eivät selkeästi tiedä, mihin testauspooliin he todellisuudessa kuuluvat, sillä samaan joukkueeseen kuuluvien urheilijoiden vastauksien perusteella osa urheilijoista kuuluisi vain ADT:n, osa vain ISUn ja osa molempien tahojen rekisteröityihin testauspooleihin. Todellisuudessa saman joukkueen jäsenet kuuluvat aina samaan testauspooliin. Tietämättömyydestä huolimatta urheilijat täyttävät olinpaikkatietoja koskevat ilmoitusvelvoitteensa antidopingorganisaatioiden vaatimalla tavalla eikä velvoitteiden noudattamisessa ole ongelmia.

Tutkimustulosten perusteella voidaankin todeta, **että jokainen urheilija täyttää olinpaikkatietoja koskevat velvoitteensa antidopingorganisaatioiden vaatimalla tavalla.** Näin ollen jokainen urheilija on myös dopingtestaajien tavoitettavissa koko ajan. Muodostelmaluistelijoiden vastaukset olinpaikkatietojen ilmoittamisesta vaihtelevat kuitenkin suuresti, sillä kaikilla urheilijoilla ei ole vielä henkilökohtaisia tunnuksia ADAMSiin. Urheilijoiden olinpaikkatiedoista huolehtii siis joissain tapauksissa vielä joukkueenjohtaja. Jokainen urheilija tulee kuitenkin saamaan tunnuksen, joten muodostelmaluistelijat ovat siirtymässä keskitetystä olinpaikkatietojen ilmoittamisesta kohti henkilökohtaista ilmoittamista. Tämä on tietenkin ymmärrettävää, sillä urheilijat ovat henkilökohtaisesti vastuussa olinpaikkatiedoistaan. Lisäksi olinpaikkatietomääräykset tiukentuivat ja tarkentuivat uuden antidopingsäännösten astuttua voimaan vuoden vaihteessa.

Urheilijoiden kokemukset testauspoolista riippuvat siitä, kuuluuko tai onko urheilija joskus kuulunut testauspooliin vai ei. Niillä urheilijoilla, jotka eivät ole koskaan kuuluneet testauspooliin, ei luonnollisesti ole kokemuksia poolista. Tutkimuksen mukaan myös puolet muodostelmaluistelijoista kokee, ettei heillä ole henkilökohtaisia kokemuksia poolista tai että kokemukset ovat hyvin vähäiset. Tämä johtuu luonnollisesti siitä, että joukkueenjohtaja on aikaisemmin huolehtinut urheilijoiden olinpaikkatietojen päivittämisestä. Muuten urheilijoiden kokemukset jakautuvat pääsääntöisesti positiivisiin ja negatiivisiin. Muutaman urheilijan kokemukset testauspoolista ovat positiivisia. Suurin osa urheilijoista pitää kuitenkin olinpaikkatietojen ilmoittamista aikaa vievänä, turhauttavana ja hankalana. Muodostelmaluistelijat kritisoivat erityisesti ADAMSin käytettävyyttä.

Tutkimuksen mukaan urheilijoiden kokemukset vaikuttavat keskeisesti **urheilijoiden mielipiteisiin** olinpaikkatietojen ilmoittamisesta. Ne urheilijat, joilla ei ole kokemuksia testauspoolista, ovat pääsääntöisesti sitä mieltä, että olinpaikkatietojen ilmoittaminen kuuluu huippu-urheilijan arkeen. Muut urheilijat alistuvat kohtaloonsa, vaikka suurin osa kritisoikin olinpaik-

katiетоjen ilmoittamista. Urheilijat kritisoivat erityisesti tietojen ilmoittamista pitkäksi aikaa kerrallaan. Muodostelmaluistelijat ovat myös sitä mieltä, että joukkuekohtaisten tietojen ilmoittaminen tulisi riittää. Lisäksi muodostelmaluistelijat kritisoivat testauspoolin todellista hyötyä, kun urheilijoita ei ole testattu edes kilpailuissa.

Tutkimustulosten perusteella **tutkija ei vielä siirtäisi testauspooliin liittyviä velvoitteita STLL:lle**, sillä uudesta antidopingsäännöstöstä ja siihen liittyvistä säännöistä ja määräyksistä ei ole vielä kovinkaan paljon käytännön kokemuksia. Sen sijaan STLL:n tulisi huolehtia tiedotus- ja koulutusvelvoitteestaan paremmin. Erityisesti muodostelmaluistelijat kaipaavat STLL:ltä enemmän tukea antidopingasioissa. Tutkimustulosten mukaan urheilijat kaipaavat erityisesti lisää tietoa olinpaikkatietojen ilmoittamisesta ja koulutusta ADAMSin käytöstä.

Tutkimuksessa onnistuttiin selvittämään, miten testauspooliurheilijoiden, erityisesti muodostelmaluistelijoiden, tavoitettavuuden seuranta käytännössä toteutuu. Lisäksi urheilijoiden mielipiteet antoivat arvokasta tietoa muun muassa STLL:n antidopingtoiminnasta. Lomakehaastattelu oli tutkimusmenetelmänä riittävä, vaikka henkilökohtaisilla haastatteluilla olisi voitu saada vieläkin yksityiskohtaisempaa ja tarkempaa tietoa muun muassa siitä, mitä testauspooliin liittyviä velvoitteita STLL:lle voitaisiin siirtää. Henkilökohtaisten haastattelujen toteutus olisi kuitenkin vienyt kohtuuttoman paljon aikaa opinnäytetyöstä, jossa empiirisen tutkimuksen tarkoitus on vain lisäarvon tuottaminen. Lisäksi lomakehaastattelu mahdollisti kaikkien yksin- ja muodostelmaluistelijoiden ottamisen kohderyhmään, jolloin tutkimusmateriaali on riittävän kattava tulosten yleistettävyyttä ajatellen. Toisaalta henkilökohtaisten haastattelujen avulla tutkija olisi saanut kattavampaa tietoa myös toisesta muodostelmaluistelun maajoukkueesta. Nythän kyselyyn vastanneet muodostelmaluistelijat olivat yhtä lukuun ottamatta saman maajoukkueen jäseniä.

Lähteet

ADT. Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Puhtaasti paras. Yleisesite ADT:n toiminnasta. Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Helsinki.

ADT 2009a. Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Kansainvälinen antidopingtoimisto WADA. Luettavissa: <http://www.antidoping.fi/view.cfm?page=7BE4F5C9-146E-4F78-A7FF-505ADE3E44C1>. Luettu: 4.2.2009.

ADT 2009b. Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Antidopingsanakirja. Luettavissa: <http://www.antidoping.fi/view.cfm?page=F93F2651-5AE5-4289-A3BE-C9AFD33CF035>. Luettu: 8.3.2009.

ADT 2009c. Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Lajiliittojen antidopingtyö. Luettavissa: <http://www.antidoping.fi/view.cfm?page=75AB7606-725E-4CAE-B89D-7E15C8561FCF>. Luettu: 25.3.2009.

ADT 2009d. Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Antidopingohjelmat. Luettavissa: <http://www.antidoping.fi/view.cfm?page=F71D2ED3-3196-4556-AFBB-316BC8B198F4>. Luettu: 25.3.2009.

ADT 2009e. Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Testauspooli. Luettavissa: <http://www.antidoping.fi/view.cfm?page=F3CDC6BD-3CE0-41ED-938D-915974484527>. Luettu: 29.3.2009.

Edustusurheilijan sopimus. Kansainvälisiin kilpailuihin osallistuvan edustusurheilijan sopimus. Suomen Taitoluisteluliiton sopimus pohja. Salainen.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7.painos. Vastapaino. Tampere.

European Commission 2008. Sport and the European Union. Luettavissa: http://ec.europa.eu/sport/about/about23_en.htm. Luettu: 6.1.2009.

Euroopan Yhteisöjen Komissio 2007. Valkoinen kirja. Urheilun valkoinen kirja. KOM(2007) 391 lopullinen. Luettavissa: http://ec.europa.eu/sport/white-paper/doc/wp_on_sport_fi.pdf.
Luettu: 6.1.2009.

Halila, H. 2006. Oikeudellistuva urheilu. Talentum Media Oy. Helsinki.

Halila, H. & Hemmo, M. 2008. Sopimustyytit. 2., uudistettu painos. Talentum Media Oy. Helsinki.

Halila, H. & Tarasti, L. 2006. Yhdistysoikeus. Kolmas, uudistettu painos. Talentum Media Oy. Helsinki.

Hallituksen esitys Eduskunnalle kansainvälisen dopingin vastaisen yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 191/2006.

Hemmo, M. 2003a. Sopimusoikeus I. Toinen, uudistettu painos. Talentum Media Oy. Helsinki.

Hemmo, M. 2003b. Sopimusoikeus II. Toinen, uudistettu painos. Talentum Media Oy. Helsinki.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki University Press. Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki.

Huotari, K. 1.12.2008. Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Testauspäällikkö. Haastattelu 1.12.2008.

Huotari, K. 9.12.2008. Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Testauspäällikkö. Lajiliittojen antidopingtilaisuus 9.12.2008.

Huotari, K. 10.12.2008. Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Testauspäällikkö. Sähköposti 10.12.2008.

Huotari, K. 12.1.2009. Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Testauspäällikkö. Sähköposti 12.1.2009.

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa. Talentum Media Oy. Helsinki.

IST. International Standard for Testing 2009.

ISU Anti-Doping Procedures to the ISU Anti-Doping Rules. Communication No. 1547.

ISU Anti-Doping Rules. Communication No. 1549.

ISU Constitution and General Regulations 2008.

ISU 2009a. International Skating Union. History. Luettavissa:

<http://www.isu.org/vsite/vcontent/page/custom/0,8510,4844-130844-132152-20256-74409-custom-item,00.html>. Luettu: 7.1.2009.

ISU 2009b. International Skating Union. Clean Sport/Medical. ISU Registered Testing Pool 2008–2009. Luettavissa: <http://www.isu.org/vsite/vfile/page/fileurl/0,11040,4844-189608-206831-135968-0-file,00.pdf>. Luettu: 21.4.2009.

Kasurinen, A.-L. 1990. Esipuhe. Teoksessa Suomen Antidoping-toimikunta (toim.). Let's Stop Doping, s. 1–2. Suomen Antidoping-toimikunta. Helsinki.

Krouvila, P. 9.12.2008. Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Pääsihteeri. Lajiliittojen antidopingtilaisuus 9.12.2008.

Laki holhoustoimesta 1.4.1999/442.

Laki kansainvälisen dopingin vastaisen yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 1243/2006.

Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 13.6.1929/228.

Lissabonin sopimus. Lissabonin sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta, allekirjoitettu Lissabonissa 13 päivänä joulukuuta 2007. Euroopan unionin virallinen lehti C306/01, 17.12.2007, s. 1–230.

Mäkipää, E. 1985. Dopingin oikeudellisesta sääntelystä. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Helsinki.

OM 2009. Opetusministeriö. Liikuntajärjestöjen toiminta-avustukset 2009. Luettavissa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Liikunta/liikuntapolitiikka/avustukset/liikuntajajjestoet/myoennetyt/liitteet/Liikuntajajjestot2009.pdf>. Luettu: 27.3.2009.

Palkama, M. 25.11.2008. Suomen Taitoluisteluliitto ry. Koulutuspäällikkö. Sähköposti 25.11.2008.

Rasila, S. 9.12.2008. Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Koulutussuunnittelija. Lajiliittojen antidopingtilaisuus 9.12.2008.

Rauste, O. 1997. Urheiluoikeus. Lakimiesliiton kustannus. Helsinki.

SLU 2009. Suomen Liikunta ja Urheilu ry. Suomen Liikunta ja Urheilu. Luettavissa: <http://www.slu.fi/slu-esittely/>. Luettu: 5.1.2009.

STLL 2005–2009a. Suomen Taitoluisteluliitto ry. Suomen Taitoluisteluliiton toimintasäännöt. Luettavissa: http://www.stll.fi/liitto_ja_seurat/toimintasaannot/. Luettu: 7.1.2009.

STLL 2005–2009b. Suomen Taitoluisteluliitto ry. Liitto ja Seurat. Luettavissa: http://www.stll.fi/liitto_ja_seurat/. Luettu: 7.1.2009.

STLL 2005–2009c. Suomen Taitoluisteluliitto ry. Maajoukkueet. Luettavissa: <http://www.stll.fi/taitoluistelu/kilpaurheilutoiminta/maajoukkueet/>. Luettu: 4.2.2009.

STLL 2005–2009d. Suomen Taitoluisteluliitto ry. Maajoukkueet. Rockettes. Luettavissa: <http://www.stll.fi/taitoluistelu/kilpaurheilutoiminta/maajoukkueet/rockettes/>. Luettu: 21.4.2009.

STLL 2005-2009e. Suomen Taitoluisteluliitto ry. Maajoukkueet. Marigold IceUnity. Luettavissa: http://www.stll.fi/taitoluistelu/kilpaurheilutoiminta/maajoukkueet/marigold_iceunity/. Luettu: 21.4.2009.

STLL 2008. Suomen Taitoluisteluliitto r.y. Sääntökirja nro 20. 1.7.2008–30.6.2010. Suomen Taitoluisteluliitto r.y. Helsinki.

STT-Reuters-DPA 2009. Olinpaikkasääntö suututtaa urheilijoita. Helsingin Sanomat 22.4.2009, s. B12.

Suomen antidopingsäännöstö 2009.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Suomen Pesäpalloliitto ry 2004. Toimintasäännöt. Luettavissa: <http://www.pesis.fi/pesapalloliitto/toimintasaannot/>. Luettu: 7.1.2009.

Tarasti, L. 2004a. Doping. Teoksessa Aaltonen, K. (toim.). Urheilun ja liikunnan oikeus käytännössä. s. 205–229. Tietosanoma Oy. Helsinki.

Tarasti, L. 2004b. Maailman antidopingsäännöstö WADC ja sen soveltaminen. Urheilua ja oikeus 2004, s. 246–266.

Tarasti, L. 2008. Kansainvälisistä urheilujärjestöistä. Urheilu ja oikeus 2008, s. 168–179.

Tiitinen, K.-P. 9.12.2008. Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry. Puheenjohtaja. Lajiliittojen antidopingtilaisuus 9.12.2008.

Valmennustukisopimus. Maajoukkueurheilijan valmennustukisopimus kaudelle 2008–2009. Suomen Taitoluisteluliiton sopimus pohja. Salainen.

Viertola, J. 2005. Urheilijan yksityiselämän suojasta urheilun dopingvalvonnassa. Urheilu ja oikeus 2005, s. 102–116.

Viertola, J. 2006. Onko urheilun dopingvalvonta yhdistystoimintaa vai julkinen hallintotehtävä? Urheilu ja oikeus 2006, s. 77–88.

Viertola, J. 2007. Antidopingsäännöt uudistuvat - mikä muuttuu. *Urheilu ja oikeus* 2007, s. 83–93.

Wilhelmsson, T. 2008. *Vakiosopimus ja kohtuuttomat sopimusehdot*. Kolmas, uudistettu painos. Talentum Media Oy. Helsinki.

WADA 2009a. World Anti-Doping Agency. play true. Luettavissa: http://www.wada-ama.org/rtecontent/document/WADA_Brochure_eng_fr_sp.pdf. Luettu: 15.3.2009.

WADA 2009b. World Anti-Doping Agency. World Anti-Doping Code. Code Acceptance. Luettavissa: <http://www.wada-ama.org/en/dynamic.ch2?pageCategory.id=270>. Luettu: 24.3.2009.

WADA 2009c. World Anti-Doping Agency. Doping Control. Introduction. Luettavissa: <http://www.wada-ama.org/en/dynamic.ch2?pageCategory.id=264>. Luettu: 27.3.2009.

WADA 2009d. World Anti-Doping Agency. Legal Opinion Deems ADAMS Compatible with European Data Protection Laws. Luettavissa: <http://www.wada-ama.org/en/newsarticle.ch2?articleId=3115769#>. Luettu: 5.4.2009.

WADA 2009e. World Anti-Doping Agency. A Brief History of Anti-Doping. Luettavissa: <http://www.wada-ama.org/en/dynamic.ch2?pageCategory.id=312#>. Luettu: 3.5.2009.

World Anti-Doping Code 2009.

Yhdistyslaki 26.5.1989/503.

SUOMEN TAITOLUISTELULIITTO

Etusivu Liitto ja Seurat Taitoluistelu Lisenssit Kilpailuasiat Koulutus Tapahtumakalenteri Extranet Lehti Media Linkit

Kilpaurheilutoiminta

Yksinluistelu

Jäätanssi

Pariluistelu

Muodostelmaluistelu

Maajoukkueet

Projekti 2010

Universiadit

European Youth Olympic Festivals

Antidoping

Urheilijakysely

Arvokilpailuvalintakriteerit

Challenge -leirit

MiniChallenge -leiri

Taitoluistelijat Vierumäellä

Special Olympics

Poikien ja miesten teholeirit

Harrastustoiminta

Etusivu » Taitoluistelu » Kilpaurheilutoiminta » Antidoping » Urheilijakysely

Urheilijakysely

Kyselylomake Heidi Kohtamäen opinnäytetyöhön, jonka aiheena ovat maajoukkueluistelijan ja liiton väliset oikeudelliset kysymykset antidopingasioissa.

Urheilijakysely

VASTAAJAN TAUSTATIEDOT

1. Mihin STLL:n maajoukkueeseen kuulut?

- Yksinluistelu A-maajoukkueeseen
 Yksinluistelu B-maajoukkueeseen
 Muodostelmaluistelu maajoukkueeseen

2. Mihin testauspooliin kuulut?

- Suomen Antidopingtoimikunnan (ADT) testauspooliin
 International Skating Unionin (ISU) testauspooliin
 Sekä ADT:n että ISU:n testauspooliin
 En kuulu testauspooliin

DOPINGVALVONTA

3. Keneltä/mistä saat tietoa antidopingasioista? Valitse sopivat vaihtoehdot:

- Suomen Antidopingtoimikunnalta
 International Skating Unionilta
 Suomen Taitoluisteluiliitosta
 omalta valmentajalta
 joltain muulta taholta tai henkilöiltä *

* Mitä muulta taholta tai keneltä?

Mikä edellisistä on ensisijainen tiedonlähdeesi?

4. Saatto helposti lisätietoa Sinua askarruttavista antidopingasioista?

- Kyllä
 En

Keneltä/mistä ensisijaisesti saat lisätietoa?

5. Onko Sinulla mielestäsi riittävät tiedot itseäsi koskevista antidopingasioista?

- Kyllä
 Ei

Jos vastasit ei, millaista tietoa kaipaat?

6. Oletko tyytyväinen Suomen Taitoluisteluiliiton antidopingtoimintaan?

- Kyllä
 En

Ehdotuksesi liiton toiminnan parantamiseksi:

TESTAUSPOOLI

Jos et kuulu testauspooliin, voit siirtyä kysymykseen 11.

7. Kuka kirjaa ja päivittää yhteys- ja olinpaikkatietosi testauspooliasi varten? Valitse sopivat vaihtoehdot:

- minä itse
 valmentaja
 joukkueenjohtaja
 joku muu *
 en tiedä

* Jos vastasit "joku muu", niin kuka?

Jos valitsit useamman vaihtoehdon, kuka on ensisijainen tietojen päivittäjä?

8. Millä menetelmillä päivität yhteys- ja olinpaikkatietojasi? Valitse sopivat vaihtoehdot:

- ADAMS
 ISU Anti-Doping Database
 antidopingpassi
 valmis lomake/kirje

- sähköposti
 faksi
 tekstiviesti

9. Miten yhteys- ja olinpaikkatietojen päivitys käytännössä tapahtuu? Kuvaile tyypillinen päivitystapahtuma mahdollisimman yksityiskohtaisesti.

10. Oletko saanut huomautusta yhteys- ja olinpaikkatietojen puutteellisuudesta tai tietojen ilmoittamisen laiminlyönnistä?

- Kyllä
 En

Jos vastasit kyllä, miksi ja keneitä sait huomatuksen?

11. Millaisia kokemuksia Sinulla on testauspoolista?

12. Mitä mieitä olet yhteys- ja olinpaikkatietojen ilmoittamisesta?

13. Jos Sinulla on muita ajatuksia tai mielipiteitä antidopingasioista, voit kirjoittaa ne tähän.

KIITOS VASTAUKSISTASI!

Päiväys: Thu, 8 Jan 2009 13:27:54 +0100

Lähettäjä: Laura Tast <laura.tast@stll.fi>

Vastaanottaja: Heidi Kohtamäki <heidi.kohtamaki@myy.haaga-helia.fi>, Merja Palkama <merja.palkama@stll.fi>

Otsikko: URHEILIJAKYSELY adt:sta ja testauspoolista

Hyvä vastaanottaja,

Ohessa on linkki Heidi Kohtamäen opinnäytetyöhön liittyvään kyselylomakkeeseen. Kysely on lähetetty kaikille yksin- ja muodostelmaluistelun maajoukkueisiin kuuluville urheilijoille. Kyselyn tarkoituksena on selvittää luistelijan mielipiteitä ja kokemuksia Suomen Taitoluisteluliiton antidopingtoiminnasta sekä dopingvalvontaan liittyvästä testauspoolista.

Toivomme, että käyt täyttämässä kyselylomakkeen täällä<<http://www.stll.fi/taitoluistelu/kilpaurheilutoiminta/antidoping/urheilijakysely>>.

Vastaaminen vie noin 5-10 minuuttia.

(os. www.stll.fi/taitoluistelu/kilpaurheilutoiminta/antidoping/urheilijakysely<<http://www.stll.fi/taitoluistelu/kilpaurheilutoiminta/antidoping/urheilijakysely>>)

Vastausaikaa kyselyyn on 31.1.2009 asti.

Tutkimus julkaistaan kevään 2009 aikana.

Jokainen vastaus on merkittävä tutkimuksen kannalta ja pyydämme erityisesti, että käytät aikaasi myös avoimien kysymysten vastaamiseen. Lomakkeen täytettyäsi vastaukset lähtevät suoraan Heidi Kohtamäen sähköpostiin. Vastaukset käsitellään nimettöinä ja ehdottoman luottamuksellisesti.

Heidi opiskelee HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelmassa ja tekee opinnäytetyötään Suomen Taitoluisteluliitolle.

Jos Sinulla on jotain kysyttävää tutkimuksesta, ole yhteydessä suoraan Heidiin puhelimitse 050 350 8617 tai sähköpostitse heidi.kohtamaki@myy.haaga-helia.fi<<mailto:heidi.kohtamaki@myy.haaga-helia.fi>>

Kiittäen,
Heidi Kohtamäki

Laura Tast
valmennuspäällikkö
Suomen Taitoluisteluliitto
Radiokatu 20, 00093 SLU
09-3481 3156 (ark. 10-15)
fax 09-3481 2095
laura.tast@stll.fi<<mailto:laura.tast@stll.fi>>
www.stll.fi

Päiväys: Mon, 2 Feb 2009 13:15:17 +0100

Lähettäjä: Laura Tast <laura.tast@stll.fi>

Vastaanottaja: Heidi Kohtamäki <heidi.kohtamaki@myy.haaga-helia.fi>, Merja Palkama <merja.palkama@stll.fi>

Otsikko: MUISTUTUS_Urheilijakysely adt:sta ja testauspoolista

Hei,

Tämä viesti on aiheeton, jos olet jo vastannut kyselyyn.

Mikäli et ole vielä vastannut, niin muistatamme Heidi Kohtamäen opinnäytetyöhön liittyvästä kyselystä, joka on lähetetty kaikille yksin- ja muodostelmaluistelun maajoukkueisiin kuuluville urheilijoille. Kyselyn tarkoituksena on selvittää luistelijan mielipiteitä ja kokemuksia Suomen Taitoluisteluliiton antidopingtoiminnasta sekä dopingvalvontaan liittyvästä testauspoolista.

Toivomme, että käyt pikaisesti täyttämässä kyselylomakkeen täällä<<http://www.stll.fi/taitoluistelu/kilpaurheilutoiminta/antidoping/urheilijakysely>>.

Vastaaminen vie noin 5-10 minuuttia.

(os. www.stll.fi/taitoluistelu/kilpaurheilutoiminta/antidoping/urheilijakysely<<http://www.stll.fi/taitoluistelu/kilpaurheilutoiminta/antidoping/urheilijakysely>>)

Vastausaikaa kyselyyn on jatkettu 28.2.2009 asti.

Tutkimus julkaistaan kevään 2009 aikana.

Jokainen vastaus on merkittävä tutkimuksen kannalta ja pyydämme erityisesti, että käytät aikaasi myös avoimien kysymysten vastaamiseen. Lomakkeen täytettyäsi vastaukset lähtevät suoraan Heidi Kohtamäen sähköpostiin. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottoman luottamuksellisesti.

Heidi opiskelee HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelmassa ja tekee opinnäytetyötään Suomen Taitoluisteluliitolle.

Jos Sinulla on jotain kysyttävää tutkimuksesta, ole yhteydessä suoraan Heidiin puhelimitse 050 350 8617 tai sähköpostitse heidi.kohtamaki@myy.haaga-helia.fi<<mailto:heidi.kohtamaki@myy.haaga-helia.fi>>

Kiittäen,

Heidi Kohtamäki

Laura Tast
valmennuspäällikkö
Suomen Taitoluisteluliitto
Radiokatu 20, 00093 SLU
09-3481 3156 (ark. 10-15)
fax 09-3481 2095
laura.tast@stll.fi<<mailto:laura.tast@stll.fi>>
www.stll.fi